

รายงาน

ของ
คณะกรรมการการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค
สภาปฏิรูปแห่งชาติ

วาระปฏิรูปที่ ๓๑ : การปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้บริโภค
เรื่อง “ความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า
และร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่อง
ของสินค้า พ.ศ. ”

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค
สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ

ด่วนที่สุด

ที่ (สปช) ๓๔๓๖/๒๕๕๗

(สำเนา)

สภาปฏิรูปแห่งชาติ

ถนนอุทองใน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗

เรื่อง รายงานการพิจารณาของคณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค

กราบเรียน ประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการดังกล่าวข้างต้น จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๗ วันอังคารที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ได้ลงมติตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค ตามข้อบังคับการประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๐ วรรคสาม (๑๘) ซึ่งกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นางสาวสารี อ๋องสมหวัง	ประธานกรรมการ
๒. พลเอก ภูติศ ทัดติยโชติ	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิทยา กุลสมบูรณ์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายเจริญศักดิ์ ศาลากิจ	รองประธานกรรมการ คนที่สาม
๕. นายทรงชัย วงศ์สวัสดิ์	รองประธานกรรมการ คนที่สี่
๖. นายอุดม เพ็องพุง	ที่ปรึกษากรรมการ
๗. นายอดิศักดิ์ ภาณุพงศ์	โฆษกกรรมการ คนที่หนึ่ง
๘. นายนิพนธ์ นาคสมภพ	โฆษกกรรมการ คนที่สอง
๙. นายรัฐติ วุฒิโกวิท	กรรมการ
๑๐. พันเอก ธนศักดิ์ มิตรภานนท์	กรรมการ
๑๑. นายประดิษฐ์ เรืองดิษฐ์	กรรมการ
๑๒. นายวรรณชัย บุญบำรุง	กรรมการ
๑๓. พันเอก สิริวิชัย นาคทอง	กรรมการ
๑๔. นางอรพินท์ วงศ์ชุมพิศ	กรรมการ
๑๕. นางอุบล หลิมสกุล	กรรมการ
๑๖. นายวินัย ตะห์ลัน	เลขานุการคณะกรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาแนวทางการปฏิรูปที่ ๓๑ : การปฏิรูประบบ การคุ้มครองผู้บริโภค เรื่อง ความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า และร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อ ความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ. เสร็จแล้ว โดยได้นำหลักการเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องปฏิรูปเรื่อง ดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาเพื่อให้เกิดการปฏิรูปเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชน ภายใน กรอบระยะเวลาที่เหมาะสม ดังนี้

(๑) เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องปฏิรูป

ปัจจุบันประเทศไทยเผชิญอยู่กับปัญหาเร่งด่วนซึ่งจำเป็นต้องแก้ไขหลายประการ โดยสอง ปัญหาสำคัญ ได้แก่ ภาวะถดถอยของรายได้ที่เข้าสู่ประเทศ และความเหลื่อมล้ำเกี่ยวกับฐานะของพลเมืองใน สังคม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐต้องแก้ไขปัญหาทั้งสองประการไปพร้อม ๆ กัน การปรับปรุงกลไกการ คุ้มครองผู้บริโภคนับว่าเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยประการแรกนั้น ต้องจัดหาวิธีการแก้ไข ภาวะถดถอยของการจัดหารายได้เข้าประเทศโดยขยายการส่งออกสินค้าและบริการจากประเทศไทย สู่ตลาดโลก ซึ่งสามารถทำได้โดยการสร้างศักยภาพการผลิตและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของ ผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่ทำให้ความสามารถดังกล่าวเกิดขึ้นไม่ได้หรือช้ากว่าที่คาดไว้คือวิสัยของ ภาคผู้ประกอบการที่มักสร้างอำนาจเหนือตลาดเพื่อนำไปสู่การผูกขาด ซึ่งผลที่ตามมาคือความถดถอยของ ความสามารถในการแข่งขันของฝ่ายผู้ประกอบการเอง อีกทั้งความเอาัดเอาเปรียบของผู้ประกอบการ ที่กระทำต่อผู้บริโภคที่มักเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการสร้างอำนาจเหนือตลาดยังก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ของคนในสังคม

ส่วนอีกประการหนึ่ง คือ อำนาจหน้าที่ที่กำหนดให้แก่สภาปฏิรูปแห่งชาติศึกษากลไก ที่นำไปสู่การปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาโลกเพื่อแก้ไขปัญหาค่าการถดถอยของเศรษฐกิจ และรายได้ของประเทศ ตลอดจนเพื่อแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำ ซึ่งเป็นพันธกิจสำคัญของสภาปฏิรูปแห่งชาติ ด้วยเหตุนี้คณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภคภายใต้สภาปฏิรูปแห่งชาติได้พิจารณาศึกษา โดย เล็งเห็นว่าความสามารถในการแข่งขันของภาคผู้ประกอบการมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันปัญหาค่าความขัดแย้งระหว่างภาคผู้ประกอบการและภาคผู้บริโภคมีส่วนสำคัญที่ส่งผลในทางอ้อม ให้ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการลดลงพร้อม ๆ กับความเหลื่อมล้ำในสังคมที่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอการปฏิรูป

จากปัญหาที่กล่าวมาแล้วเบื้องต้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไปพร้อม ๆ กัน ภาครัฐ จำเป็นต้องสร้างสมดุลระหว่างภาคผู้ประกอบการกับภาคผู้บริโภคให้เกิดขึ้น โดยภาครัฐที่มีวิสัยทัศน์จำเป็นต้อง เพิ่มอำนาจต่อรองให้กับภาคผู้บริโภค ด้วยการใช้มาตรการทางกฎหมาย เช่น การจัดตั้งองค์การอิสระเพื่อการ คุ้มครองผู้บริโภค การแจ้งเตือนภัยและจัดการสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค เป็นต้น ขณะเดียวกันต้อง หาทางลดอำนาจต่อรองของภาคผู้ประกอบการ ได้แก่ การหามาตรการป้องกันการผูกขาดและการจัดการ แข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม การจัดให้ผู้ประกอบการธุรกิจรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า เป็นต้น โดยใน การพิจารณาเรื่องดังกล่าวนี้จะขอกล่าวถึงการจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อความชำรุด บกพร่องของสินค้าเพียงประการเดียวเท่านั้น

ในสภาวะการณ์ปกติ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดเพื่อชำระคูปองที่ใช้บังคับอยู่มีพื้นฐานมาจากเสรีภาพของบุคคลตามหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาซึ่งรัฐจะไม่เข้าแทรกแซง แม้ว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่จะเป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อย่างไรก็ตาม สภาวะการณ์ของสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมากจนกระทั่งไม่อาจนับเป็นสภาวะการณ์ที่ปกติได้ โดยผู้ที่มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเหนือกว่าบุคคลอื่น ๆ มักถือโอกาสโดยอาศัยหลักการทางกฎหมายที่กล่าวถึงข้างต้นเอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจด้อยกว่า จึงก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม กระทั่งก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้นในสังคมอย่างรุนแรง สมควรอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องกำหนดแนวทางของกฎหมายความรับผิดเพื่อชำระคูปองขึ้นเพื่อแก้ไขความไม่เป็นธรรมและความไม่สงบสุขในสังคมดังกล่าว อีกทั้งเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป การซื้อขายระหว่างกันจึงมีการขยายตัวมากขึ้น สินค้าที่มีการซื้อขายเหล่านั้นถูกผลิตขึ้นโดยเทคโนโลยีขั้นสูงที่วิญญูชนทั่วไปไม่อาจจะทราบถึงความชำระคูปองได้โดยง่าย อีกทั้งวิธีการซื้อขายยังมีหลากหลายรูปแบบ ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงความชำระคูปองที่อาจเกิดขึ้นกับสินค้านั้น ยิ่งปรากฏว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อที่เป็นผู้บริโภคและผู้ขายที่เป็นผู้ประกอบการเป็นไปในลักษณะที่ผู้ประกอบการมีสภาพที่เหนือกว่าผู้บริโภคอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อันก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ จำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องเข้าไปควบคุมและคุ้มครองด้วยการสร้างมาตรการเยียวยาให้แก่ผู้บริโภคเพื่อเป็นการปรับสภาวะการณ์ให้เข้าสู่ภาวะสมดุล นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตั้งแต่มาตรา ๔๗๒ ถึง ๔๗๔ รวมถึงการใช้และการตีความกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดเพื่อชำระคูปองของไทยจะพบว่า มีประเด็นที่ต้องมีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ชัดเจนและทันสมัยอยู่พอสมควร

ดังนั้น เพื่อให้บทบัญญัติของกฎหมายมีความชัดเจนเพียงพอในการคุ้มครองความสุจริตในสัญญาซื้อขาย โดยเฉพาะกรณีที่สินค้าที่ทำการซื้อขายกันนั้นชำระคูปอง จึงจำเป็นต้องกำหนดบทนิยามสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญาแต่ละฝ่าย รวมทั้งหลักเกณฑ์ที่สำคัญต่าง ๆ ให้ชัดเจน อันจะส่งผลให้คู่สัญญาสามารถปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาได้โดยสะดวก และลดความเหลื่อมล้ำที่เคยเกิดขึ้นระหว่างทั้งสองฝ่าย กอปรกับส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องพัฒนาสินค้าและบริการของตนเองให้มีคุณภาพมาตรฐานตามที่กฎหมายและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องได้กำหนดไว้ อันนำไปสู่การขยายและการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดภายในประเทศและต่างประเทศของผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น คณะกรรมาธิการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค จึงเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการตราเป็นกฎหมายความรับผิดต่อความชำระคูปองของสินค้าพร้อมกันนี้ได้ยกร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความชำระคูปองของสินค้า พ.ศ. โดยมีประเด็นปฏิรูปดังนี้

๑ กำหนดกรอบนิยามความรับผิดต่อความชำระคูปองให้มีความชัดเจน โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- พิจารณาจากข้อตกลงที่เห็นเป็นประจักษ์ชัดแจ้งในสัญญา
- พิจารณาความมุ่งหมายที่จะใช้ประโยชน์จากสินค้าที่ปรากฏในสัญญา
- พิจารณาจากการใช้ประโยชน์จากสินค้าตามปกติวิสัย โดยให้พิจารณาจากการให้

ข้อมูลของผู้ขายเป็นหลัก

- การติดตั้งและคู่มือการติดตั้งชำรุด ให้ถือว่าชำรุดบกพร่อง
 - การส่งมอบทรัพย์สินผิดประเภทหรือน้อยกว่าจำนวนที่ตกลงกันไว้ ให้ถือว่าชำรุดบกพร่อง
- ๒ กำหนดสิทธิของผู้บริโภคในการใช้สิทธิกรณีสินค้าชำรุดบกพร่องให้ชัดเจน ดังนี้
- ให้สิทธิผู้บริโภคที่จะซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้า
 - หากซ่อมแซมเกินสองครั้ง ให้สิทธิผู้บริโภคบอกเลิกสัญญาได้
 - ให้สิทธิผู้บริโภคในการลดราคาตามสภาพ
 - ให้สิทธิผู้บริโภคในการบอกเลิกสัญญา
 - ให้สิทธิผู้บริโภคในการเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้น
 - กรณีที่สินค้าชำรุดบกพร่องภายในระยะเวลา ๖ เดือน ให้สันนิษฐานเอาไว้ก่อนว่า

ชำรุดบกพร่องมาตั้งแต่วันส่งมอบ

๓ สิทธิของผู้บริโภคในกรณีอื่น ๆ

- ไม่สามารถทำข้อตกลงในสัญญาเพื่อลดทอนสิทธิของผู้บริโภคได้ แต่ให้สิทธิเพิ่มเติมได้
- การรับประกันสินค้าต้องมีความชัดเจนและเป็นคุณแก่ผู้บริโภค

(๒) สิ่งที่ประชาชนจะได้รับหรือความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้บริโภค

- ๑) สร้างความชัดเจนเกี่ยวกับนิยามของความชำรุดบกพร่อง
- ๒) สร้างความชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภคกรณีสินค้าชำรุดบกพร่อง
- ๓) สร้างความชัดเจนให้กับการซื้อขายสินค้า อันจะเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจ
- ๔) ลดความเหลื่อมล้ำของคนในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภค
- ๕) ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องผลิตสินค้าและบริการของตนให้มีประสิทธิภาพและ

มาตรฐานที่สูงขึ้น

๖) ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น

๗) ความมั่นใจของผู้บริโภคในประเทศและต่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์และบริการของผู้ประกอบการไทยสูงขึ้น

๘) เกิดความสง่างามต่อประเทศไทยในอันที่จะเป็นศูนย์กลางการผลิตรถยนต์และสินค้าอื่น ๆ

(๓) กรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการปฏิรูปในแต่ละประเด็น และขั้นตอนการดำเนินการ
ขั้นตอนการดำเนินการ

๑) พิจารณาจัดทำรายงานเรื่อง ความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า และร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ.

๒) เสนอรายงานเรื่อง ความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า และร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ. ต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติ

๓) สภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบรายงานเรื่อง ความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า และร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ. และเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

๔) คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ และพิจารณามอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป

๕) คณะรัฐมนตรีเสนอร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ. ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ หรือฝ่ายนิติบัญญัติ

๖) สภานิติบัญญัติแห่งชาติ หรือฝ่ายนิติบัญญัติให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ. ประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมาย

กรอบระยะเวลาการดำเนินงาน

ข้อ ๑) - ข้อ ๒) คณะกรรมการได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว

ข้อ ๓) - ข้อ ๖) ภายในระยะเวลา ๑ - ๒ ปี

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอที่ประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณาและเสนอแนะแนวทางในวาระการปฏิรูปที่ ๓๑ : การปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้บริโภค เรื่อง ความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า และร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ. เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) สารี อ่องสมหวัง

(นางสาวสารี อ่องสมหวัง)

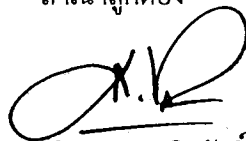
ประธานกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค

สำนักกรรมการ ๓

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๖๔

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๗๖

สำเนาถูกต้อง

(นายสาธิต ประเสริฐศักดิ์)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๓

นิติกร /ร่าง

รินรดา /พิมพ์

เจษ /ตรวจ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
๑. หลักการและเหตุผล	๑
๒. ประเด็นการปฏิรูป	๒
๓. วิธีการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์	๓
๔. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์	๓
๔.๑ ความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขายและการคุ้มครองผู้บริโภค	
๔.๒ ข้อความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องและการคุ้มครองผู้บริโภคของไทย	
๔.๓ ความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องและการคุ้มครองผู้บริโภคของเยอรมนี	
๔.๔ ความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องและการคุ้มครองผู้บริโภคของสิงคโปร์	
๔.๕ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องกับการคุ้มครองผู้บริโภค ในประเทศไทย	
๔.๕.๑ เนื้อหาสาระของความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่อง	
๔.๕.๒ ข้อเสนอแนะในการจัดทำร่างกฎหมาย	
๕. ข้อเสนอการปฏิรูป	๙
๖. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้จากข้อเสนอการปฏิรูป	๙
๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จตามผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับ	๙
ภาคผนวก ก รายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่อง ความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า	๑๐
บทที่ ๑ บทนำ	๑๑
บทที่ ๒ ความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องของสินค้าและการคุ้มครองผู้บริโภค	๑๔
บทที่ ๓ เปรียบเทียบแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่อง ของสินค้าและการคุ้มครองผู้บริโภค	๒๔
บทที่ ๔ สภาพปัญหาเกี่ยวกับการเข้าซื้อและการคุ้มครองผู้บริโภค	๓๔
บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๓๖
บรรณานุกรม	๔๙
ภาคผนวก ข	๕๑
- บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบ ต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ.	๕๒
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบ ต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ.	๕๓
- ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ.	๕๙

รายงานผลการพิจารณาศึกษา
คณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค
เรื่อง “ความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า”

๑. หลักการและเหตุผล

ปัญหาเร่งด่วนที่ประเทศไทยเผชิญอยู่ซึ่งจำเป็นต้องแก้ไขมีอยู่หลายประการโดยสองปัญหาสำคัญได้แก่ ภาวะถดถอยของรายได้ที่เข้าสู่ประเทศ และความเหลื่อมล้ำที่ถ่างกว้างขึ้นระหว่างคนรวยและคนจนในสังคม ซึ่งจำเป็นที่ภาครัฐต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งสองประการไปพร้อม ๆ กัน ในทางกลยุทธนั้น การปรับปรุงกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคนับเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาทั้งสอง โดยมีกรอบคิดในการดำเนินงานดังนี้ ประการแรกคือจัดหาวิธีการแก้ไขภาวะถดถอยของการจัดหารายได้เข้าสู่ประเทศโดยขยายการส่งออกสินค้าและบริการจากประเทศไทยสู่ตลาดโลกซึ่งสามารถทำได้โดยการสร้างศักยภาพการผลิตและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่ทำให้ความสามารถดังกล่าวเกิดขึ้นไม่ได้หรือช้ากว่าที่คาดไว้คือวิสัยของภาคผู้ประกอบการที่มีสร้างอำนาจเหนือตลาดเพื่อนำไปสู่การผูกขาดซึ่งผลที่ตามมาคือความถดถอยของความสามารถในการแข่งขันของฝ่ายผู้ประกอบการเอง อีกทั้งความเอารัดเอาเปรียบของผู้ประกอบการที่กระทำต่อผู้บริโภคที่มักเกิดขึ้นพร้อมๆกับการสร้างอำนาจเหนือตลาดยังก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม

หน้าที่ประการหนึ่งที่กำหนดให้แก่สภาพัฒนาการศึกษาคือการศึกษากลไกที่นำไปสู่การปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจและสังคม การพัฒนากลไกเพื่อแก้ไขปัญหาการถดถอยของเศรษฐกิจและรายได้ของประเทศ ตลอดจนเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำจึงนับเป็นพันธกิจสำคัญของสภาพัฒนาการศึกษาคือ การศึกษาและเล็งเห็นว่าความสามารถในการแข่งขันของภาคผู้ประกอบการมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาคผู้ประกอบการและภาคผู้บริโภคมีส่วนอย่างสำคัญที่ส่งผลในทางอ้อมให้ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการลดลงพร้อมๆกับความเหลื่อมล้ำในสังคมที่เพิ่มขึ้น

เพื่อแก้ไขสองปัญหาดังกล่าวไปพร้อม ๆ กัน ภาครัฐจำเป็นต้องสร้างสมดุลระหว่างภาคผู้ประกอบการกับภาคผู้บริโภคให้เกิดขึ้นให้ได้ ภาครัฐที่มีวิสัยทัศน์จำเป็นต้องเพิ่มอำนาจต่อรองให้กับภาคผู้บริโภค ทั้งนี้ด้วยการใช้มาตรการทางกฎหมายในการเพิ่มเติมต่อแก่ภาคผู้บริโภค อันได้แก่ การจัดตั้งองค์กรอิสระด้านการคุ้มครองผู้บริโภค การแจ้งเตือนภัยและจัดการสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ขณะเดียวกันหาทางลดแต้มต่อของภาคผู้ประกอบการลง ได้แก่ การหามาตรการป้องกันการผูกขาดและการจัดการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม การจัดให้ผู้ประกอบการธุรกิจรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า ฯลฯ โดยในขั้นนี้ขอกล่าวถึงการจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องเพียงประการเดียวเท่านั้น

ในสภาวะการณ์ปกติ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องที่ใช้บังคับอยู่มีพื้นฐานมาจากเสรีภาพของบุคคลตามหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาซึ่งรัฐจะไม่เข้าแทรกแซง แม้ว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่จะเป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบ

เรียบริ้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อย่างไรก็ตาม สภาการณของสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก จนกระทั่งไม่อาจนับเป็นสภาการณที่ปกติได้ โดยผู้มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเหนือกว่ามักถือโอกาสอาศัย หลักการทางกฎหมายที่กล่าวถึงข้างต้นเอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจด้อยกว่า ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สงบสุขในสังคม กระทั่งก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้นในสังคมอย่าง รุนแรง สมควรที่ภาครัฐจะต้องกำหนดแนวทางของกฎหมายความรับผิดชอบเพื่อชำระคบกพร่องขึ้น เพื่อแก้ไขความ ไม่เป็นธรรมและความไม่สงบสุขในสังคมดังกล่าว อีกทั้งเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป การซื้อขายระหว่างกันที่แต่ เดิมมีสินค้าที่ทำการซื้อขายระหว่างกันไม่มากนัก กลับปรากฏจำนวนสินค้าที่อยู่ในตลาดขยายตัวมากขึ้น โดย สินค้าเหล่านั้นถูกผลิตขึ้นโดยเทคโนโลยีขั้นสูงที่วิญญูชนทั่วไปไม่อาจจะทราบถึงความชำระคบกพร่องได้โดยง่าย อีกทั้งวิธีการซื้อขายยังมีหลากหลายรูปแบบ ดังนั้น เมื่อพิจารณาความชำระคบกพร่องของสินค้าจึงส่งผลให้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อที่เป็นผู้บริโภคและผู้ขายที่เป็นผู้ประกอบการซึ่งตามปกติความสัมพันธ์เป็นไปใน ลักษณะที่ผู้ประกอบการมีสภาพที่เหนือกว่าผู้บริโภคอยู่แล้วยิ่งส่งผลให้ความไม่สมดุลระหว่างผู้ประกอบการ กับผู้บริโภคปรากฏภาพชัดเจนยิ่งขึ้น อันก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ จำเป็นที่ภาครัฐจะต้องเข้าไป ควบคุมและคุ้มครองด้วยการสร้างแต้มต่อให้แก่ผู้บริโภคเป็นการปรับสภาพการณให้เข้าสู่ภาวะสมดุล

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณามาตรา ๔๗๒ ถึง ๔๗๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมถึงการใช้ และการตีความกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบเพื่อชำระคบกพร่องของไทยจะพบว่า มีประเด็นที่ต้องมี การดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ชัดเจนและทันสมัยอยู่พอสมควร และเพื่อให้บทบัญญัติของกฎหมาย มีความชัดเจนเพียงพอในการคุ้มครองความสุจริตในสัญญาซื้อขาย โดยเฉพาะกรณีสินค้าที่ทำการซื้อขายกัน นั้นชำระคบกพร่อง จึงจำเป็นที่คู่สัญญาแต่ละฝ่ายต้องทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อันจะ ส่งผลให้คู่สัญญาสามารถปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาได้โดยสะดวก ผลที่ตามมาคือความเหลื่อมล้ำ ระหว่างสองฝ่ายลดลง ผู้ประกอบการมีความจำเป็นต้องพัฒนาสินค้าและบริการของตนเองให้มีคุณภาพตาม มาตรฐานที่กำหนดอันนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันในตลาดภายในประเทศและต่างประเทศของผู้ประกอบการเองที่เพิ่มขึ้น

๒. ประเด็นการปฏิรูป

๒.๑ กำหนดกรอบนิยามความรับผิดชอบต่อความชำระคบกพร่องให้มีความชัดเจน โดยใช้เกณฑ์การ พิจารณา ดังนี้

- พิจารณาจากข้อตกลงที่เห็นเป็นประจักษ์ชัดแจ้งในสัญญา
- พิจารณาความมุ่งหมายที่จะใช้ประโยชน์จากสินค้าที่ปรากฏในสัญญา
- พิจารณาจากการใช้ประโยชน์จากสินค้าตามปกติวิสัย โดยให้พิจารณาจากการให้ข้อมูล ของผู้ขายเป็นหลัก
- การติดตั้งและคู่มือการติดตั้งชำระคบกพร่อง ให้ถือว่าชำระคบกพร่อง
- การส่งมอบทรัพย์สินผิดประเภทหรือน้อยกว่าจำนวนที่ตกลงกันไว้ ให้ถือว่าชำระคบกพร่อง

๒.๒ กำหนดสิทธิของผู้บริโภคในการใช้สิทธิกรณีสินค้าชำรุดบกพร่องให้ชัดเจน ดังนี้

- ให้สิทธิผู้บริโภคที่จะซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้า
- หากซ่อมแซมเกินสองครั้ง ให้สิทธิผู้บริโภคบอกเลิกสัญญาได้
- ให้สิทธิผู้บริโภคในการลดราคาตามสภาพ
- ให้สิทธิผู้บริโภคในการบอกเลิกสัญญา
- ให้สิทธิผู้บริโภคในการเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้น
- กรณีที่สินค้าชำรุดบกพร่องภายในระยะเวลา ๖ เดือน ให้สันนิษฐานเอาไว้ก่อนว่าชำรุดบกพร่องมาตั้งแต่วันส่งมอบ

๒.๓ สิทธิของผู้บริโภคในกรณีอื่น ๆ

- ไม่สามารถทำข้อตกลงในสัญญาเพื่อลดทอนสิทธิของผู้บริโภคได้ แต่ให้สิทธิเพิ่มเติมได้
- การรับประกันสินค้าต้องมีความชัดเจนและเป็นคุณแก่ผู้บริโภค

๓. วิธีการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์

๓.๑ ศึกษา ค้นคว้า และทบทวนองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสินค้าชำรุดบกพร่อง

๓.๒ พิจารณาเปรียบเทียบเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้าจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตลอดจน กฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

๓.๓ ประชุมรับฟังความคิดเห็นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓.๔ พิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ.

๔. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

๔.๑ ความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขายและการคุ้มครองผู้บริโภค

กฎเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องมีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๑ หมวด ๒ ส่วนที่ ๒ ตั้งแต่มาตรา ๔๗๒ ถึงมาตรา ๔๗๔ โดยได้บัญญัติมาตราดังกล่าวไว้อย่างกว้างๆ เกี่ยวกับขอบเขตและความหมายของความชำรุดบกพร่อง ซึ่งในทางหนึ่งก็อาจจะส่งผลให้สามารถใช้และตีความกฎหมายได้อย่างยืดหยุ่นตามกาลเวลาในขณะที่เดียวกันก็อาจจะสร้างความสับสนและก่อให้เกิดอุปสรรคในการบังคับใช้ได้เช่นกัน อีกทั้งมาตราดังกล่าวได้มีการบัญญัติและบังคับใช้มาตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๗๒ ซึ่งผ่านมาเป็นเวลากว่า ๘๕ ปีแล้ว ด้วยกาลเวลาที่ผ่านมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานย่อมต้องส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในขณะนั้น กับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในปัจจุบันย่อมแตกต่างกันมาก ทั้งในแง่เทคโนโลยี ความซับซ้อนของสินค้า พฤติกรรมของคู่สัญญา หรือวิธีการดำเนินการค้าขายก็แตกต่างกันมากมายในแง่เทคนิค ดังนั้น จึงควรทำการวิเคราะห์และศึกษาเปรียบเทียบ เพื่อค้นหาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหานั้นที่เหมาะสมเท่าที่จะเป็นไปได้ และนอกเหนือไปจากประเด็นปัญหาเกี่ยวกับบทนิยามของความชำรุดบกพร่องของสินค้า รวมถึงภาระในการพิสูจน์เกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องของสินค้าแล้ว ยังมีประเด็นที่ควรทำการศึกษาต่อไปว่า ความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบนั้นได้แก่ความชำรุดบกพร่องที่ปรากฏขึ้นในช่วงเวลาใดซึ่งอาจจะเกิดขึ้นก่อน ระหว่าง หรือ หลังการส่งมอบสินค้าแล้วก็ได้ และเมื่อปรากฏว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องแล้ว จะต้องแจกแจงสิทธิและหน้าที่ต่างๆ ของทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย รวมถึงพิจารณาอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่อง

ในอดีต มีสินค้าที่ทำการซื้อขายกันไม่มากนัก เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป การซื้อขายระหว่างกัน ปรากฏจำนวนสินค้าที่อยู่ในตลาดมากยิ่งขึ้น อีกทั้งสินค้าเหล่านั้นผลิตขึ้นโดยเทคโนโลยีขั้นสูงที่วิญญูชนทั่วไป ไม่อาจจะทราบถึงความชำรุดบกพร่องได้โดยง่าย ตลอดจนวิธีการซื้อขายมีหลากหลายรูปแบบ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจและผู้บริโภคที่ตามปกติเป็นความสัมพันธ์ที่ผู้ประกอบการจะอยู่เหนือกว่าผู้บริโภคอยู่แล้ว และเมื่อความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์เกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องของสินค้า ยิ่งทำให้ภาพความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับผู้บริโภคชัดเจนขึ้นมาก อันก่อให้เกิดความจำเป็นมากยิ่งขึ้น ในการเข้าไปคุ้มครองผู้บริโภคในสัญญาซื้อขาย และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมายรวมถึงการใช้และการตีความกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องของไทยจะพบว่า มีประเด็นที่ต้องมีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้ชัดเจนและทันสมัยอยู่พอสมควร เพื่อให้บทบัญญัติของกฎหมายมีความชัดเจนเพียงพอในการคุ้มครองผู้บริโภคในสัญญาซื้อขาย ในกรณีที่สินค้าที่ทำการซื้อขายกันนั้นชำรุดบกพร่องและเพื่อให้คู่สัญญาแต่ละฝ่ายทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ที่ปรากฏในสัญญาเป็นไปด้วยความสะดวก

๔.๒ กรอบคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องและการคุ้มครองผู้บริโภคของไทย

ความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๗๒ ถึง ๔๗๔	ความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคพ.ศ. ๒๕๕๑ เช่น มาตรา ๔๑
(ระบบทั่วไปมีขอบเขตไม่ชัดเจน ไม่ปรากฏการคุ้มครองผู้บริโภค)	(ระบบที่เฉพาะเจาะจงในการคุ้มครองผู้บริโภค แต่ก็เป็น การคุ้มครองด้วยกฎหมายวิธีพิจารณาคดี)

ระบบและโครงสร้างความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องและการคุ้มครองผู้บริโภคของไทย

๔.๓ ความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องและการคุ้มครองผู้บริโภคของเยอรมนี

นับตั้งแต่ ค.ศ. ๒๐๐๒ เป็นต้นมา เยอรมนีได้ทำการปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่ง (Das Bürgerliches Gesetzbuch; BGB)¹ อย่างขนานใหญ่² โดยหนึ่งในนั้นคือการนำแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเข้ามาใส่ไว้ในระบบความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่อง ซึ่งสามารถสรุประบบและโครงสร้างความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องและการคุ้มครองผู้บริโภคของเยอรมนีได้ ดังนี้

¹ ในระบบกฎหมายเยอรมันจะแบ่งแยกประมวลกฎหมายแพ่ง (Das Bürgerliches Gesetzbuch; BGB) ออกจากประมวลกฎหมายพาณิชย์ (Das Handelsgesetzbuch; HGB)

² Schuldrechtsmodernisierung คือการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องหนี้ให้ทันสมัย

เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างความรับผิดเพื่อชำระคูปองที่กำหนดเพื่อการศึกษาเปรียบเทียบที่ปรากฏข้างต้น จะปรากฏภาพรวมของระบบและโครงสร้างของเยอรมนีที่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคได้มากขึ้น โดยเฉพาะไปที่การเปลี่ยนแปลงในประมวลกฎหมายแพ่ง (BGB) แต่อย่างใด เนื่องจาก การบัญญัติระบบการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งหมดเข้าไปในระบบความรับผิดเพื่อชำระคูปองจะส่งผลให้ โครงสร้างความรับผิดเพื่อชำระคูปองซับซ้อนมากเกินไป จึงได้แยกโครงสร้างความรับผิดเพื่อชำระคูปอง ที่ปรากฏตามประมวลกฎหมายแพ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนทั่วไปที่คุ้มครองทั้งผู้บริโภคและบุคคลทั่วไป และส่วนที่คุ้มครองผู้บริโภค ดังนี้

	ความรับผิดเพื่อชำระคูปองในประมวลกฎหมายแพ่ง (BGB)	
(เดิม: ก่อนแก้ไข)	มาตรา ๔๓๓ เป็นต้นไป	มาตรา ๔๗๔ เป็นต้นไป
มีขอบเขตไม่ชัดเจน มากนัก และไม่คุ้มครองผู้บริโภค	ส่วนทั่วไปที่คุ้มครองบุคคลทั่วไป และผู้บริโภค	ส่วนที่คุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะ

๔.๔ ความรับผิดเพื่อชำระคูปองและการคุ้มครองผู้บริโภคของสิงคโปร์

กฎหมายเพื่อความรับผิดเพื่อชำระคูปองของผลิตภัณฑ์และบริการที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า Lemon law ของสิงคโปร์นั้น มิได้หมายความว่าสิงคโปร์มีกฎหมายเฉพาะที่มีชื่อเรียกว่า Lemon law act แต่อย่างไร เพราะ lemon law แท้ที่จริงแล้วเป็นชื่อเรียกส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (การค้าที่เป็นธรรม) หรือ The Consumer Protection (Fair Trading) Act (ต่อไปนี้จะเรียกว่า CPFTA) เท่านั้น ซึ่งได้มีการแก้ไขกฎหมายในส่วนที่ ๓ (Part III-Additional Consumer Rights in respect of non-conforming goods) อันเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเพิ่มเติมของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ชำระคูปอง (ไม่ตรงกับสัญญา) หมายความว่า สิทธิโดยทั่วไปที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการค้าขายสินค้า หรือ sale of goods act (ต่อไปนี้จะเรียกว่า SGA) นั้นยังคงให้มีผลบังคับใช้ได้ต่อไป

- ต้องใช้สิทธิในการเรียกร้องให้ซ่อมแซมสินค้าที่ชำระคูปอง หรือในบางกรณีอาจจำเป็นต้องเปลี่ยนสินค้าทั้งนี้โดยผู้ซื้อต้องให้ระยะเวลาอันสมควรแก่ผู้ขายเพื่อไปดำเนินการ และผู้ขายอาจจะปฏิเสธไม่ซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าก็ได้ หากปรากฏว่าการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าไม่ได้สัดส่วนกับราคาของสินค้านั้น หรือไม่อาจที่จะซ่อมได้ อันเป็นการกำหนดด้วยหลักสัญญา ต้องเป็นสัญญาก่อน (**สิทธิปฐมภูมิ**)
- เมื่อไม่อาจที่ซ่อมแซม/เปลี่ยนสินค้าเช่นนั้นได้ ให้ใช้**สิทธิทุติยภูมิ** คือการขอลดราคาสินค้าตามสัดส่วนที่ชำระคูปอง หรือการบอกเลิกสัญญา โดยที่การบอกเลิกสัญญาต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้ซื้อได้ใช้สอยไปก่อนที่จะมีการบอกเลิกสัญญาด้วย
- ภาวะการพิสูจน์ ภายใน ๖ เดือนหากปรากฏว่าสินค้าชำระคูปองให้ถือว่าสินค้านั้นชำระคูปองนับตั้งแต่วันส่งมอบเป็นต้นมา เว้นแต่ผู้ขายจะสามารถพิสูจน์เป็นอย่างอื่นได้

ความรับผิดเพื่อชำระคูปองตาม Sale of Goods Act (SGA) (ระบบทั่วไป ไม่ปรากฏการคุ้มครองผู้บริโภค)	ความรับผิดเพื่อชำระคูปองตาม Lemon Law (CPFTA) (ระบบที่เฉพาะเจาะจงในการคุ้มครองผู้บริโภค)
--	---

๔.๕ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความรับผิดเพื่อชำระคูปองกับการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย

๔.๕.๑ เนื้อหาสาระของความรับผิดเพื่อชำระคูปอง

เมื่อพิจารณาจากระบบความรับผิดเพื่อชำระคูปองของไทยที่ปรากฏในมาตรา ๔๗๒ ถึง ๔๗๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วจะพบว่า บทบัญญัติความรับผิดเพื่อชำระคูปองกว้างและไม่ชัดเจน ก่อให้เกิดความยุ่งยากในการตีความ อันส่งผลต่อการคุ้มครองผู้บริโภค และแม้ว่าพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคจะแสดงให้เห็นถึงมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคที่หลากหลายก็ตาม แต่นั่นเป็นเพียงการบัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณาหรือกรอบการใช้งานอำนาจของศาลเท่านั้นเอง ที่พอจะเกี่ยวข้องคือ ภาระการพิสูจน์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มีขอบเขตที่กว้างเกินไป อีกทั้งเมื่อเปรียบเทียบกับระบบความรับผิดเพื่อชำระคูปองของเยอรมนีและ Lemon law ของสิงคโปร์จะพบว่า ทั้งสองระบบไม่ได้ได้มุ่งที่ลดภาระเฉพาะการนำสืบเท่านั้น แต่ยังลดภาระของผู้บริโภคทั้ง ๒ ด้าน คือ บทสันนิษฐานว่าสินค้าชำระคูปองนับแต่วันส่งมอบ และหากผู้ประกอบการโต้แย้งจะต้องนำสืบให้ศาลเชื่อให้ได้ ดังนั้น กล่าวโดยสรุปได้ว่าความรับผิดเพื่อชำระคูปองและการคุ้มครองผู้บริโภคนั้นยังบกพร่องอยู่มาก อีกทั้งโครงสร้างการคุ้มครองผู้บริโภคกรณีความรับผิดเพื่อชำระคูปองที่ปรากฏในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังเป็นการบัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภคที่เรียกได้ว่า “กล้า ๆ กลัว ๆ” เมื่อเปรียบเทียบกับของเยอรมนีและสิงคโปร์ ดังจะเห็นได้จากการการบัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภคกรณีสินค้าชำระคูปองเอาไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความ ซึ่งเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคกรณีสินค้าชำระคูปองที่ “ผิดฝา ผิดตัว” ดังนั้น การคุ้มครองผู้บริโภคกรณีสินค้าชำระคูปองที่ปรากฏในระบบกฎหมายไทยควรมีการจัดระบบเสียใหม่ เพื่อลบภาพ “กล้า ๆ กลัว ๆ และผิดฝา ผิดตัว” ออกไปให้ได้ โดยเห็นสมควรให้มีการปรับปรุงโครงสร้างของกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดเพื่อชำระคูปอง ดังนี้

๑) ปรับปรุงนิยามให้ชัดเจน โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- พิจารณาจากข้อตกลงที่เห็นเป็นประจักษ์ชัดแจ้งในสัญญา
- พิจารณาความมุ่งหมายที่จะใช้ประโยชน์จากสินค้าที่ปรากฏในสัญญา
- พิจารณาจากการใช้ประโยชน์จากสินค้าตามปกติวิสัย โดยให้พิจารณาจากการให้ข้อมูลของผู้ขายเป็นหลัก
- การติดตั้งและคู่มือการติดตั้งชำระ ให้ถือว่าชำระคูปอง
- การส่งมอบทรัพย์สินผิดประเภทหรือน้อยกว่าจำนวนที่ตกลงกันไว้ ให้ถือว่าชำระคูปอง

- ๒) กำหนดสิทธิของผู้บริโภคในการใช้สิทธิกรณีสินค้าชำรุดบกพร่องให้ชัดเจน ดังนี้
- ให้สิทธิผู้บริโภคว่าจะซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้า
 - หากซ่อมแซมเกินสองครั้ง ให้สิทธิผู้บริโภคบอกเลิกสัญญาได้
 - ให้สิทธิผู้บริโภคในการลดราคาตามสภาพ
 - ให้สิทธิผู้บริโภคในการบอกเลิกสัญญา
 - ให้สิทธิผู้บริโภคในการเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้น
 - กรณีที่สินค้าชำรุดบกพร่องภายในระยะเวลา ๖ เดือน ให้สันนิษฐานเอาไว้ก่อนว่าชำรุดบกพร่องมาตั้งแต่วันส่งมอบ
- ๓) สิทธิของผู้บริโภคในกรณีอื่น ๆ
- ไม่สามารถทำข้อตกลงในสัญญาเพื่อลดทอนสิทธิของผู้บริโภคได้ แต่ให้สิทธิเพิ่มเติมได้
 - การรับประกันสินค้าต้องมีความชัดเจนและเป็นคุณแก่ผู้บริโภค
- ๔) กรณีที่ผู้บริโภคเป็นผู้เช่าซื้อ
- สถาบันทางการเงิน (ผู้ให้เช่าซื้อ) ต้องให้สิทธิผู้บริโภค (ผู้เช่าซื้อ) ไปดำเนินการเรียกให้ผู้ขายซ่อมแซม เปลี่ยน ลดราคา บอกเลิกสัญญา หรือเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องได้โดยตรง หากสินค้าที่เช่าซื้อชำรุดบกพร่อง
 - หากสถาบันทางการเงิน (ผู้ให้เช่าซื้อ) ไม่ให้สิทธิผู้บริโภคดำเนินการใช้สิทธิเรียกร้องกับผู้ขายโดยตรงแล้ว สถาบันทางการเงินต้องรับผิดชอบประดุจผู้ขาย โดยไม่อาจจะปฏิเสธความรับผิดชอบได้ว่า ตนไม่ใช่ผู้ผลิตหรือผู้ขายสินค้า
 - เมื่อผู้บริโภค (ผู้เช่าซื้อ) บอกเลิกสัญญาซื้อขายโดยตรงกับผู้ขายแล้ว ให้สัญญาเช่าซื้อที่ทำกับสถาบันทางการเงิน (ผู้ให้เช่าซื้อ) สิ้นผลไปด้วยทันที ทำให้ผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องชำระค่างวดต่อไป

๔.๕.๒ ข้อเสนอแนะในการจัดทำร่างกฎหมาย

เมื่อพิจารณาถึงแนวทางการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องที่ปรากฏในระบบกฎหมายของต่างประเทศแล้วจะพบว่ามีความน่าสนใจอยู่สองแนวทาง กล่าวคือ

แนวทางที่ ๑ แบบเยอรมัน: แก้ไขในประมวลกฎหมายแพ่งเพื่อใช้สำหรับบุคคลทั่วไปด้วย และเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องเฉพาะที่เกี่ยวกับผู้บริโภคไว้ต่างหาก

เหตุผล: ในระบบเยอรมันก่อน ค.ศ. ๒๐๐๒ มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคกระจายมากมาย เช่น พระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พระราชบัญญัติขายตรง เป็นต้น ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดอุปสรรคไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งระบบ ใน ค.ศ. ๒๐๐๒ เมื่อเยอรมนีมีโอกาสในการปฏิรูปใหญ่ประมวลกฎหมายแพ่ง จึงได้มีการนำกฎหมายที่กระจัดกระจายทั้งหลายมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งทั้งหมด รวมทั้งความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องด้วย

ข้อดี: ระบบกฎหมายมีความชัดเจน ทำให้เข้าใจได้ง่าย และบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการแก้ไขปัญหาที่สาเหตุโดยตรง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคยังสามารถแยกไว้เฉพาะ เป็นการสมประโยชน์ทั้งระบบกฎหมายเป็นการทั่วไปและประโยชน์เฉพาะเรื่องสำหรับผู้บริโภค

ข้อเสีย: เมื่อพิจารณากาลเวลาที่ผ่านไปปรากฏว่าเป็นเวลากว่า ๘๗ ปีที่ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดเพื่อชำระดอกเบี้ยพร่องเลย ซึ่งอาจมีแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาสร้างบรรทัดฐานไว้มาก การแก้ไขจึงน่าจะทำได้ลำบาก

ผลลัพธ์: แนวทางที่ ๑ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใช้บังคับสำหรับบุคคลทั่วไป และแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเป็นการเฉพาะ

แนวทางที่ ๒ แบบสิงคโปร์: แก้ไขในกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

เหตุผล: ต้องการที่จะคุ้มครองเฉพาะผู้ซื้อที่เป็นผู้บริโภคเท่านั้น บุคคลทั่วไปที่มีได้มีวัตถุประสงค์ในการซื้อเพื่อใช้ส่วนตัวจะไม่ได้รับการคุ้มครอง

ข้อดี: มีขอบเขตที่ชัดเจนในการคุ้มครองผู้บริโภค เน้นเฉพาะการคุ้มครองผู้บริโภคโดยไม่ต้องแก้ไขปัญหาให้บุคคลทั่วไป

ข้อเสีย: เกิดความสับสนเกี่ยวกับการตีความระหว่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นทันที ไม่ได้แก้ไขปัญหาที่สาเหตุ

ผลลัพธ์: แนวทางที่ ๒ ไม่มีการแก้ไขเพิ่มประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่จำเป็นต้องแก้ไขสำหรับบุคคลทั่วไป แต่ให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคอย่างเดียว

ทั้งนี้ การสรุปผลการศึกษาวิเคราะห์ดังกล่าวได้มีการพิจารณาจากรายละเอียดที่ปรากฏในภาคผนวก ข

จากการพิจารณาศึกษาทั้ง ๒ แนวทาง เห็นว่าควรตราขึ้นเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะ เช่นพระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยใช้ชื่อว่าพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความชำระดอกเบี้ยพร่องของสินค้า ซึ่งจะส่งผลให้การร่างกฎหมายดังกล่าวไม่ถูกผูกเข้ากับระบบกฎหมายอื่น และมีโครงสร้างอย่างเป็นอิสระ อีกทั้ง สามารถกำหนดขอบเขตการคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างชัดเจน

๕. ข้อเสนอการปฏิรูปและแนวทางการดำเนินการ

จากผลการพิจารณาศึกษาวิเคราะห์ข้างต้น คณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ จึงได้ดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ. โดยหลักกฎหมายดังกล่าวมีการกำหนดบทนิยามของคำว่า ความชำรุดบกพร่องไว้อย่างชัดเจน และได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการใช้สิทธิกรณีสินค้าชำรุดบกพร่อง รวมทั้งกำหนดเหตุยกเว้นกรณีผู้ประกอบการไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบ และกำหนดสิทธิของผู้บริโภคในกรณีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ก

ทั้งนี้ การปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับผลกระทบจากความชำรุดบกพร่องของสินค้า เป็นการปฏิรูประบบชดเชยความเสียหายของผู้บริโภค ซึ่งเป็นหนึ่งภารกิจของคณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค

ดังนั้น เพื่อผลักดันให้เกิดการปฏิรูปในเรื่องดังกล่าว จึงขอเสนอให้ที่ประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณา และมีมติดังต่อไปนี้

๕.๑ เห็นชอบกับรายงานผลการพิจารณาการศึกษาของคณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค เรื่อง “ความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องในสินค้า”

๕.๒ เห็นชอบกับ “ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ.”

๕.๓ เห็นชอบให้ส่งมอบรายงานผลการพิจารณาการศึกษาตามข้อ ๕.๑ และร่างพระราชบัญญัติตามข้อ ๕.๒ ให้คณะรัฐมนตรีและสภานิติบัญญัติแห่งชาติตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการต่อไป

๖. ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้จากข้อเสนอการปฏิรูป

๖.๑ สร้างความชัดเจนเกี่ยวกับบทนิยามของความชำรุดบกพร่อง

๖.๒ สร้างความชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภค

๖.๓ สร้างความชัดเจนเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้า อันจะเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจ

๖.๔ ความเหลื่อมล้ำของคนในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคลดลง

๖.๕ ประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าและบริการของผู้ประกอบการตามมาตรฐานสูงขึ้น

๖.๖ ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น

๖.๗ ความมั่นใจของผู้บริโภคในและต่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์และบริการของผู้ประกอบการไทยสูงขึ้น

๖.๘ เกิดความสง่างามต่อประเทศไทยในอันที่จะเป็นศูนย์กลางการผลิตรถยนต์และสินค้าอื่นๆ

๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ได้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ. ... ที่มีความชัดเจนและสามารถเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าชำรุดบกพร่อง

ในกรณีของประเด็นปฏิรูป คือ สังคมเกิดแนวคิดว่าการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการโดยการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าและบริการให้ปลอดจากการชำรุดและบกพร่อง

(นายวินัย ตะห์ลัน)

เลขานุการคณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายงานผลการพิจารณาศึกษา

เรื่อง ความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความรับผิดชอบเพื่อความซำรุดบกพร่องของสินค้า

ปัญหาเร่งด่วนที่ประเทศไทยเผชิญอยู่ซึ่งจำเป็นต้องแก้ไขมีอยู่หลายประการโดยสองปัญหาสำคัญได้แก่ ภาวะถดถอยของรายได้ที่เข้าสู่ประเทศ และความเหลื่อมล้ำที่ถ่างกว้างขึ้นระหว่างคนรวยและคนจนในสังคม ซึ่งจำเป็นที่ภาครัฐต้องแก้ไขปัญหาทั้งสองประการไปพร้อม ๆ กัน ในทางกลยุทธ์นั้น การปรับปรุงกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคนับเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาทั้งสอง โดยมีกรอบคิดในการดำเนินงานดังนี้ ประการแรกคือจัดหาวิธีการแก้ไขภาวะถดถอยของการจัดหารายได้เข้าสู่ประเทศโดยขยายการส่งออกสินค้าและบริการจากประเทศไทยสู่ตลาดโลกซึ่งสามารถทำได้โดยการสร้างศักยภาพการผลิตและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่ทำให้ความสามารถดังกล่าวเกิดขึ้นไม่ได้หรือช้ากว่าที่คาดไว้คือวิสัยของภาคผู้ประกอบการที่มักสร้างอำนาจเหนือตลาดเพื่อนำไปสู่การผูกขาดซึ่งผลที่ตามมาคือความถดถอยของความสามารถในการแข่งขันของฝ่ายผู้ประกอบการเอง อีกทั้งความเอาใจเอาเปรียบของผู้ประกอบการที่กระทำต่อผู้บริโภคที่มักเกิดขึ้นพร้อมๆ กับการสร้างอำนาจเหนือตลาดยังก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม

หน้าที่ประการหนึ่งที่กำหนดให้แก่สภาพัฒนาการศึกษากลไกที่นำไปสู่การปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาโลกเพื่อแก้ไขปัญหาค่าการถดถอยของเศรษฐกิจและรายได้ของประเทศ ตลอดจนเพื่อแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำจึงนับเป็นพันธกิจสำคัญของสภาพัฒนาการศึกษากลไก ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภคภายใต้สภาพัฒนาการศึกษากลไกได้ทำการศึกษาและเล็งเห็นว่า ความสามารถในการแข่งขันของภาคผู้ประกอบการมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันปัญหาความขัดแย้งระหว่างภาคผู้ประกอบการและภาคผู้บริโภคมีส่วนอย่างสำคัญที่ส่งผลในทางอ้อมให้ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการลดลงพร้อมๆ กับการเพิ่มความเหลื่อมล้ำในสังคมที่เพิ่มขึ้น

เพื่อแก้ไขสองปัญหาดังกล่าวไปพร้อม ๆ กัน ภาครัฐจำเป็นต้องสร้างสมดุลระหว่างภาคผู้ประกอบการกับภาคผู้บริโภคให้เกิดขึ้นให้ได้ ภาครัฐที่มีวิสัยทัศน์จำเป็นต้องเพิ่มอำนาจต่อรองให้กับภาคผู้บริโภค ทั้งนี้ด้วยการใช้มาตรการทางกฎหมายในการเพิ่มเติมต่อแก่ภาคผู้บริโภค อันได้แก่ การจัดตั้งองค์กรอิสระด้านการคุ้มครองผู้บริโภค การแจ้งเตือนภัยและจัดการสินค้าที่ไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ขณะเดียวกันหาทางลดแต้มต่อของภาคผู้ประกอบการลง ได้แก่ การหามาตรการป้องกันการผูกขาดและการจัดการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม การจัดให้ผู้ประกอบการธุรกิจรับผิดชอบต่อความซำรุดบกพร่องของสินค้า ฯลฯ โดยในขั้นนี้ขอกล่าวถึงการจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบเพื่อซำรุดบกพร่องเพียงประการเดียวเท่านั้น

ในสภาวะการณ์ปกติ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบเพื่อซำรุดบกพร่องที่ใช้บังคับอยู่มีพื้นฐานมาจากเสรีภาพของบุคคลตามหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาซึ่งรัฐจะไม่เข้าแทรกแซง แม้ว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่จะเป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อย่างไรก็ตาม สภาวะการณ์ของสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก

จนกระทั่งไม่อาจนับเป็นสภาวะการณ์ที่ปกติได้ โดยผู้มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเหนือกว่ามักถือโอกาสอาศัยหลักการทางกฎหมายที่กล่าวถึงข้างต้นเอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจด้อยกว่า ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สงบสุขในสังคม กระทั่งก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้นในสังคมอย่างรุนแรง สมควรที่ภาครัฐจะต้องกำหนดแนวทางของกฎหมายความรับผิดชอบเพื่อชำระคูปองขึ้น เพื่อแก้ไขความไม่เป็นธรรมและความไม่สงบสุขในสังคมดังกล่าว อีกทั้งเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป การซื้อขายระหว่างกันที่แต่เดิมมีสินค้าที่ทำการซื้อขายระหว่างกันไม่มากนัก กลับปรากฏจำนวนสินค้าที่อยู่ในตลาดขยายตัวมากขึ้น โดยสินค้าเหล่านั้นถูกผลิตขึ้นโดยเทคโนโลยีขั้นสูงที่วิญญูชนทั่วไปไม่อาจจะทราบถึงความชำระคูปองได้โดยง่าย อีกทั้งวิธีการซื้อขายยังมีหลากหลายรูปแบบ ดังนั้น เมื่อพิจารณาความชำระคูปองของสินค้ายิ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อที่เป็นผู้บริโภคและผู้ขายที่เป็นผู้ประกอบการซึ่งตามปกติความสัมพันธ์เป็นไปในลักษณะที่ผู้ประกอบการมีสภาพที่เหนือกว่าผู้บริโภคอยู่แล้วยิ่งส่งผลให้ความไม่สมดุลระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคปรากฏภาพชัดเจนยิ่งขึ้น อันก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ จำเป็นที่ภาครัฐจะต้องเข้าไปควบคุมและคุ้มครองด้วยการสร้างแต้มต่อให้แก่ผู้บริโภคเป็นการปรับสภาวะการณ์ให้เข้าสู่ภาวะสมดุล

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณามาตรา ๔๗๒ ถึง ๔๗๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมถึงการใช้และการตีความกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบเพื่อชำระคูปองของไทยจะพบว่า มีประเด็นที่ต้องมีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ชัดเจนและทันสมัยอยู่พอสมควร และเพื่อให้บทบัญญัติของกฎหมายมีความชัดเจนเพียงพอในการคุ้มครองความสุจริตในสัญญาซื้อขาย โดยเฉพาะกรณีที่สินค้าที่ทำการซื้อขายกันนั้นชำระคูปอง จึงจำเป็นที่คู่สัญญาแต่ละฝ่ายต้องทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้คู่สัญญาสามารถปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาได้โดยสะดวก ผลที่ตามมาคือความเหลื่อมล้ำระหว่างสองฝ่ายลดลง ผู้ประกอบการมีความจำเป็นต้องพัฒนาสินค้าและบริการของตนเองให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดอันนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันในตลาดภายในประเทศและต่างประเทศของผู้ประกอบการเองที่เพิ่มขึ้น

อีกทั้ง ยังมีประเด็นที่ควรต้องทำการศึกษาต่อไปว่า ผู้บริโภคผู้มีสิทธิตามกฎหมายอย่างไรบ้างหากสินค้าที่ซื้อมานั้นชำระคูปอง อีกทั้ง ในปัจจุบันนี้ สถาบันทางการเงินได้เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือทางการเงินให้แก่ผู้บริโภคที่ไม่ต้องชำระค่าสินค้าทั้งหมดในคราวเดียว จึงก่อให้เกิดความซับซ้อนมากขึ้นไปอีก

๑.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างการคุ้มครองผู้บริโภคและความรับผิดชอบเพื่อชำระคูปอง

ในกรณีที่กลไกของตลาดเสรีที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการดำเนินธุรกิจที่เป็นไปตามหลักสุจริต ก็จะไม่ปรากฏการเอารัดเอาเปรียบกันระหว่างคู่สัญญา ย่อมถือได้ว่ากรณีดังกล่าวเป็นกรณีที่กลไกของตลาดเสรีทำงานได้อย่างสมบูรณ์และไม่จำเป็นต้องคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นกรณีพิเศษ และเมื่อพิจารณาหลักสุจริตภายใต้บริบทของหลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อชำระคูปองก็จะพบว่าสัญญาซื้อขายกำหนดหน้าที่ให้ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สิน และผู้ซื้อต้องชำระเงินต่างตอบแทน โดยหลักสุจริตจะไปกำหนดรายละเอียดของทรัพย์สินที่ได้มีการซื้อขายกันว่าผู้ซื้อต้องสามารถเชื่อโดยสุจริตใจได้ว่าทรัพย์สินนั้นจะต้องไม่ชำระคูปองและไปตามวัตถุประสงค์ของสัญญา แต่ต่อมาหากพบว่าสินค้านั้นมีความชำระคูปองแล้ว ผู้ขาย

จะรับผิดชอบเพื่อชำระดอกเบี้ยอันเกิดแก่สินค้าที่ทำการซื้อขายกัน แต่เมื่อยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงไปการซื้อขายระหว่างกันที่แต่เดิมมีสินค้าที่ทำการซื้อขายกันไม่มากนัก กลับปรากฏจำนวนสินค้าที่อยู่ในตลาดมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง สินค้าเหล่านั้นก็ถูกสร้างขึ้นโดยเทคโนโลยีขั้นสูง ที่วิญญูชนทั่วไปไม่อาจจะทราบถึงความชำระดอกเบี้ยได้โดยง่าย ตลอดจนมีวิธีการซื้อขายหลากหลายรูปแบบ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจและผู้บริโภคที่ตามปกติแล้วก็เป็นความสัมพันธ์ที่ผู้ประกอบการธุรกิจอยู่เหนือกว่าผู้บริโภคอยู่แล้ว และเมื่อความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์เกี่ยวกับความชำระดอกเบี้ยของสินค้า ยิ่งทำให้ภาพความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคชัดเจนขึ้นมาก อันก่อให้เกิดความจำเป็นมากยิ่งขึ้นในการเข้าไปคุ้มครองผู้บริโภคในสัญญาซื้อขาย และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมายรวมถึงการใช้และการตีความกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบเพื่อชำระดอกเบี้ยของไทยจะพบว่า มีประเด็นที่ต้องมีการดำเนินการ ปรับปรุงแก้ไขให้ชัดเจนและทันสมัยอยู่พอสมควร เพื่อให้บทบัญญัติของกฎหมายมีความชัดเจนเพียงพอในการคุ้มครองผู้บริโภคในสัญญาซื้อขาย ในกรณีที่สินค้าที่ทำการซื้อขายกันนั้นชำระดอกเบี้ยและเพื่อให้คู่สัญญาแต่ละฝ่ายทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ที่ปรากฏในสัญญาเป็นไปด้วยสะดวก

บทที่ ๒

ความรับผิดเพื่อชำระดอกเบี้ยของสินค้าและการคุ้มครองผู้บริโภค

๒.๑ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับการคุ้มครองผู้บริโภค

เมื่อพิจารณาบทกฎหมายที่บัญญัติเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับความรับผิดเพื่อชำระดอกเบี้ยของสินค้า ต้องพิจารณาความตามมาตรา ๔๗๒ ถึงมาตรา ๔๗๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งถือเป็นบทกฎหมายหลักเสียก่อน และพบว่ามาตราดังกล่าวถูกบัญญัติขึ้นไว้อย่างกว้าง ๆ ดังนี้

๑) มาตรา ๔๗๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์^๑

- วรคหนึ่ง จะกำหนดองค์ประกอบเกี่ยวกับความชำระดอกเบี้ยของสินค้าเอาไว้ ๓ ประการ ดังนี้

(๑) ความชำระดอกเบี้ยของสินค้า

(๒) การเสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสม

(๒.๑) การเสื่อมราคา

(๒.๒) การเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ

(๒.๓) การเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา

(๓) ความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลกันระหว่างความชำระดอกเบี้ยของสินค้ากับการเสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสม

- วรคสอง บัญญัติว่า ความรับผิดในความชำระดอกเบี้ยของสินค้านั้น ไม่จำเป็นที่ผู้ขายจะรู้หรือไม่ว่าความชำระดอกเบี้ยนั้นมีอยู่

๒) มาตรา ๔๗๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์^๒

๓) มาตรา ๔๗๓ กำหนดเกี่ยวกับข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ขายเอาไว้ทั้งสิ้น ๓ ประการด้วยกัน ดังนี้

(๑) ผู้ซื้อยอมรับความชำระดอกเบี้ย เนื่องจากรู้หรือควรรู้เกี่ยวกับความชำระดอกเบี้ยในเวลาซื้อขาย

(๒) ผู้ซื้อยอมรับความชำระดอกเบี้ย เนื่องจากความชำระดอกเบี้ยเห็นเป็นประจักษ์แล้ว แต่ผู้ซื้อได้รับมอบสินค้าที่ชำระดอกเบี้ยเอาไว้โดยไม่อิดเอื้อน

(๓) ทรัพย์สินที่ขายเป็นทรัพย์สินขายทอดตลาด

^๑ มาตรา ๔๗๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำระดอกเบี้ยอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติก็ดี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบความที่กล่าวมาในมาตรานี้ย่อมใช้ได้ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่ว่าความชำระดอกเบี้ยมีอยู่

^๒ มาตรา ๔๗๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ผู้ขายย่อมไม่ต้องรับผิดในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้คือ

(๑) ถ้าผู้ซื้อได้รู้อยู่แล้วแต่ในเวลาซื้อขายว่ามีความชำระดอกเบี้ยหรือควรจะได้รู้เช่นนั้นหากได้ใช้ความระมัดระวังอันพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชน

(๒) ถ้าความชำระดอกเบี้ยนั้นเป็นอันเห็นประจักษ์แล้วในเวลาส่งมอบและผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้โดยมิได้อิดเอื้อน

(๓) ถ้าทรัพย์สินนั้นได้ขายทอดตลาด

๔) มาตรา ๔๗๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์^๓

๕) มาตรา ๔๗๔ บัญญัติเกี่ยวกับอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่อง โดยกำหนดให้มีอายุ ๑ ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงความชำรุดบกพร่อง

ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า กลุ่มมาตราดังกล่าวมีการบัญญัติไว้กว้างขวาง อีกทั้งยังอธิบายเพียงเฉพาะว่า ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบหรือไม่ แต่ก็ไม่ได้กำหนดว่าผู้ขายจะต้องรับผิดชอบ “อย่างไร” ซึ่งผู้ขายจะรับผิดชอบอย่างไรนั้นก็ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการชำระหนี้ทั่วไปมาปรับใช้ได้^๔ แต่การปรับบทกฎหมายนั้นจะมีความซับซ้อนอย่างไรก็จะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไป แต่เพื่อการศึกษาเปรียบเทียบในการหาข้อสรุปสำหรับจัดทำข้อเสนอแนะต่อไปจึงกำหนดโครงสร้างของความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องของสินค้าไว้ ดังนี้

(๑) นิยามของความชำรุดบกพร่อง

(๑.๑) องค์ประกอบเกี่ยวกับการมีอยู่ของความชำรุดบกพร่อง (มาตรา ๔๗๒)

(๑.๒) ข้อยกเว้นความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่อง (มาตรา ๔๗๓)

(๒) สิทธิของผู้บริโภค: สิทธิของผู้ซื้อ (บรรพ ๒ หนี้) และ

(๓) อายุความ (มาตรา ๔๗๔)

อีกทั้ง เมื่อพิจารณากฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นการเฉพาะคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ จะพบว่าความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องและการคุ้มครองผู้บริโภคจะปรากฏอยู่น้อยมากและไม่ชัดเจนมากนัก เช่น มาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑^๕ ซึ่งเมื่อพิจารณาความในมาตราดังกล่าวแล้วจะพบว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับกฎหมายสัญญา (วิธีพิจารณาคดี)

^๓ มาตรา ๔๗๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในข้อรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องนั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่เวลาที่ได้พบเห็นความชำรุดบกพร่อง

^๔ กิตติศักดิ์ ปรกติ, ผลงานวิจัยเสริมหลักสูตร เรื่อง ความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย, หน้า ๔๕; ปัญญา ด่านพัฒนามงคล, ความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย, หน้า ๗๗

^๕ มาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑

ในคดีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า หากศาลเชื่อว่าความชำรุดบกพร่องดังกล่าวมีอยู่ในขณะส่งมอบสินค้านั้น และไม่อาจแก้ไขให้กลับคืนสภาพที่ใช้งานได้ตามปกติหรือถึงแม้จะแก้ไขแล้วแต่หากนำไปใช้บริโภคแล้วอาจเกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคที่ใช้สินค้านั้น ให้ศาลมีอำนาจพิพากษาให้ผู้ประกอบการเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคแทนการแก้ไขซ่อมแซมสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงลักษณะของสินค้าที่อาจเปลี่ยนแปลงแทนกันได้ พฤติการณ์ของผู้ประกอบการ ตลอดจนความสุจริตของผู้บริโภคประกอบด้วย และหากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากการใช้สินค้าหรือได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้บริโภคชดเชยค่าใช้ทรัพย์หรือค่าเสียหาย แล้วแต่กรณีให้แก่ผู้ประกอบการนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้ถูกฟ้องมิใช่ผู้ผลิตหรือนำเข้าสินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งเรียกผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าดังกล่าวเข้ามาในคดีตามมาตรา ๕๗ (๓) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและมีอำนาจพิพากษาให้บุคคลดังกล่าวร่วมรับผิดในหนี้ที่ผู้ประกอบการตามวรรคหนึ่งมีต่อผู้บริโภคได้ด้วย

คดีผู้บริโภคเท่านั้น แต่ยังสามารถพยายามวางโครงสร้างทางกฎหมายเกี่ยวกับกฎหมายสาระบัญญัติ (เนื้อหาสาระ) ของความรับผิดเพื่อชำระคูปองเอาไว้เพิ่มขึ้นจากที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อีกด้วย โดยเฉพาะสิทธิของผู้บริโภคในการเรียกให้ผู้ประกอบธุรกิจแก้ไขหรือเปลี่ยนสินค้าที่ชำระคูปอง ดังนี้

- ความชำระคูปองต้องมีอยู่ในขณะส่งมอบสินค้า
- หากสินค้านั้นสามารถแก้ไขปรับปรุงได้ ให้ผู้ประกอบธุรกิจแก้ไขปรับปรุงสินค้านั้นเสียก่อน
- หากสินค้านั้นไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงได้ หรือถึงแม้จะแก้ไขแล้วแต่หากนำไปใช้บริโภคแล้วอาจเกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคที่ใช้สินค้า ให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าให้แก่ผู้บริโภค
- วิธีการเปลี่ยนสินค้าต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆ เช่น ลักษณะของสินค้าที่อาจเปลี่ยนแปลงทดแทนกันได้ พฤติการณ์ของผู้ประกอบธุรกิจ ความสุจริตของผู้บริโภค เป็นต้น

แต่สิทธิดังกล่าวจะเพียงพอในการคุ้มครองผู้บริโภคหรือไม่นั้น อีกทั้ง ผู้บริโภคสามารถอ้างสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายดังกล่าวได้หรือไม่นั้น ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ปรากฏและจากผลของการเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายต่างประเทศประกอบด้วย

๒.๒ ระบบและโครงสร้างความรับผิดเพื่อชำระคูปองและการคุ้มครองผู้บริโภคของไทย

เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างความรับผิดเพื่อชำระคูปองที่กำหนดเพื่อการศึกษาเปรียบเทียบดังที่ปรากฏข้างต้น จะปรากฏภาพรวมของระบบและโครงสร้าง ดังนี้

ความรับผิดเพื่อชำระคูปองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ความรับผิดเพื่อชำระคูปองตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคพ.ศ. ๒๕๕๑
(ระบบทั่วไปมีขอบเขตไม่ชัดเจน ไม่ปรากฏการคุ้มครองผู้บริโภค)	(ระบบที่เฉพาะเจาะจงในการคุ้มครองผู้บริโภค แต่ก็เป็นการคุ้มครองด้วยกฎหมายวิธีพิจารณาความ)

เมื่อพิจารณาระบบความรับผิดเพื่อชำระคูปองของไทยในมุมมองของการคุ้มครองผู้บริโภคจะพบว่าระบบของไทยจะแบ่งออกเป็นสองส่วนด้วยกัน กล่าวคือ ส่วนทั่วไปที่ไม่แบ่งแยกระหว่างผู้บริโภคและบุคคลทั่วไป ซึ่งเมื่อพิจารณาภาพรวมของบทบัญญัติของกฎหมายแล้วจะพบว่าระบบทั่วไปมีขอบเขตไม่ชัดเจน ไม่ปรากฏการคุ้มครองผู้บริโภค และส่วนที่คุ้มครองผู้บริโภคเป็นการเฉพาะในกฎหมายเฉพาะแต่ก็เป็นการคุ้มครองด้วยกฎหมายวิธีพิจารณาความ

๒.๓ ความรับผิดชอบเพื่อชำระค่างบพ่วงและการคุ้มครองผู้บริโภคของต่างประเทศ

๒.๓.๑ เยอรมนี

ก่อนที่เยอรมนีจะมีการปฏิรูปกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อชำระค่างบพ่วงในสินค้าในระบบกฎหมายเยอรมนีในเรื่องดังกล่าวเหมือนกับระบบกฎหมายของไทย และนับตั้งแต่ปีค.ศ. ๒๐๐๒ เป็นต้นมา เยอรมนีได้ทำการปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่ง (Das Bürgerliches Gesetzbuch; BGB)^๖ ขนานใหญ่^๗ โดยหนึ่งในนั้นคือการนำข้อความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเข้ามาใส่ไว้ในระบบความรับผิดชอบเพื่อชำระค่างบพ่วง^๘ ซึ่งจะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไป และสามารถสรุปได้ ดังนี้

๒.๓.๑.๑ เปลี่ยนแปลงนิยามของความชำระค่างบพ่วงให้ชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้น โดยกำหนดการพิจารณา กำหนดกรอบนิยามความรับผิดชอบต่อความชำระค่างบพ่วงให้มีความชัดเจน โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- พิจารณาจากข้อตกลงที่เห็นเป็นประจักษ์ชัดแจ้งในสัญญา
- พิจารณาความมุ่งหมายที่จะใช้ประโยชน์จากสินค้าที่ปรากฏในสัญญา
- พิจารณาจากการใช้ประโยชน์จากสินค้าตามปกติวิสัย โดยให้พิจารณาจากการให้

ข้อมูลของผู้ขายเป็นหลัก

- การติดตั้งและคู่มือการติดตั้งชำระ ให้ถือว่าชำระค่างบพ่วง
- การส่งมอบทรัพย์สินผิดประเภทหรือน้อยกว่าจำนวนที่ตกลงกันไว้ ให้ถือว่าชำระค่างบพ่วง

บพ่วง

๒.๓.๑.๒ กำหนดสิทธิของผู้บริโภคในการใช้สิทธิกรณีสินค้าชำระค่างบพ่วงให้ชัดเจน ดังนี้

- ให้สิทธิผู้บริโภคที่จะซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้า
- หากซ่อมแซมเกินสองครั้ง ให้สิทธิผู้บริโภคบอกเลิกสัญญาได้
- ให้สิทธิผู้บริโภคในการลดราคาตามสภาพ
- ให้สิทธิผู้บริโภคในการบอกเลิกสัญญา
- ให้สิทธิผู้บริโภคในการเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้น
- กรณีที่สินค้าชำระค่างบพ่วงภายในระยะเวลา ๖ เดือน ให้สันนิษฐานเอาไว้ก่อนว่า

ชำระค่างบพ่วงมาตั้งแต่วันส่งมอบ

๒.๑.๑.๓ สิทธิของผู้บริโภคในกรณีอื่น ๆ

- ไม่สามารถทำข้อตกลงในสัญญาเพื่อลดทอนสิทธิของผู้บริโภคได้ แต่ให้สิทธิเพิ่มเติมได้
- การรับประกันสินค้าต้องมีความชัดเจนและเป็นคุณแก่ผู้บริโภค

^๖ ในระบบกฎหมายเยอรมันจะแบ่งแยกประมวลกฎหมายแพ่ง (Das Bürgerliches Gesetzbuch; BGB) ออกจากประมวลกฎหมายพาณิชย์ (Das Handelsgesetzbuch; HGB)

^๗ Schuldrechtsmodernisierung คือการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้ทันสมัย

^๘ Daniela Dylakiewicz, Kaufrechtliche Sachmängelgewährleistung und allgemeine Prinzipien des Vertragsrechts, S. 1ff.

เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างความรับผิดเพื่อชำระคูปองที่กำหนดเพื่อการศึกษาเปรียบเทียบ ดังที่ปรากฏข้างต้น จะปรากฏภาพรวมของระบบและโครงสร้างของเยอรมนีที่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคให้มากขึ้น โดยเจาะจงไปที่การเปลี่ยนแปลงในประมวลกฎหมายแพ่ง (BGB) แต่อย่างเดียว เนื่องจากการบัญญัติระบบการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งหมดเข้าไปในระบบความรับผิดเพื่อชำระคูปองก็จะทำให้โครงสร้างความรับผิดเพื่อชำระคูปองซับซ้อนมากเกินไป^๙ จึงได้แยกโครงสร้างความรับผิดเพื่อชำระคูปองที่ปรากฏตามประมวลกฎหมายแพ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนทั่วไปที่คุ้มครองทั้งผู้บริโภคและบุคคลทั่วไป และส่วนที่คุ้มครองผู้บริโภค ดังนี้

	ความรับผิดเพื่อชำระคูปองในประมวลกฎหมายแพ่ง (BGB)	
(เดิม: ก่อนแก้ไข) มีขอบเขตไม่ชัดเจน มากนัก และไม่ คุ้มครองผู้บริโภค	มาตรา ๔๓๓ เป็นต้นไป ส่วนทั่วไปที่คุ้มครองบุคคลทั่วไป และผู้บริโภค	มาตรา ๔๓๔ เป็นต้นไป ส่วนที่คุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะ

๒.๓.๒ ลิงคโพร (Lemon Law)

๒.๓.๒.๑ ความทั่วไปเกี่ยวกับความรับผิดเพื่อชำระคูปองของลิงคโพร

เนื่องจากระบบกฎหมายของลิงคโพรเป็นระบบที่แตกต่างไปจากของไทยและเยอรมนี โดยที่ระบบกฎหมายของลิงคโพรนั้น แขนงชิดกับระบบกฎหมายของอังกฤษ และเพื่อป้องกันมิให้เกิดความสับสน จึงสมควรอธิบายเกี่ยวกับข้อความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับความรับผิดเพื่อชำระคูปองของสินค้าในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์เสียก่อน

ความรับผิดเพื่อชำระคูปองของผู้ขายจะมีลักษณะเป็นความรับผิดภายใต้หลักเดียวคือ การกระทำผิดสัญญา (breach of contract) กล่าวคือ คู่สัญญาได้ให้การรับประกันต่อกันว่า จะปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาอย่างไม่บกพร่อง ดังนั้น การพิจารณาหน้าที่ตามสัญญาซื้อขายจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ขายต้องส่งมอบทรัพย์สินที่ปราศจากความชำรุดบกพร่องให้แก่ผู้ขาย ซึ่งความชำรุดบกพร่องสามารถพิจารณาได้จากข้อตกลงในสัญญา โดยก่อนอื่นจะต้องพิจารณาในเบื้องต้นเสียก่อนว่าได้มีการตกลง (Terms) เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ทำการซื้อขายกันไว้อย่างไรบ้าง กรณีที่ทรัพย์สินที่ทำการซื้อขายชำรุดบกพร่องนั้นเป็นกรณีที่ผู้ขายได้กระทำการอันเป็นการผิดข้อตกลงที่เป็นส่วนหนึ่งของสัญญา (Terms) โดยจะต้องพิจารณาให้ได้ความว่าการตกลงกันนั้นจะถือเป็นข้อตกลงในสัญญา (Terms) หรือไม่ หรือเป็นเพียงมโนภาพของสัญญาซึ่งมิได้เป็นส่วนหนึ่งของสัญญา (Mere representation) โดยให้พิจารณาโดยใช้หลักเกณฑ์ของ

^๙ Martin Heinrich, Die Schuldrechtsreform: Eine Einführung in das kommende Recht, S.41.

วิญญูชนที่ไม่วิปลาสพึงจะเข้าใจได้ (Test of reasonableness)^{๑๐} ในกรณีที่พิจารณาแล้วปรากฏว่า มีข้อตกลงที่เป็นส่วนหนึ่งของสัญญา (Terms) แล้ว จะต้องพิจารณาต่อไปว่าการผิดข้อตกลงนั้นเป็นการผิดสัญญาประเภทใด ซึ่งข้อตกลงเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ข้อตกลงที่ได้มีการตกลงกันไว้อย่างชัดแจ้ง (express terms) และข้อตกลงโดยปริยาย (Implied Terms) ซึ่งการตกลงกันโดยปริยายแบ่งออกเป็นอีก ๒ กรณี กล่าวคือ การตกลงกันโดยปริยายที่พิจารณาได้จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏ (terms implied in fact) และการตกลงกันโดยปริยายที่กฎหมายกำหนด (terms implied by law)

ข้อตกลงที่ได้มีการตกลงกันไว้อย่างชัดแจ้ง (express terms) นั้น ตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (อังกฤษ) แล้วจะแบ่งประเภทข้อตกลงดังกล่าวออกเป็นอีก ๒ ประเภท กล่าวคือ ข้อตกลงในเงื่อนไขอันเป็นสาระสำคัญของสัญญา (conditions) กับ ข้อตกลงในเงื่อนไขอันมิใช่สาระสำคัญของสัญญา (warranties) และอีกประเภทหนึ่งที่ศาลได้วางแนวทางเพื่ออุดช่องว่างที่เกิดขึ้นโดยเรียกว่าข้อตกลงที่ไม่อาจระบุในทันทีได้ว่าเป็นข้อตกลงประเภทใด (innominate term)^{๑๑} อีกทั้ง ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (อังกฤษ) จะพบว่าจะมีกฎหมายกำหนดองค์ประกอบของลักษณะของทรัพย์สินที่ควรจะมีตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา ๑๓ ถึง ๑๕ แห่ง Sale of Goods Act (SGA) อันเป็นองค์ประกอบที่บ่งบอกการตกลงลักษณะของทรัพย์สินประเภทต่างๆเอาไว้ และเป็นข้อตกลงที่กฎหมายที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้เป็นข้อตกลงในเงื่อนไขอันเป็นสาระสำคัญของสัญญา (conditions) กรณีดังกล่าวถือเป็นการตกลงกันโดยปริยายที่กฎหมายกำหนด (terms implied by law) ซึ่งอาจจะสรุปได้ว่า หากไม่ปรากฏข้อตกลงที่ชัดแจ้งแล้ว (express terms) ผู้ขายจะรับผิดชอบตามข้อตกลงที่กฎหมายกำหนด (terms implied by law) โดยกฎหมายจะกำหนดลักษณะของทรัพย์สินโดยแบ่งแยกตามประเภทการซื้อขายทรัพย์สินที่ปรากฏตามคำพรรณนา (มาตรา ๑๓) การซื้อขายตามตัวอย่าง (มาตรา ๑๕) และลักษณะของทรัพย์สินที่ไม่ได้คุณภาพที่เหมาะสม (มาตรา ๑๔ (๒)) หรือทรัพย์สินนั้นไม่เหมาะสมที่จะใช้สอยตามปกติที่ได้แจ้งไว้ (มาตรา ๑๔ (๓))

^{๑๐} Bentley (Dick) Productions v. Smith (Harold) (Motors) 1965 1 W.L.R. 623, (1965) 2 All E.R. 65 (C.A.); Oscar Chess v. Williams (1957) 1 W.L.R. 370, (1957) 1 All E.R. 325 (C.A.) อ้างใน Thomas Meiers, Die Entwicklung und Reform der Sachmängelhaftung des Verkäufers beim Stückkauf im deutschen Recht zwischen 1992 und 2008 unter vergleichender Berücksichtigung des englischen Rechts, S. 86, Fn. 392.

^{๑๑} Hong Kong Fir Shipping v. Kawasaki Kisen Kaisha QB 26, CA. โดยในกรณีดังกล่าวศาลอธิบายว่า ศาลไม่ได้พิจารณาแบ่งประเภทว่าเป็นข้อตกลงในเงื่อนไขอันเป็นสาระสำคัญของสัญญา (conditions) หรือ ข้อตกลงในเงื่อนไขอันมิใช่สาระสำคัญของสัญญา (warranties) อย่างไร แต่พิจารณาถึงสภาพร้ายแรงที่เกิดขึ้นกับคู่สัญญาที่ไม่ได้กระทำผิดสัญญาว่า ในกรณีที่เกิดการกระทำผิดสัญญาขึ้น คู่สัญญาที่ไม่ได้กระทำผิดสัญญาเสียประโยชน์จากสัญญาหมดสิ้นไปหรือไม่ หากคู่สัญญาฝ่ายนั้นไม่อาจจะได้ประโยชน์ทั้งหลายจากสัญญานั้นโดยสิ้นเชิงแล้ว กรณีดังกล่าวจะส่งผลให้คู่สัญญาฝ่ายที่เสียผลประโยชน์ไปทั้งสิ้นนั้น มีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ แต่ในกรณีพิพาทศาลพิจารณาว่าการคู่สัญญาฝ่ายที่ไม่กระทำผิดนั้นไม่อาจจะได้ประโยชน์จากเรือได้เพียง ๒๐ สัปดาห์ จากสัญญาทั้งสิ้น ๒ ปี นั้น ไม่ถึงกับทำให้คู่สัญญาฝ่ายเสียประโยชน์ทั้งหลายจากสัญญานั้นโดยสิ้นเชิงได้ ดังนั้น จึงไม่อาจใช้สิทธิในการบอกเลิกสัญญาได้

๒.๓.๒.๒ สิทธิของผู้ซื้อในการเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบเพื่อชำระคบกพร่อง

Sale of Goods Act ไม่ได้กำหนดบทนิยามที่ชัดเจนเกี่ยวกับข้อตกลงในเงื่อนไข เป็นสาระสำคัญของสัญญา (conditions) เอาไว้แต่อย่างใด แต่ตามนิยามที่เข้าใจตามหลักกฎหมายเกี่ยวกับ สัญญาในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์แล้ว จะพบว่าข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญคือข้อสัญญาที่เป็นรากฐานของ สัญญาหรือข้อตกลงที่เป็นศูนย์กลางของสัญญา และหากปราศจากข้อสัญญานี้แล้วก็คงไม่จำเป็นต้องมีสัญญา ต่อกันก็ได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามมาตรา ๑๑ (๒) และ (๓) SGA^{๑๒} แล้วจะพบว่าผู้ซื้อที่มีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ อีก ทั้งเมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา ๕๓ SGA^{๑๓} แล้วจะพบว่า แม้บทบัญญัติดังกล่าวจะบัญญัติเกี่ยวกับ ค่าเสียหายที่ผู้ซื้อไม่ส่งมอบทรัพย์สินที่ทำการซื้อขายกันก็ตาม แต่บทบัญญัติดังกล่าวก็สามารถนำมาบังคับใช้ได้กับ กรณีการผิดสัญญาในเงื่อนไขอันเป็นสาระสำคัญได้^{๑๔}

^{๑๒} มาตรา ๑๑ Sale of Goods act (SGA; กรณีที่ข้อตกลงที่เป็นสาระสำคัญจะถือเป็นข้อตกลงที่ไม่ใช่ สาระสำคัญ)

(๑) ในกรณีที่สัญญาซื้อขายมีเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญที่กำหนดให้ผู้ขายต้องปฏิบัติ กรณีดังกล่าวผู้ซื้ออาจจะละเว้น ไม่บังคับตามเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญนั้นได้ หรืออาจจะเลือกกำหนดให้การผิดข้อตกลงที่เป็นสาระสำคัญนั้นเป็นเพียงการผิด ข้อตกลงที่ไม่ใช่สาระสำคัญก็ได้ ซึ่งจะทำให้เหตุผิดสัญญาดังกล่าวไม่อาจจะนำมาอ้างเพื่อเลิกสัญญาได้

(๒) ไม่ว่าข้อกำหนดในสัญญาซื้อขายจะกำหนดให้เป็นเงื่อนไขที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งการผิดเงื่อนไขดังกล่าวจะ ก่อให้เกิดสิทธิในการยกเลิกสัญญา หรือเป็นเงื่อนไขมิใช่สาระสำคัญ ซึ่งการผิดเงื่อนไขดังกล่าวจะก่อให้เกิดสิทธิเรียก ค่าเสียหาย แต่ไม่อาจจะปฏิเสธที่จะไม่รับโอนทรัพย์สินที่ทำการซื้อขายกัน และไม่อาจจะยกเลิกสัญญาได้ก็ตาม ให้ขึ้นอยู่กับ การร่างสัญญาในแต่ละกรณี ซึ่งข้อกำหนดบางอย่างที่เป็นเงื่อนไขอันเป็นสาระสำคัญ อาจจะมีชื่อเรียกว่าเงื่อนไขที่ไม่เป็น สาระสำคัญในสัญญาก็ได้

(๓) ภายใต้มาตรา 35A ในกรณีที่สัญญาซื้อขายไม่อาจที่จะแบ่งแยกได้นั้น อีกทั้ง ผู้ซื้อได้ยอมรับโอนกรรมสิทธิ์ใน ทรัพย์สินที่ขายนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนแล้ว การผิดข้อตกลงที่เป็นเงื่อนไขอันเป็นสาระสำคัญที่ผู้ขายมีหน้าที่ต้องปฏิบัติ นั้น ต้องถือกรณีดังกล่าวนี้เป็นเพียงการผิดข้อตกลงที่เป็นเงื่อนไขอันมิใช่สาระสำคัญ ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการที่จะปฏิเสธไม่ รับทรัพย์สินที่ซื้อขายและสิทธิในการยกเลิกสัญญา เว้นแต่จะมีการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในสัญญาอย่างชัดแจ้งหรือโดยปริยาย

(๔) ในกรณีที่กฎหมายยกเว้น หรือมีเหตุสุดวิสัย หรือเหตุอื่นใดอันได้รับการยกเว้นเอาไว้ ก็มีให้ถือว่าเป็นผิด ข้อตกลงที่เป็นเงื่อนไขอันเป็นสาระสำคัญหรือการผิดข้อตกลงที่เป็นเงื่อนไขอันมิใช่สาระสำคัญ

...

^{๑๓} มาตรา ๕๑ Sale of Goods act (SGA; ค่าเสียหายในกรณีไม่ส่งมอบทรัพย์สินที่ทำการซื้อขาย)

(๑) กรณีที่ผู้ขายละเลยหรือปฏิเสธที่จะส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายให้แก่ผู้ขายแล้ว ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิที่จะเรียกค่าเสียหาย อันเกิดแก่การไม่ส่งมอบทรัพย์สินที่ทำการซื้อขาย

(๒) ขอบเขตของค่าเสียหายพิจารณาได้จากความสูญเสียโดยตรงและปกติวิสัยอันเกิดจากการทำผิดสัญญาของผู้ขาย โดยพิจารณาจากกรณีทั่วไป

(๓) ในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นหาซื้อได้ตามท้องตลาด ขอบเขตของค่าเสียหายในเบื้องต้นให้คำนวณจากค่าความต่างระหว่าง ราคาตามสัญญากับราคาตามท้องตลาดหรือราคาของทรัพย์สินนั้นในเวลาที่ต้องส่งมอบ หรือควรที่จะส่งมอบ หรือ (กรณีที่ไม่ได้ กำหนดเวลาเอาไว้) ในขณะที่มีการปฏิเสธที่จะส่งมอบ

^{๑๔} Wolfgang Kircher, Die Voraussetzungen der Sachmängelhaftung...S.116.

ในส่วนกรณี Warranty นั้น Sale of Goods Act ได้นิยามเกี่ยวกับข้อตกลงในเงื่อนไขอันมิใช่สาระสำคัญของสัญญา (warranties) เอาไว้ในมาตรา ๖๑ (๑) SGA^{๑๕} ว่า

“ข้อตกลงในเงื่อนไขอันมิใช่สาระสำคัญของสัญญา (warranty) หมายถึงข้อตกลงที่เชื่อมโยงกับทรัพย์สินภายใต้สัญญาซื้อขาย แต่ข้อตกลงดังกล่าวมิได้เป็นวัตถุประสงค์หลักของสัญญาแต่อย่างใด การผิดข้อตกลงนี้ก่อให้เกิดสิทธิในการเรียกค่าเสียหาย แต่มิได้ให้สิทธิในการปฏิเสธที่จะรับมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายหรือยกเลิกสัญญาแต่อย่างใด” เมื่อพิจารณาจากนิยามดังกล่าวแล้ว จะพบว่าผู้ซื้อสามารถเรียกค่าเสียหายได้ แต่ต้องผูกพันตนอยู่ภายใต้สัญญาอยู่ โดยมีอาจที่จะยกเลิกสัญญาได้

ในส่วนของกรณี ข้อตกลงที่ไม่อาจจะระบุในทันทีที่ได้ว่าเป็นข้อตกลงประเภทใด (innominate term) นั้น ศาลจะพิจารณาจากสภาพร้ายแรงของการทำผิดสัญญาว่า การทำผิดสัญญานั้นทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเสียประโยชน์จากสัญญาทั้งหมดทั้งสิ้นเลยหรือไม่ โดยศาลได้เริ่มวางแนวทางดังกล่าวไว้ในคดี Hong Kong Fir Shipping v. Kawasaki Kisen Kaisha QB 26, CA. โดยในกรณีดังกล่าวศาลอธิบายว่า ศาลไม่ได้พิจารณาแบ่งประเภทว่าเป็นข้อตกลงในเงื่อนไขอันเป็นสาระสำคัญของสัญญา (conditions) หรือข้อตกลงในเงื่อนไขอันมิใช่สาระสำคัญของสัญญา (warranties) อย่างไร แต่พิจารณาถึงสภาพร้ายแรงที่เกิดขึ้นกับคู่สัญญาที่ไม่ได้กระทำผิดสัญญาว่า ในกรณีที่เกิดการกระทำผิดสัญญาขึ้น คู่สัญญาที่ไม่ได้กระทำผิดสัญญาเสียประโยชน์จากสัญญาหมดสิ้นไปหรือไม่ หากคู่สัญญาฝ่ายนั้นไม่อาจจะได้ประโยชน์ทั้งหลายจากสัญญานั้นโดยสิ้นเชิงแล้ว กรณีดังกล่าวจะส่งผลให้คู่สัญญาฝ่ายที่เสียผลประโยชน์ไปทั้งสิ้นนั้น มีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ แต่ในกรณีพิพาทศาลพิจารณาว่าการคู่สัญญาฝ่ายที่ไม่กระทำผิดนั้นไม่อาจจะใช้ประโยชน์จากเรือได้เพียง ๒๐ สัปดาห์ จากสัญญาทั้งสิ้น ๒ ปี นั้น ไม่ถึงกับทำให้คู่สัญญาฝ่ายเสียประโยชน์ทั้งหลายจากสัญญานั้นโดยสิ้นเชิงได้ ดังนั้น จึงไม่อาจใช้สิทธิในการบอกเลิกสัญญาได้

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของ Sale of Goods Act แล้วจะพบว่า โครงสร้างของความรับผิดที่ปรากฏตาม Sale of Goods Act นั้น เป็นโครงสร้างที่ยึดโยงกับข้อตกลงที่ปรากฏในสัญญา (Terms) ไม่ว่าจะข้อตกลงนั้นจะเป็นข้อตกลงที่มีการตกลงกันไว้โดยชัดแจ้ง (express terms) หรือข้อตกลงโดยปริยาย (implied Terms) อันจะเป็นกรณีที่กำหนดว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบเพราะส่งมอบทรัพย์สินที่ไม่ถูกต้องตามข้อตกลง (ชำรุดบกพร่อง) หรือไม่ ในกรณีที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง (ผิดสัญญา) แล้วก็จะต้องมาพิจารณาอีกว่าข้อตกลงนั้นเป็นสาระสำคัญของสัญญา (conditions) หรือมิใช่สาระสำคัญของสัญญา (warranties) ซึ่งกรณีดังกล่าวจะไปกำหนดว่า ผู้ขายต้องรับผิดชอบอย่างไร โดย Sale of Goods Act อธิบายเกี่ยวกับสิทธิของผู้ซื้อในการเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องไว้ โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

กรณีที่ผิดข้อตกลงที่เป็นสาระสำคัญของสัญญา (breach of conditions) ผู้ซื้อจะมีสิทธิที่จะไม่ขอผูกพันตนตามสัญญาอีกต่อไปได้ โดยสามารถปฏิเสธที่จะไม่รับมอบสินค้าหรือโดยการขอกลับคืน

^{๑๕} มาตรา ๖๑ (๑) SGA

...

...

...

“ข้อตกลงในเงื่อนไขอันมิใช่สาระสำคัญของสัญญา (warranty)” หมายถึงข้อตกลงที่เชื่อมโยงกับทรัพย์สินภายใต้สัญญาซื้อขาย แต่ข้อตกลงดังกล่าวมิได้เป็นวัตถุประสงค์หลักของสัญญาแต่อย่างใด การผิดข้อตกลงนี้ก่อให้เกิดสิทธิในการเรียกค่าเสียหาย แต่มิได้ให้สิทธิในการปฏิเสธที่จะรับมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายหรือยกเลิกสัญญาแต่อย่างใด

สู่สถานะเดิม เสมือนหนึ่งไม่เคยมีสัญญาต่อกัน โดยการบอกเลิกสัญญาและการเรียกค่าเสียหายหลังจากเลิกสัญญาไปแล้ว

ในกรณีที่ในการผิดข้อตกลงที่มีได้เป็นสาระสำคัญของสัญญานั้น (breach of warranties) ผู้ซื้อยังคงต้องผูกพันตนตามสัญญาต่อไปได้ โดยสามารถเรียกค่าเสียหายได้ แต่มีได้ให้สิทธิในการปฏิเสธที่จะรับมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายหรือยกเลิกสัญญาแต่อย่างใด ดังนั้น สิทธิของผู้ซื้อจึงมีน้อยกว่าหรือหากจะมองในมุมมองของผู้บริโภคจะถือได้ว่า Sale of Goods Act ไม่ปรากฏการคุ้มครองผู้บริโภคเลย ซึ่งก็มีความพยายามที่จะตีความ Sale of goods act เพื่อให้คุ้มครองผู้บริโภคมากขึ้นซึ่งก็ปรากฏความพยายามที่จะอธิบายว่าผู้ขายจะสามารถป้องกันมิให้ผู้ซื้อยกเลิกสัญญาได้ โดยการส่งมอบสินค้าที่ไม่ชำรุดบกพร่องให้ทันแก่เวลา (เอาสินค้านั้นกลับไปแก้ไข ซ่อมแซม หรือเปลี่ยนสินค้าให้ใหม่) แต่คำอธิบายดังกล่าวก็ยังมีได้มีการบัญญัติสิทธิดังกล่าวไว้ในกฎหมายแต่อย่างใด ดังนั้น จึงเกิดปรากฏการณ์ที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย หรือเรียกสั้นๆ ว่า Lemon Law ขึ้น โดยจะเป็นการเพิ่มเติมในส่วนที่ว่า ผู้ขายจะรับผิดชอบอย่างไร (สิทธิของผู้ซื้อในการเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบ)โดยจะมีการบัญญัติถึงการซ่อมแซมแก้ไข การเปลี่ยนสินค้า รวมถึงการลดราคาตามสภาพ ดังนั้น ในการศึกษาเปรียบเทียบกับ Lemon Law นั้นจะทำได้เฉพาะในส่วนที่สอง คือ ส่วนที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อส่วนนั้น เพราะในส่วนแรก คือ ในส่วนที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบหรือไม่นั้นหรือในส่วนขององค์ประกอบของความรับผิดของผู้ขายนั้น ในระบบกฎหมายของสิงคโปร์ที่ถือเอาตามระบบกฎหมายอังกฤษจะนำมาเปรียบเทียบได้ค่อนข้างจะลำบาก เพราะมีระบบที่แตกต่างออกไปนั่นเอง

๒.๓.๒.๓ การเพิ่มเติมสิทธิของผู้บริโภคผ่าน Lemon Law

อะไรคือ lemon law

Lemon นั้นเป็นศัพท์สแลงในภาษาอังกฤษ หมายความว่า สินค้าที่ชำรุดบกพร่อง ซึ่ง lemon law (U.S.) ของอเมริกาถือเป็นกฎหมายเกี่ยวกับรถที่ชำรุดบกพร่อง แต่ lemon law (Singapore) ของสิงคโปร์นั้นมีความหมายครอบคลุมถึงสินค้าทุกประเภทที่ชำรุดบกพร่อง เมื่อกกล่าวถึง lemon law ของสิงคโปร์นั้น มิได้หมายความว่าสิงคโปร์มีกฎหมายเฉพาะที่มีชื่อเรียกว่า Lemon law act แต่อย่างใด เพราะ lemon law แท้ที่จริงแล้วเป็นชื่อเรียกส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (การค้าที่เป็นธรรม) หรือ The Consumer Protection (Fair Trading) Act (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า CPFTA) เท่านั้น ซึ่งได้มีการแก้ไขกฎหมายในส่วนที่ ๓ (Part III-Additional Consumer Rights in respect of non-conforming goods) ซึ่งเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเพิ่มเติมของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง (ไม่ตรงกับสัญญา) นั่นก็หมายความว่า สิทธิโดยทั่วไปที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการค้าขายสินค้า หรือ Sale of goods act (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า SGA) นั้นก็ยังคงให้มีผลบังคับใช้ได้ต่อไป

ก่อนที่จะกล่าวถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องในการซื้อขายสินค้าของสิงคโปร์นั้น ต้องเข้าใจเสียก่อนว่าประเพณีและวัฒนธรรมทางกฎหมายสิงคโปร์นั้นแนบแน่นกับกฎหมายของ สหราชอาณาจักรมาก เนื่องมาจากอิทธิพลของยุคอาณานิคมและการที่สิงคโปร์ต้องการรักษาความได้เปรียบทางการค้า โดยให้บังคับใช้กฎหมายของสหราชอาณาจักรที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับคู่ค้าที่มาจากนานาอารยประเทศได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติการค้าขายสินค้า หรือ SGA จึงเป็นกฎหมายที่ได้รับ

อิทธิพลโดยตรงจากอังกฤษ รวมไปถึงการแก้ไขเพิ่มเติม CPFTA ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าได้รับอิทธิพลผ่านมาจากอังกฤษอีกทอดหนึ่งก็ว่าได้ เพราะแท้ที่จริงแล้วการที่อังกฤษทำการแก้ไข SGA ของตนเองก็เนื่องมาจากข้อบังคับของสหภาพยุโรปที่ ๑๙๙๙/๔๔/EC เกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคและการรับประกัน นั่นก็หมายความว่า สิทธิและหน้าที่โดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับสัญญาซื้อขายสินค้าที่มีการบัญญัติไว้ใน SGA นั้นได้รับอิทธิพลมาจากอังกฤษ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับ Lemon law นั้นเป็นการรับอิทธิพลมาจากกฎหมายสหภาพยุโรป ในขณะที่ประเทศไทยนี้ก็ได้มีการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายของตนขนานใหญ่เพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับสหภาพยุโรปดังกล่าวด้วย โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดเพื่อชำระดอกเบี้ย ดังนี้

- การใช้สิทธิที่เพิ่มเติมได้ ๔ ประเภทได้แก่ การซ่อม การเปลี่ยน การลดราคา หรือ การคืนสินค้าที่ไม่ถูกต้องตามสัญญา (คือการกลับสู่สถานะเดิมเสมือนหนึ่งไม่เคยทำสัญญากันมาก่อน)
- ความชำระดอกเบี้ย (ไม่เป็นไปตามสัญญา) ซึ่งปรากฏขึ้นในช่วงระยะเวลา ๖ เดือนนับแต่ส่งมอบให้ถือว่าสินค้านั้นชำระดอกเบี้ย (ไม่เป็นไปตามสัญญา) นับแต่วันส่งมอบ (ภายในระยะเวลา ๖ เดือนหากสินค้าชำรุด ให้ถือว่าชำระดอกเบี้ย) เว้นแต่จะพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่น

เมื่อพิจารณาจากโครงสร้าง Lemon Law ที่กำหนดเพื่อการศึกษาเปรียบเทียบดังที่ปรากฏข้างต้น จะปรากฏภาพรวมของระบบและโครงสร้างของ Lemon Law ของสิงคโปร์ว่า โดยทั่วไปแล้วความรับผิดเพื่อชำระดอกเบี้ยที่มีอยู่แล้วที่ปรากฏใน SGA ก็ยังคงอยู่ในฐานะระบบทั่วไปที่คุ้มครองทั้งบุคคลธรรมดาและผู้บริโภค แต่ Lemon Law ที่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติม CPFTA ซึ่งถือเป็นกฎหมายเฉพาะ เพื่อช่วยให้ผู้บริโภคมีทางเลือกในการใช้สิทธิต่างๆ เพิ่มมากขึ้น

ความรับผิดเพื่อชำระดอกเบี้ยตาม Sale of Goods Act (SGA) (ระบบทั่วไป ไม่ปรากฏการคุ้มครองผู้บริโภค)	ความรับผิดเพื่อชำระดอกเบี้ยตาม Lemon Law (CPFTA) (ระบบที่เฉพาะเจาะจงในการ คุ้มครองผู้บริโภค)
--	--

บทที่ ๓

เปรียบเทียบแนวทางการแก้ไขปัญหเกี่ยวกับ ความรับผิดเพื่อชำระคูปองของสินค้าและการคุ้มครองผู้บริโภค

๓.๑ สภาพปัญหาของไทย

๓.๑.๑ บทบัญญัติแห่งกฎหมายเกี่ยวกับนิยามของความชำระคูปองไม่ชัดเจน

เมื่อพิจารณานิยามความชำระคูปองจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ปรากฏตามความใน มาตรา ๔๗๒ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะพบว่า ไม่มีการกำหนดนิยามของคำว่า “ชำระคูปอง” เอาไว้ จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาเกี่ยวกับความชำระคูปองได้ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากแนวคำพิพากษาฎีกา จะพบว่า ศาลได้ตีความการส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายกันว่า “ต้องเป็นการส่งมอบที่ปราศจากความชำระคูปอง” เช่น คอมพิวเตอร์ทำงานได้ไม่ครบทุกระบบตามที่ตกลง เครื่องสูบน้ำขาดอุปกรณ์ไม่สมบูรณ์ รถยนต์มีกลิ่นเหม็น เป็นต้น ซึ่งกรณีดังกล่าวจะทำให้เกิดความชำระคูปองเนื่องจากไม่เป็นไปตามสัญญาซื้อขายทรัพย์สินที่ปราศจากความชำระคูปอง แต่ในกรณีดังกล่าวต้องพิจารณาระหว่างการผิดสัญญา และความรับผิดเพื่อชำระคูปองด้วย เนื่องจากความรับผิดเพื่อชำระคูปองเป็นกรณีที่มีการชำระหนี้แก่กันแล้ว แต่หนี้ที่ชำระแก่กันไม่สมบูรณ์ แต่ในกรณีที่เป็นกรณีพิพาทที่ตามสัญญานั้น อาจจะเป็นกรณีที่ชำระหนี้เป็นอย่างอื่น คือ คนละประเภทกับที่ตกลงกันไว้ ก็ได้ ซึ่งจะมีข้อแตกต่างกันทั้งในเรื่องความหมาย และในเรื่องอายุความ ดังนั้น ในกรณีคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๖๑๔/๒๕๒๒ (คอมพิวเตอร์ทำงานไม่ครบทุกระบบตามที่ตกลงกันไว้) คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๔๘/๒๕๒๙ (เครื่องสูบน้ำขาดอุปกรณ์ไม่สมบูรณ์) และคำพิพากษาฎีกาที่ ๕๖๑๘/๒๕๓๐ (รถยนต์มีกลิ่นเหม็น) ที่ เห็นว่าเป็นความชำระคูปองทางเนื้อหานั้น ก็ยังไม่ชัดเจนมากกว่าการแบ่งแยกระหว่างการทำผิดสัญญา ส่งทรัพย์สินที่ไม่เป็นไปตามข้อตกลงไปให้ผู้ซื้อ กับความรับผิดเพื่อชำระคูปองแบ่งแยกกันอย่างไร แต่คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๓๗/๒๕๒๕ (อ่างอาบน้ำไม่ได้แตกแล้ว ตามที่ระบุไว้ในสัญญา แม้จะสีลอกและเป็นสนิมก็ไม่ต้องรับผิดเพื่อชำระคูปอง) ถือเป็นคำพิพากษาฎีกาที่ถือเอาแนวการยกเว้นความรับผิดเพื่อชำระคูปองสามารถกระทำได้ ดังนั้น การจำกัดความรับผิดเพื่อชำระคูปองก็ย่อมจะทำได้โดยมีพิกัดต้องสงสัย กรณีดังกล่าวจึงแสดงออกถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนถึงความชำระคูปองทางกายภาพ (สีลอกและเป็นสนิม) แต่ไม่ชำระคูปองตามสัญญา (แตกแล้ว)

ในระบบกฎหมายไทยจะต้องพิจารณาหลักเกณฑ์อีกประการหนึ่งที่ต้องเชื่อมโยงกับความชำระคูปองก็คือความชำระคูปองนั้นเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือความเหมาะสมแก่ประโยชน์ที่มุ่งจะใช้เป็นปกติประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา โดยได้มีการยกตัวอย่างประกอบ ดังนี้

ตัวอย่างที่ ๑ ก. ซื้อดอกไม้จาก ข. ซอหนึ่ง ปรากฏว่าดอกไม้เข้าไปดอกหนึ่ง^{๑๖} กรณีดังกล่าวยังไม่เป็นความชำระคูปอง เพราะ ก. ต้องการซื้อดอกไม้เป็นซอ ดังนั้น การที่ดอกไม้เข้าไปดอกหนึ่ง ดอกไม้นั้นยังคงความเป็นซออยู่ อันเป็นคุณสมบัติตามความมุ่งหมาย^{๑๗}

^{๑๖} วิชญ์ เครื่องาม, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วย ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, น. ๒๕๐.

^{๑๗} ปัญญา ด้านพัฒนามงคล, ความรับผิดเพื่อชำระคูปองในสัญญาซื้อขาย, หน้า ๕๙.

ตัวอย่างที่ ๒ ก. ชื่อรถยนต์จาก ข. คันหนึ่ง แต่สีถลอกเล็กน้อย^{๑๘} กรณีดังกล่าวไม่เป็นความชำรุดบกพร่อง เพราะ ก. ต้องการซื้อรถยนต์ที่สามารถใช้ขับได้ ดังนั้น การที่สีถลอกเล็กน้อยไม่ถือว่าเป็นเหตุให้รถยนต์นั้นขาดคุณสมบัติตามความมุ่งหมาย^{๑๙}

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๙๗๖/๒๕๔๒ ที่อธิบายว่า “โจทก์ฟ้องเรียกให้จำเลยชำระราคาค่าปลาน้ำจืดที่จำเลยค้างชำระแก่โจทก์จำเลยให้การต่อสู้ว่าปลาน้ำจืดที่โจทก์ส่งมอบให้แก่จำเลยมีสิ่งอื่นเจือปน ทำให้จำเลยได้รับความเสียหายมากกว่าจำนวนที่โจทก์เรียกร้อง ขอให้ยกฟ้อง เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าหลังจากจำเลยได้รับปลาน้ำจืดที่มีขนไก่ปลอมปนแล้วจำเลยยังสั่งซื้อปลาน้ำจืดจากโจทก์ต่อไปอีก ๓๐ คันรถบรรทุกแสดงว่าแม้ปลาน้ำจืดของโจทก์จะมีขนไก่ปลอมปนอยู่บ้างก็น่าจะเพียงเล็กน้อยไม่ถึงกับทำให้ไก่ของจำเลยเจริญเติบโตช้ากว่าปกติการที่ปลาน้ำจืดมีขนไก่ปลอมปนอยู่จึงไม่ถึงกับถือได้ว่าเป็นกรณีทรัพย์สินที่ขายชำรุดบกพร่อง อันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติในอันที่โจทก์ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบจำเลยผู้ซื้อตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๗๒ จำเลยจึงไม่มีสิทธิจะยึดหน่วงราคาที่ยังไม่ได้ชำระให้แก่โจทก์ได้ตามมาตรา ๔๘๘”

เมื่อพิจารณาจากกรณีตัวอย่างทั้ง ๓ กรณีแล้วจะพบว่าสภาพความชำรุดบกพร่องในประเทศไทยมีการแบ่งแยกระหว่าง “ชำรุดบกพร่องน้อย” กับ “ชำรุดบกพร่องมากตามมาตรา ๔๗๒” ซึ่งเมื่อพิจารณาในเบื้องต้นแล้ว อาจจะเห็นว่าเป็นธรรมดาตามหลักสุจริตอยู่บ้าง เพราะทรัพย์สินที่ทำการซื้อ-ขายกันนั้นก็ได้ชำรุดบกพร่องเพียงเล็กน้อยก็ให้ถือว่าไม่ปรากฏความชำรุดบกพร่องเลย เมื่อพิจารณากรณีดังกล่าวแล้วจะพบว่า การตีความในลักษณะดังกล่าวจะไม่สุจริตกับผู้ซื้อเท่าใดนัก เพราะทรัพย์สินใดจะชำรุดบกพร่องมาน้อยเพียงใดนั้น ก็ต้องถือว่าทรัพย์สินนั้นชำรุดบกพร่องแล้ว อีกทั้ง กรณีการแบ่งแยกระหว่างชำรุดมากกับชำรุดน้อยไม่มีความชัดเจน และอาจเปิดช่องให้ผู้ขายอ้างได้เสมอว่า ความชำรุดบกพร่องที่ปรากฏนั้นเป็นความชำรุดบกพร่องเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

๓.๑.๒ สิทธิของผู้บริโภคกรณีสินค้าชำรุดบกพร่อง: ผู้ขายต้องรับผิดชอบอย่างไร

เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยแล้วจะพบว่าในมาตรา ๔๗๒ ถึง ๔๗๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติเกี่ยวกับองค์ประกอบของความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องไว้อย่างกว้างๆ อีกทั้ง ไม่ได้มีการบัญญัติว่า ผู้ขายต้องรับผิดชอบอย่างไร แต่ก็กลับไปใช้หลักเรื่องการผิดสัญญาและการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ที่ซื้อขาย โดยในเบื้องต้นจะพิจารณาว่า การที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องนั้น ถือเป็นการผิดสัญญา^{๒๐} ด้วยเหตุนี้ ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ขายชำรุดบกพร่อง ก็ถือได้ว่าผู้ขายไม่ชำระหนี้ และผู้ซื้อย่อมมีสิทธิทำนองเดียวกันกับกรณีที่ถูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามหลักในเรื่องหนี้ทั่วไปและสัญญา โดยสามารถสรุปสิทธิของผู้ซื้อได้ ดังนี้

^{๑๘} วิษณุ เครืองาม, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วย ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, น. ๒๕๐.

^{๑๙} ปัญญา ด้านพัฒนามงคล, ความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย, หน้า ๕๙.

^{๒๐} ปัญญา ด้านพัฒนามงคล, ความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย, หน้า ๙๗; กิตติศักดิ์ ปรกติ, ผลงานวิจัยเสริมหลักสูตร เรื่อง ความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย, หน้า ๔๕

- มีสิทธิบอกปิดไม่รับชำระหนี้ (มาตรา ๓๒๐ ป.พ.พ.^{๒๑}) กล่าวคือ ผู้ซื้อสามารถปฏิเสธที่จะมอบสินค้าที่ชำระครบพร้อมได้

- สิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินซึ่งปราศจากความชำระครบพร้อม (มาตรา ๒๑๓ วรรคแรก ป.พ.พ.^{๒๒}) หรือการแก้ไขให้ความชำระครบพร้อมนั้นคืนดีขึ้นมา ซึ่งในกรณีดังกล่าวมีความซับซ้อนอยู่มาก เนื่องจากผู้ซื้อจะต้องเตือนไปยังผู้ขายให้ชำระหนี้เสียก่อน เพื่อที่จะทำให้ผู้ขายตกอยู่ในสภาพผิดนัดชำระหนี้ ซึ่งการเตือนนั้น ต้องเป็นการเตือนให้แก้ไขความชำระครบพร้อม เมื่อผู้ขายปฏิเสธหรือเพิกเฉยจึงตกเป็นผู้ผิดนัดชำระหนี้

- มีสิทธิเรียกค่าเสียหาย (มาตรา ๒๑๓^{๒๓}, ๒๑๕^{๒๔} ป.พ.พ.)

- มีสิทธิเลิกสัญญา (มาตรา ๓๘๗^{๒๕} ป.พ.พ.)

- มีสิทธิยึดหน่วงราคาที่ยังไม่ชำระ (มาตรา ๔๘๘^{๒๖} ป.พ.พ.)

เมื่อพิจารณาจากสิทธิทั้งหลายที่ปรากฏแล้ว ซึ่งก็น่าจะเพียงพอแล้วในการให้สิทธิแก่ผู้ซื้อในการเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบเพื่อชำระครบพร้อม แต่ในทางปฏิบัติปรากฏการดำเนินการเพิ่มเติมอยู่ ๒ ประการ คือ การเรียกให้ซ่อมแซม หรือเปลี่ยนสินค้า รวมทั้งการขอลดราคาตามสภาพสินค้า ซึ่งกรณีทั้ง ๓ นี้เป็นกรณีที่เกิดในทางปฏิบัติทั้งสิ้น แต่ก็มีได้มีกฎหมายรองรับหรือมีการจัดระบบไว้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม แม้มาตรา ๔๑

^{๒๑} มาตรา ๓๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
อันจะบังคับให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้แต่เพียงบางส่วน หรือให้รับชำระหนี้เป็นอย่างอื่นผิดไปจากที่จะต้องชำระแก่เจ้าหนี้ นั้น ท่านว่าหาอาจจะบังคับได้ไม่

^{๒๒} มาตรา ๒๑๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ถ้าลูกหนี้ละเลยเสียไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้จะ ร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิด ช่องให้ทำเช่นนั้นได้

เมื่อสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับชำระหนี้ได้ ถ้าวัตถุแห่งหนี้ เป็นอันให้กระทำการอันหนึ่งอันใด เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับ ให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้นโดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายให้ก็ได้ แต่ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้กระทำการใดกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งไซ้ ศาลจะสั่งให้ถือเอาตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ก็ได้

ส่วนหนี้ซึ่งมีวัตถุเป็นอันจะให้งดเว้นการอันใด เจ้าหนี้จะเรียกร้อง ให้รื้อถอนการที่ได้กระทำแล้วนั้นโดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่าย และ ให้จัดการอัน ควรเพื่อถลายหน้าด้วยก็ได้

อนึ่ง บทบัญญัติในวรรคทั้งหลายที่กล่าวมาาก่อนนี้ หากกระทบกระทั่ง ถึงสิทธิที่จะเรียกเอาค่าเสียหายไม่

^{๒๓} คู่อ้างอิงที่ ๕๗

^{๒๔} มาตรา ๒๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์ อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ไซ้ เจ้าหนี้จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่การนั้นก็

^{๒๕} มาตรา ๓๘๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ชำระหนี้ อีกฝ่ายหนึ่งจะกำหนด ระยะเวลาพอสมควร แล้วบอกกล่าวให้ฝ่ายนั้นชำระหนี้ภายในระยะเวลา นั้นก็ได้ถ้าและฝ่ายนั้นไม่ชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ไซ้ อีก ฝ่ายหนึ่งจะเลิกสัญญาเสียก็ได้

^{๒๖} มาตรา ๔๘๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ถ้าผู้ซื้อพบเห็นความชำระครบพร้อมในทรัพย์สินซึ่ง ตนได้รับซื้อ ผู้ซื้อขอที่จะยึดหน่วงราคาที่ยังไม่ชำระไว้ได้ทั้งหมด หรือแต่บางส่วนเว้นแต่ผู้ขายจะหาประกันที่สมควรให้ได้

แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค^{๒๗} บัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขข้อขัดแย้ง และการเปลี่ยนสินค้าเอาไว้ก็ ตามแต่ก็เป็นเรื่องของการใช้ดุลพินิจโดยศาลเช่นเดียวกัน มิได้เป็นสิทธิเรียกร้องของผู้บริโภคแต่อย่างใด

๓.๒ การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค กรณีสินค้าชำรุดบกพร่อง

๓.๒.๑ เยอรมนี

๓.๒.๑.๑ การแก้ไขกฎหมายแพ่งเยอรมัน (BGB) เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

(๑) เปลี่ยนแปลงนิยามของความชำรุดบกพร่อง

เดิม : มาตรา ๔๕๙ (๑) BGB a.F.^{๒๘} บัญญัติในสาระสำคัญไว้ว่า

- แม้มาตราดังกล่าวจะมีการบัญญัติเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องไว้ก็ตาม แต่ก็มีได้บัญญัตินิยามของความชำรุดบกพร่องเอาไว้

- ในกรณีที่ทรัพย์สินนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด ต้องถึงขนาดที่เป็นเหตุให้ทรัพย์สินนั้นเสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ หรือ ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา และหากปรากฏว่าสินค้านั้นมิได้เสื่อมราคาในสาระสำคัญจะถือเอาว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องก็หาได้ไม่

ใหม่ : มาตรา ๔๓๔ BGB^{๒๙} กำหนดบทนิยามใหม่ขึ้นมาทั้งหมด โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

^{๒๗} มาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคพ.ศ. ๒๕๕๑

ในคดีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ผู้ประกอบการธุรกิจ รับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า หากศาลเชื่อว่าความชำรุดบกพร่องดังกล่าวมีอยู่ในขณะส่งมอบสินค้านั้น และไม่อาจแก้ไขให้กลับคืนสภาพที่ใช้งานได้ตามปกติหรือถึงแม้จะแก้ไขแล้วแต่หากนำไปใช้บริโภคแล้วอาจเกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้บริโภคที่ใช้สินค้านั้น ให้ศาลมีอำนาจพิพากษาให้ผู้ประกอบการธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้แก่ผู้บริโภคแทนการแก้ไขข้อขัดแย้งสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงลักษณะของสินค้าที่อาจเปลี่ยนแปลงทดแทนกันได้ พฤติการณ์ของผู้ประกอบการธุรกิจ ตลอดจนความสุจริตของผู้บริโภคประกอบด้วย และหากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากการใช้สินค้าหรือได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สินค้านั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้บริโภคชดเชยค่าใช้ทรัพย์สินหรือค่าเสียหาย แล้วแต่กรณีให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจนั้นได้ตามที่เห็นสมควร

^{๒๘} มาตรา ๔๕๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง (เดิม)

(๑) ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติที่ดี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี แต่ไม่รวมถึงความเสื่อมราคาหรือความเหมาะสมเล็กน้อย

^{๒๙} มาตรา ๔๓๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง (ใหม่)

(๑) ทรัพย์สินจะปราศจากความชำรุดบกพร่อง เมื่อในขณะส่งมอบมีคุณสมบัติเป็นไปตามที่ตกลงกันเอาไว้ และในกรณีที่ไม่ได้มีการตกลงกันเอาไว้ ให้ถือว่าทรัพย์สินนั้นปราศจากความชำรุดบกพร่อง ก็ต่อเมื่อ

๑. ทรัพย์สินนั้นเหมาะสมแก่การใช้สอยตามที่ปรากฏในสัญญา หรือมิเช่นนั้น

๒. ทรัพย์สินนั้นเหมาะสมในการใช้สอยตามปกติวิสัย และมีคุณสมบัติปกติเป็นไปตามทรัพย์สินประเภทเดียวกัน และผู้ซื้อสามารถคาดหมายจากทรัพย์สินประเภทเดียวกันนั้นได้

คุณสมบัติตาม (๑) ข้อที่ ๒ นั้นให้รวมถึงคุณสมบัติที่ผู้ซื้อสามารถคาดหมายได้อันเนื่องมาจากการที่ผู้ซื้อได้รับข้อมูลที่เผยแพร่ให้สาธารณชนทราบจากผู้ขาย ผู้ผลิต (ตามนัยแห่งมาตรา ๔ (๑) และ (๒) แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เพิ่มขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย) หรือบุคคลอื่นใดที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ข้อมูลที่ปรากฏในคำโฆษณา หรือปรากฏจากกำหนดคุณสมบัติที่เฉพาะเจาะจงของทรัพย์สิน เว้นแต่ผู้ขายจะไม่รู้หรือไม่ควรรู้

- ใช้เกณฑ์ข้อตกลงตามสัญญาเป็นหลัก โดยไม่ได้คำนึงถึงว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องต้องถึงขนาดที่เป็นเหตุให้ทรัพย์สินนั้นเสื่อมราคาในสาระสำคัญหรือไม่ จึงทำให้ทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องไม่ว่าจะมากหรือน้อยอยู่ภายใต้ नियามของความชำรุดบกพร่องที่ไม่เป็นไปตามข้อตกลงในสัญญา

(๑.๑) กำหนดแนวทางการพิจารณาแบบขั้นบันได ดังนี้

- พิจารณาจากข้อตกลงที่เห็นเป็นประจักษ์ชัดแจ้งในสัญญาก่อน
- ต่อมาพิจารณาจากความมุ่งหมายที่จะใช้ประโยชน์จากสินค้าที่

ปรากฏในสัญญา

- และท้ายที่สุดพิจารณาจากการใช้ประโยชน์จากสินค้าตามปกติวิสัย โดยให้พิจารณาจากการให้ข้อมูลของผู้ขายเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการประกาศแก่สาธารณชน หรือจากคำโฆษณา หรือการกำหนดคุณสมบัติของทรัพย์สินนั้นไว้จนสามารถถือเอาได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา

(๑.๒) ขยายขอบเขตความชำรุดบกพร่องไปยังการติดตั้งสินค้าและคู่มือการติดตั้งสินค้า

- กำหนดไว้ว่า กรณีที่ผู้ขายติดตั้งสินค้าผิดพลาด แม้ตัวสินค้าจะไม่ชำรุดแต่การติดตั้งหรือการประกอบสินค้านั้น ทำให้ไม่อาจจะใช้สินค้านั้นได้ ก็ถือว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องด้วย รวมถึงกรณีที่ผู้ซื้อติดตั้งเอง แต่เกิดความผิดพลาดอันเนื่องมาจากคู่มือการติดตั้งผิดพลาด (Ikea-clause) ก็ถือได้ว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องด้วย

(๑.๓) กำหนดให้การส่งมอบสินค้าผิดประเภท หรือจำนวนน้อยกว่าที่ตกลงเป็นสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง เพราะตามกฎหมายเดิมจะเป็นกรณีที่ชำระหนี้ไม่สมบูรณ์

(๒) เหตุยกเว้นความรับผิดของผู้ขาย

- การที่ผู้ซื้อหรือควรรู้ถึงความชำรุดบกพร่องแต่ก็ยังทำสัญญา

เดิม: มาตรา ๔๖๐ BGB a.F.^{๓๐} กำหนดว่าช้อยกเว้นของความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องของผู้ขายประกอบไปด้วย

เกี่ยวกับการให้ข้อมูลดังกล่าว หรือในขณะที่มีการตกลงทำสัญญาต่อกันนั้นได้มีการแก้ไขข้อมูลเช่นว่านั้นในรูปแบบเดียวกัน หรือข้อมูลดังกล่าวไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินดังกล่าว

(๒) ในกรณีที่มีการดำเนินการติดตั้งทรัพย์สินที่ซื้อขายกันนั้นโดยผู้ขายหรือผู้อื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ขายอย่างไม่ถูกต้อง ก็ให้ถือว่าทรัพย์สินนั้นชำรุดบกพร่องด้วย อีกทั้ง ให้ถือว่าทรัพย์สินนั้นชำรุดบกพร่องอันเนื่องมาจากการติดตั้งด้วย เนื่องจากคู่มือในการติดตั้งบกพร่อง เว้นแต่จะได้มีการติดตั้งอย่างถูกต้อง

(๓) ในกรณีที่มีการส่งมอบทรัพย์สินอื่นหรือจำนวนน้อยกว่าที่ตกลงกันไว้ ก็ให้ถือเสมือนว่าทรัพย์สินนั้นชำรุดบกพร่อง

^{๓๐} มาตรา ๔๖๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง (เดิม)

ผู้ขายไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องนั้น ในกรณีที่ผู้ซื้อถึงความชำรุดบกพร่องนั้นอยู่แล้ว ในขณะที่ทำสัญญา และหากว่าผู้ซื้อไม่รู้จักความชำรุดบกพร่องตามความในมาตรา ๔๕๙ (๑) อันเป็นผลที่เกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้ผู้ขายยังคงรับผิดในความชำรุดนั้นก็เพียงแต่เป็นกรณีที่ผู้ขายได้ปกปิดความชำรุดบกพร่องนั้นด้วยกลฉ้อฉล เว้นเสียแต่ว่าผู้ขายได้รับรองคุณสมบัติของทรัพย์สินนั้นไว้ว่าปราศจากความชำรุดบกพร่อง

- ผู้ซื้อถึงความชำรุดบกพร่องในขณะที่ทำสัญญาอยู่แล้ว
- ในกรณีที่ผู้ซื้อไม่ทราบถึงความชำรุดบกพร่องด้วยเหตุเพราะความประมาท
เล็กน้อยอย่างร้ายแรง แต่กฎหมายยังบัญญัติให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่อง (ช้อยกเว้นของช้อยกเว้น)
หากว่าผู้ขายรับรองว่าสินค้านั้นปราศจากความชำรุดบกพร่อง หรือได้ใช้กลฉ้อฉลหลอกผู้ซื้อ

ใหม่ : มาตรา ๔๔๒ (1) BGB^{๙๑} กำหนดว่า

- ผู้ซื้อถึงความชำรุดบกพร่องในขณะที่ทำสัญญาอยู่แล้ว
- ในกรณีที่ผู้ซื้อไม่ทราบถึงความชำรุดบกพร่องด้วยเหตุเพราะความประมาท
เล็กน้อยอย่างร้ายแรง แต่กฎหมายยังบัญญัติให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่อง (ช้อยกเว้นของช้อยกเว้น)
หากว่าผู้ขายรับประกันถึงคุณสมบัติของทรัพย์สินนั้นหรือได้ใช้กลฉ้อฉลหลอกผู้ซื้อ

ซึ่งในขณะที่จัดทำร่างกฎหมายใหม่นั้นได้มีการเสนอว่า ช้อยกเว้นความรับผิดชอบนั้น
ควรจะครอบคลุมเฉพาะกรณีที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วถึงความชำรุดบกพร่อง แต่ก็ได้ทำสัญญาซื้อขายทรัพย์สินนั้น
เนื่องจากผู้ซื้อไม่ได้มีหน้าที่ตรวจสอบว่าสินค้าที่ซื้อนั้นชำรุดบกพร่องหรือไม่ ดังนั้น ก็ไม่ควรนำบทบัญญัติเรื่อง
ความประมาทเล็กน้อยอย่างร้ายแรงมาใช้แต่อย่างใด จนกระทั่งได้มีการปรับปรุงร่างกฎหมายให้มีบทบัญญัติ
คล้ายบทบัญญัติเดิม

- การที่ผู้ซื้อยอมรับมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายโดยไม่อิดเอื้อน

เดิม : มาตรา ๔๖๔ BGB a.F.^{๙๒} บัญญัติว่า กรณีที่ผู้ซื้อได้รับมอบทรัพย์สินที่ชำรุด
บกพร่องนั้นมา แม้จะรู้ว่าทรัพย์สินนั้นชำรุดบกพร่องอยู่ ก็ให้ผู้ซื้อสามารถใช้สิทธิเรียกร้องที่ปรากฏตามมาตรา
๔๖๒, ๔๖๓ ได้เฉพาะ ผู้ซื้อได้อิดเอื้อนสงวนสิทธิของตนเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องไว้ในขณะรับมอบ

ใหม่ : ได้มีการตัดมาตรานี้ออกไป เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของข้อบังคับ
สหภาพยุโรปที่ต้องการคุ้มครองผู้บริโภคให้รับภาระในการตรวจสอบสินค้าถึงสองชั้น

(๓) สิทธิของผู้ซื้อในกรณีสินค้าชำรุดบกพร่อง

เดิม : ไม่มีการบัญญัติเกี่ยวกับการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าเอาไว้ อีกทั้งไม่ได้
กำหนดแนวทางที่ชัดเจนไว้ว่าในกรณีที่สินค้าชำรุดบกพร่องผู้ซื้อกับผู้ขายจะยังต้องผูกพันอยู่กับสัญญาต่อไป
หรือไม่ โดยกำหนดว่าผู้ซื้อสามารถเลิกสัญญาก็ได้หรือขอลดราคาตามสภาพก็ได้

ใหม่ : กำหนดเกี่ยวกับสิทธิของผู้ซื้อไว้อย่างชัดเจน และกำหนดความสัมพันธ์
เกี่ยวกับการใช้สิทธิต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน โดยตั้งอยู่บนหลักกฎหมายสำคัญคือ “สัญญาต้องเป็นสัญญา” ดังนั้น

^{๙๑} มาตรา ๔๔๒ (๑) แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง (ความรู้หรือไม่รู้ของผู้ซื้อ)

(๑) ห้ามมิให้ผู้ซื้อใช้สิทธิต่างๆ เกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องในกรณีที่ผู้ซื้อถึงความชำรุด
บกพร่องนั้นอยู่แล้วในขณะที่ทำสัญญา และหากว่าผู้ซื้อไม่รู้จักถึงความชำรุดบกพร่อง อันเป็นผลที่เกิดจากความประมาทเล็กน้อย
อย่างร้ายแรง ให้ผู้ขายยังคงรับผิดชอบในความชำรุดนั้นก็เพียงแต่เป็นกรณีที่ผู้ขายได้ปกปิดความชำรุดบกพร่องนั้นด้วยกลฉ้อฉล
เว้นเสียแต่ว่าผู้ขายได้รับประกันคุณสมบัติของทรัพย์สินนั้นไว้

^{๙๒} มาตรา ๔๖๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง (เดิม)

กรณีที่ผู้ซื้อได้รับมอบทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องนั้นมา แม้จะรู้ว่าทรัพย์สินนั้นชำรุดบกพร่องอยู่ ก็ให้ผู้ซื้อ
สามารถใช้สิทธิเรียกร้องที่ปรากฏตามมาตรา ๔๖๒, ๔๖๓ ได้เฉพาะ ผู้ซื้อได้อิดเอื้อนสงวนสิทธิของตนเกี่ยวกับความชำรุด
บกพร่องไว้ในขณะรับมอบ

จึงกำหนดให้ต้องดำเนินการแก้ไขซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าเสียก่อนที่จะเลิกสัญญาหรือขอลดราคาตามสภาพ ซึ่งในรายละเอียดจะได้อธิบายในบทต่อไป แต่ก็สามารถสรุปสิทธิต่างๆ ของผู้ซื้อได้ ดังนี้

- (๓.๑) หน้าที่ของผู้ขายในการส่งมอบทรัพย์สินที่ปราศจากความชำรุดบกพร่อง
- (๓.๒) เรียกให้ผู้ขายแก้ไข ซ่อมแซมทรัพย์สิน
- (๓.๓) ส่งคืนสินค้าและเรียกเงินที่ชำระไปแล้วคืน
- (๓.๔) ลดราคาตามสภาพ
- (๓.๕) เรียกค่าเสียหายและค่าใช้จ่ายอื่นๆ

(๔) กำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคไว้เพิ่มเติม ในกรณีที่ผู้ขายเป็นผู้ประกอบการ และผู้ซื้อเป็นผู้บริโภค โดยกำหนดไว้ในมาตรา ๔๗๔ ถึง ๔๗๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง

(๔.๑) มาตรา ๔๗๔ BGB^{๓๓} กรณีที่ผู้ขายเป็นผู้ประกอบธุรกิจและผู้ซื้อเป็นผู้บริโภค (Verbrauchsgüterkauf)

- กำหนดขอบเขตการบังคับใช้ว่าเป็นกรณีที่ผู้ขายเป็นผู้ประกอบธุรกิจ และผู้ซื้อเป็นผู้บริโภคได้ตกลงทำสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์
- ความเสี่ยงจากความเสียหายของสินค้านั้นระหว่างการส่งสินค้า หรือขนส่งสินค้า ให้ตกแก่ผู้ขาย, มาตรา ๔๗๔ (๒) BGB

(๔.๒) ข้อตกลงอันเป็นการเปลี่ยนแปลงสิทธิของผู้ซื้อไปในทางที่ทำให้ผู้ซื้อเสียสิทธิไม่อาจจะกระทำได้มาตรา ๔๗๕ BGB^{๓๔} เช่น ข้อตกลงเกี่ยวกับนิยามของความชำรุดบกพร่อง หรืออายุความเป็นต้น

^{๓๓} มาตรา ๔๗๔ (๑) แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง (นิยามของสัญญาซื้อขายระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจ)

(๑) กรณีที่ผู้บริโภคซื้อสังหาริมทรัพย์จากผู้ประกอบธุรกิจ (สัญญาซื้อขายระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจ) ให้บทบัญญัติต่อไปนี้มีผลบังคับใช้ เว้นแต่ทรัพย์สินที่ใช้แล้ว หรือทรัพย์สินประมวลขายทอดตลาด ที่ผู้บริโภคเข้าร่วมประมวลด้วยตนเอง

... ..

^{๓๔} มาตรา ๔๗๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง (ข้อตกลงที่เปลี่ยนแปลงสิทธิผู้บริโภค)

(๑) ผู้ประกอบธุรกิจไม่อาจจะเรียกร้องประการใดเอาจากข้อตกลงก่อนที่จะมีการแจ้งความชำรุดบกพร่องไปยังผู้ประกอบธุรกิจ ที่เป็นผลเสียหายต่อสิทธิต่างๆ ตามกฎหมายของผู้บริโภค ที่แตกต่างออกไปจากมาตรา ๔๓๓ ถึง ๔๓๕, ๔๓๗ และ ๔๓๘ ถึง ๔๔๓ รวมไปถึงบทบัญญัติในส่วนนี้ด้วย โดยให้หมายความรวมถึงกรณีที่มีการตกลงในรูปแบบต่างๆ ด้วย

(๒) อายุความภายใต้มาตรา ๔๗๓ ไม่อาจจะถูกลดระยะเวลาลงได้ด้วยนิติกรรมใดๆ ได้ ก่อนที่จะมีการแจ้งความชำรุดบกพร่องไปยังผู้ประกอบธุรกิจ กรณีที่มีการลดอายุความตามกฎหมายให้น้อยลงกว่า ๒ ปี และในกรณีทรัพย์สินที่ใช้แล้วน้อยกว่า ๑ ปี

(๓) ความใน (๑) และ (๒) ไม่ใช่บังคับกับข้อยกเว้นหรือข้อจำกัดในสิทธิเรียกร้องเกี่ยวกับค่าเสียหาย โดยไม่กระทบกับมาตรา ๓๐๗ ถึง ๓๐๘

(๔.๓) บทสันนิษฐานเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องตามมาตรา ๔๗๖ BGB^{๓๕} ซึ่งกำหนดว่าหากปรากฏความชำรุดบกพร่องภายในระยะเวลา ๖ เดือนนับตั้งแต่วันที่การส่งมอบทรัพย์สินให้สันนิษฐานเอาไว้ก่อนว่าทรัพย์สินนั้นชำรุดบกพร่อง

(๔.๔) การรับประกันต้องชัดเจนและไม่เคลือบคลุม อีกทั้ง ไม่อาจจะตีความเพื่อให้ผู้บริโภคเสียสิทธิได้, มาตรา ๔๗๗ BGB^{๓๖}

(๔.๕) มาตรา ๔๗๘ และ ๔๗๙ BGB กำหนดเกี่ยวกับการใช้สิทธิไล่เบี่ยของผู้ประกอบธุรกิจเอาจากผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า และอายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องดังกล่าว ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องรับสินค้าคืนมาจากผู้บริโภคหรือต้องลดราคาตามสภาพให้แก่ผู้บริโภคหรือค่าใช้จ่ายอื่นใดที่ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องรับภาระเอาไว้

๓.๒.๒ สิงคโปร์ (การแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค CPFTA)

- ได้มีการแก้ไข CPFTA โดยเพิ่มเติม Lemon Law เข้าไปในส่วนที่ ๓ ของ CPFTA ดังนี้
- การใช้สิทธิที่เพิ่มเติมได้ ๔ ประเภทได้แก่ การซ่อม การเปลี่ยน การลดราคา หรือการคืนสินค้าที่ไม่ถูกต้องตามสัญญา (คือการกลับสู่สถานะเดิมเสมือนหนึ่งไม่เคยทำสัญญากันมาก่อน) มาตรา ๑๒ B^{๓๗}
- ความชำรุดบกพร่อง (ไม่เป็นไปตามสัญญา) ซึ่งปรากฏขึ้นในช่วงระยะเวลา ๖ เดือนนับแต่ส่งมอบให้ถือว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่อง (ไม่เป็นไปตามสัญญา) นับแต่วันส่งมอบ (ภายในระยะเวลา ๖ เดือนหากสินค้าชำรุด ให้ถือว่าชำรุดมาแต่ต้น) เว้นแต่จะพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่น มาตรา ๑๒ B (๓)
- ผู้ซื้อ (กรณีสัญญาซื้อขาย) ไม่อาจที่จะเรียกให้ผู้ขายซ่อมหรือเปลี่ยนสินค้าได้หากปรากฏว่ากรณีไม่อาจจะเป็นไปได้หรือไม่เหมาะสมหากเปรียบเทียบกับการใช้สิทธิแบบอื่น เช่น ค่าใช้จ่ายสูงเกินกว่าราคาของสินค้า เป็นต้น หรือในกรณีที่ผู้ซื้อทราบถึงสภาพที่ชำรุดบกพร่อง (ไม่เป็นไปตามสัญญา) มาตรา ๑๒ C (๓) และ (๔)

^{๓๕} มาตรา ๔๗๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง (ภาระการพิสูจน์)

กรณีที่ทรัพย์สินที่ส่งมอบชำรุดบกพร่องภายในระยะเวลา ๖ เดือนนับแต่วันส่งมอบ ให้ถือว่าทรัพย์สินนั้นชำรุดบกพร่องมาตั้งแต่วันส่งมอบ เว้นแต่ประเภทของทรัพย์สินหรือความชำรุดบกพร่องจะต้องทำให้พิจารณาเป็นอย่างอื่นไปได้

^{๓๖} มาตรา ๔๗๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง (ข้อกำหนดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรับประกัน)

(๑) การแสดงเจตนารับประกัน (มาตรา ๔๔๓) ต้องอยู่ในรูปแบบสะดวกและเข้าใจได้ง่าย โดยจะต้องมีเนื้อหาประกอบไปด้วย

๑. แจ้งให้ทราบว่า การรับประกันจะไม่ไปกระทบต่อสิทธิตามกฎหมายของผู้บริโภคและ

๒. เนื้อหาของการรับประกันและข้อมูลที่สำคัญๆ ในการใช้สิทธิเกี่ยวกับการรับประกันนั้นไม่ว่าจะเป็นขอบเขตด้านระยะเวลาหรือในเชิงพื้นที่รับผิดชอบ รวมถึงชื่อและที่อยู่ของผู้ให้การรับประกัน

(๒) ผู้บริโภคมีสิทธิเรียกให้การแสดงเจตนารับประกันต้องทำเป็นหนังสือ

(๓) กรณีที่การแสดงเจตนาในการรับประกันจะมีองค์ประกอบไม่ครบตามที่กำหนดไว้ นี้ ก็ไม่มีผลต่อความสมบูรณ์ของการแสดงเจตนารับประกันแต่อย่างใด

^{๓๗} บทกฎหมายเกี่ยวกับ CPFTA ให้พิจารณาในภาคผนวก ๒ ได้

- การขอลดราคาสินค้าหรือการบอกเลิกสัญญาถือเป็นสิทธิลำดับรอง (ทุติยภูมิ) หมายความว่า ผู้บริโภคจะสามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อ การซ่อมหรือการขอเปลี่ยนสินค้าไม่อาจจะกระทำได้ เพราะเป็นไปไม่ได้โดยสภาพหรือไม่เหมาะสม หรือผู้ขายรับสินค้าไปซ่อม/เปลี่ยนแล้ว แต่ไม่อาจจะซ่อม/เปลี่ยนให้ได้ภายใต้กรอบระยะเวลาอันสมควร และไม่ก่อภาระแก่ผู้ซื้อจนเกินไป มาตรา ๑๒ D

- การขอคืนเงินอันเนื่องมาจากการบอกเลิกสัญญาจะต้องพิจารณาหักเอาส่วนราคาของผู้ซื้อที่ได้ใช้ประโยชน์จากสินค้านั้นไปแล้วด้วย มาตรา ๑๒ F (๕)

- กรณีที่ผู้ซื้อเรียกร้องให้ผู้ขายซ่อม/เปลี่ยนสินค้านั้น ผู้ซื้อย่อมต้องใช้เวลาแก่ผู้ขายพอสมควร ในการดำเนินการ ก่อนที่ผู้ซื้อจะใช้สิทธิอย่างอื่นต่อไป มาตรา ๑๒ E

- ศาลมีอำนาจเพิ่มเติม นอกเหนือไปจากอำนาจที่มีอยู่แล้ว ดังนี้

- สั่งให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นการเฉพาะตามคำร้องขอของผู้ซื้อ

- หามาตรการที่เหมาะสมที่เป็นไปได้ตามกฎหมายนี้

- สั่งให้ชดเชยค่าเสียหาย ให้ชำระค่าสินค้า หรือมีคำสั่งอย่างอื่นตามที่ศาลเห็นสมควรตาม

มาตรา 12F

- หลักกฎหมายใหม่นี้จะบังคับใช้ก็ต่อเมื่อผู้ซื้ออยู่ในฐานะผู้บริโภค โดยกฎหมายได้กำหนดบทนิยามของผู้บริโภคเอาไว้ว่า

- บุคคลผู้นั้นมิได้ทำสัญญาเพื่อการประกอบธุรกิจหรือแสดงตนให้เห็นเป็นเช่นนั้นได้

- คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจ

- ในกรณีสัญญาภายใต้ SGA นั้นสินค้าที่ทำการซื้อขายต้องเป็นไปเพื่อการใช้สอยหรือบริโภค

ส่วนบุคคล

- ผู้ซื้อสินค้าจากการประมูลหรือแข่งขันราคาไม่อาจจะถือได้ว่าเป็นผู้บริโภค (มาตรา ๑๒ A (๒))

- ต้องใช้สิทธิในการเรียกให้ซ่อมแซมสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง หรือในบางกรณีก็จำเป็นต้องเปลี่ยนสินค้าเสียก่อน โดยผู้ซื้อต้องให้ระยะเวลาอันสมควรแก่ผู้ขายเพื่อไปดำเนินการ และผู้ขายอาจจะปฏิเสธไม่ซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าก็ได้ หากปรากฏว่าการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าไม่ได้สัดส่วนกับราคาของสินค้านั้น หรือไม่อาจที่จะซ่อมได้ อันเป็นการกำหนดด้วยหลักสัญญาต้องเป็นสัญญาก่อน (สิทธิปฐมภูมิ)

- เมื่อไม่อาจที่ซ่อมแซม/เปลี่ยนสินค้าเช่นนั้นได้ ก็ให้ใช้สิทธิทุติยภูมิ คือการขอลดราคาสินค้าตามสัดส่วนที่ชำรุดบกพร่อง หรือการบอกเลิกสัญญา โดยที่การบอกเลิกสัญญาต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้ซื้อได้ใช้สอยไปก่อนที่จะมีการบอกเลิกสัญญาด้วย

- ภาระการพิสูจน์ ภายใน ๖ เดือนหากปรากฏว่าสินค้าชำรุดบกพร่องก็ให้ถือว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องนับตั้งแต่วันส่งมอบเป็นต้นมา เว้นแต่ผู้ขายจะสามารถพิสูจน์เป็นอย่างอื่นได้

- อายุความ ๒ ปี แต่หากจะให้ small claims tribunal พิจารณาอายุความต้องไม่เกิน ๑ ปี

- ศาลที่พิจารณาคดีคือ small claims tribunal

เมื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลตามที่ปรากฏ lemon law ลิงคโพรได้พัฒนาหลักการสำคัญในการคุ้มครองผู้บริโภคในประเด็นเกี่ยวกับการใช้สิทธิเรียกร้องกรณีสินค้าชำรุดบกพร่องไว้โดยเฉพาะ

เพราะก่อนที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติม CPFTA ผู้ซื้อซึ่งมิได้แบ่งแยกว่ามีฐานะเป็นผู้บริโภคหรือไม่ก็สามารถใช้สิทธิตาม SGA ได้อยู่แล้ว และเมื่อพิจารณาจากลักษณะของการแก้ไขกฎหมายแล้วจะพบว่า การที่สิงคโปร์แก้ไขเพิ่มเติมสิทธิต่างๆ โดยกำหนดไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค โดยไม่ได้ไปแก้ไขสิทธิของผู้ซื้อใน SGA โดยตรง จึงเห็นได้ชัดเจนนวสิทธิที่เพิ่มขึ้นนั้นมุ่งหมายเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้แก่ผู้บริโภคของสิงคโปร์ได้อย่างชัดเจน ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดเพื่อชำระค่าบริการร้องตาม lemon law ซึ่งเป็นความสัมพันธ์โดยตรงต่อการคุ้มครองผู้บริโภค อันจะก่อให้เกิดความมั่นใจในการทำสัญญาซื้อขายระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจต่อไปได้

บทที่ ๔

สภาพปัญหาเกี่ยวกับการเข้าซื้อและการคุ้มครองผู้บริโภค

ความรับผิดชอบเพื่อชำระค่างบพ่วงของสินค้า กรณีที่มีผู้ประกอบการเข้ามาให้ความช่วยเหลือทางการเงิน

ปัญหาที่ผู้บริโภคจะต้องเผชิญหน้าในกรณีที่ได้ดำเนินการทำสัญญาเข้าซื้อ ก็คือในกรณีของสัญญาเข้าซื้อที่มีความสัมพันธ์ของบุคคล ๓ ฝ่ายนั้น เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วจะพบว่าสัญญาเข้าซื้อที่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๕ ตั้งแต่มาตรา ๕๗๒ ถึงมาตรา ๕๗๔ และเมื่อพิจารณาตามมาตรา ๕๗๒ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะพบว่ามีคู่สัญญาเพียง ๒ ฝ่ายเท่านั้นโดยที่มาตรา ๕๗๒ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ว่า

“อันว่าเข้าซื้อนั้น คือสัญญาซึ่งเจ้าของเอาทรัพย์สินออกให้เข้า และให้ค้ำประกันว่าจะขายทรัพย์สินนั้น หรือว่าจะให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้เข้า โดยเงื่อนไขที่ผู้เข้าได้ใช้เงินเป็นจำนวนเท่านั้นเท่านั้นคราว”

ดังนั้น คู่สัญญาในสัญญาเข้าซื้อจึงมีเพียงผู้ให้เข้าซื้อ และผู้เข้าซื้อ เท่านั้น กรณีดังกล่าวจึงมีผลทางกฎหมายเฉพาะระหว่างสถาบันทางการเงิน ซึ่งเป็นผู้ให้เข้าซื้อ กับผู้บริโภค ซึ่งเป็นผู้เข้าซื้อเท่านั้น โดยที่ผู้ขายหรือบริษัทรถยนต์ไม่ได้หมายความรวมถึงไว้ในสัญญาเข้าซื้อแต่อย่างใด และในกรณีที่รถยนต์ชำระค่างบพ่วงนั้นก็ให้ผู้ให้เข้าซื้อรับผิดชอบแก่กรณีดังกล่าว โดยให้นำข้อความคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อชำระค่างบพ่วงในสัญญาซื้อขายมาบังคับใช้ โดยถือว่าสัญญาเข้าซื้อนั้นมีความใกล้ชิดกับสัญญาเข้านั้นเองคือตามมาตรา ๔๗๒ ประกอบมาตรา ๕๔๙ ทั้งนี้ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๕๑/๒๕๔๔ โดยที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า “โจทก์ผู้ให้เข้าซื้อต้องส่งมอบทรัพย์สินซึ่งให้เข้าซื้อ โดยมีสภาพที่เหมาะสมแก่การใช้ประโยชน์ เมื่อรถพิพาทยังมิได้ทำทะเบียนและแผ่นป้ายวงกลม โจทก์จึงมีหน้าที่ต้องจัดหาให้แก่จำเลย เพราะเอกสารดังกล่าวเป็นสาระสำคัญในการใช้รถโดยจะต้องเป็นผู้จัดอำนวยความสะดวกในการจดทะเบียนเพื่อใช้รถที่เข้าซื้อตามที่กำหนดไว้ในสัญญาเข้าซื้อ การที่โจทก์ส่งมอบรถพิพาทให้แก่จำเลยมีสภาพไม่เหมาะสมที่จะใช้ โดยไม่จัดหาป้ายทะเบียนและป้ายวงกลมให้แก่จำเลย โจทก์จึงต้องรับผิดชอบต่อจำเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๗๒ ประกอบมาตรา ๕๔๙ เนื่องจากสัญญาเข้าซื้อเป็นสัญญาต่างตอบแทน เมื่อโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญา จำเลยย่อมมีสิทธิที่จะไม่ชำระค่าเข้าซื้อได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๖๙ การที่จำเลยไม่ชำระค่าเข้าซื้อให้แก่โจทก์จึงไม่ถือว่าจำเลยผิดสัญญา”

แต่โดยทั่วไปแล้ว สถาบันทางการเงินหรือธนาคารไม่มีความสามารถที่จะซ่อมแซมหรือแก้ไขปัญหาความชำระค่างบพ่วงที่เกิดขึ้นกับสินค้าได้ โดยส่วนใหญ่จะผลักรถให้ผู้บริโภค โดยในสัญญาเข้าซื้อมักจะมีข้อสัญญาระบุเอาไว้ เช่น ผู้เข้าซื้อได้ตรวจสอบสภาพรถยนต์จนเป็นที่พอใจแล้ว จึงเป็นการเข้าซื้อตามสภาพ หรือบ้างก็กำหนดว่า ผู้เข้าซื้อติดต่อกับผู้ขาย โดยที่ผู้เข้าซื้อเป็นผู้เลือกรถยนต์จากผู้ขายเอง ไม่เกี่ยวข้องกับธนาคาร เพราะธนาคารเป็นเพียงให้บริการทางการเงิน หรือบ้างก็กำหนดว่า คำรับรองคำพรรณนาต่างๆ ระหว่างผู้ขายกับผู้เข้าซื้อไม่ผูกพันธนาคาร เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อชำระค่างบพ่วงจึงเพิ่มความซับซ้อนมากขึ้นในสัญญาเข้าซื้อ รวมทั้งการที่ผู้เข้าซื้อพิจารณาแล้วเห็นว่าสินค้าที่ตนได้

รับมาชำระคบกพร่อง ผู้เช่าซื้อจะดำเนินการเช่นใดที่จะเรียกให้ผู้ขายซึ่งมีความเชี่ยวชาญในตัวสินค้าเข้ามา
รับผิดชอบ เพราะผู้เช่าซื้อมิได้เป็นคู่สัญญากับผู้ขาย หากแต่เป็นสถาบันทางการเงินหรือธนาคารที่มีสิทธิ และ
ในกรณีที่สินค้านั้นชำระคบกพร่องจนไม่อาจที่จะยอมรับได้ ผู้บริโภคสามารถยุติการชำระค่าเช่าซื้อได้หรือไม่ และ
มีขอบเขตเพียงใดจะได้มีการเสนอแนะต่อไป

บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๕.๑ แนวทางการปรับปรุงเนื้อหาสาระของกฎหมาย

๕.๑.๑ บทนิยามเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่อง

(๑) อย่างไรก็ตามจะนิยามว่าชำรุดบกพร่อง

เมื่อพิจารณาจากสภาพปัญหาของไทยที่ยังไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับบทนิยามของความชำรุดบกพร่องจะพบว่าถือเป็นสภาพเดียวเยอรมนีก่อนที่จะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งในปีค.ศ. ๒๐๐๒ กล่าวคือ บทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่ได้กำหนดบทนิยามของความชำรุดบกพร่องเอาไว้ ดังนั้น จึงมีความเห็นที่แตกออกไปเป็น ๒ แนวทางคือ ความชำรุดบกพร่องที่พิจารณาจากคุณสมบัติทางกายภาพ หรือแนวทางที่สองคือความชำรุดบกพร่องที่พิจารณาจากความมุ่งหมายแห่งสัญญา ซึ่งทั้งสองแนวทางก็มีได้เป็นแนวทางที่ขัดหรือแย้งกัน หากแต่อยู่ในลำดับชั้นที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ความมุ่งหมายของสัญญาเป็นหลัก และในกรณีที่มีความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับสัญญาจำต้องใช้เกณฑ์ทางกายภาพมาช่วยเหลือ ซึ่งหลักการดังกล่าวก็ปรากฏในการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมันในปีค.ศ. ๒๐๐๒ ดังนั้น การแก้ไขปรับปรุงแนวทางเกี่ยวกับการกำหนดนิยามของความชำรุดบกพร่องสมควรสร้างความเชื่อมโยงระหว่างความชำรุดบกพร่องทางกายภาพกับความชำรุดบกพร่องที่เกิดจากความมุ่งหมายของสัญญาให้เกิดขึ้นให้ได้ เพื่อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นในการกำหนดบทนิยาม และเมื่อพิจารณาจากบทนิยามที่ปรากฏใน Lemon Law ของสิงคโปร์จะพบว่า จะยึดถือความมุ่งหมายของสัญญาเป็นเกณฑ์ ดังนั้น เมื่อศึกษาเปรียบเทียบแล้ว ก็เห็นสมควรจัดลำดับความสัมพันธ์ให้ความชำรุดบกพร่องที่เกิดจากความมุ่งหมายของสัญญามาก่อนความชำรุดบกพร่องตามการพิจารณาทางกายภาพ ซึ่งสามารถนำเกณฑ์ชั้นบนใดของเยอรมนีมาพิจารณาประกอบได้ ดังนี้

- พิจารณาจากข้อตกลงที่เห็นเป็นประจักษ์ชัดแจ้งในสัญญา
- พิจารณาจากความมุ่งหมายที่จะใช้ประโยชน์จากสินค้าที่ปรากฏในสัญญา
- พิจารณาจากการใช้ประโยชน์จากสินค้าตามปกติวิสัย โดยให้พิจารณาจากการให้

ข้อมูลของผู้ขายเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการประกาศแก่สาธารณชน หรือจากคำโฆษณา หรือการกำหนดคุณสมบัติของทรัพย์สินนั้นไว้อันสามารถถือเอาได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา

สำหรับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขยายขอบเขตของความชำรุดบกพร่องของไทยที่ศึกษาเปรียบเทียบจากระบบของเยอรมนีนั้นก็ขึ้นอยู่กับสภาพความเหมาะสมในการชั่งน้ำหนักระหว่างการคุ้มครองผู้บริโภค (ผู้บริโภค) กับภาระที่จะเกิดขึ้นกับผู้ขาย โดยใช้เกณฑ์ความสุจริตเป็นตัวตั้งจะเห็นว่า การขยายขอบเขตของนิยามความชำรุดบกพร่องออกไปนั้น ยังไม่เป็นการสร้างภาระเกินควรแก่ผู้ขายแต่อย่างใด เพราะภาระที่จะเกิดขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับสิทธิที่ผู้บริโภคสามารถเรียกร้องให้ผู้ขายดำเนินการ ดังนั้น การขยายขอบเขตของนิยามของความชำรุดบกพร่องไปยังกรณีดังต่อไปนี้

- ขยายขอบเขตความชำรุดบกพร่องไปยังการติดตั้งสินค้า และคู่มือการติดตั้งสินค้า โดยกำหนดให้กรณีที่ผู้ขายติดตั้งสินค้าผิดพลาด แม้ตัวสินค้าจะไม่ชำรุดแต่การติดตั้งหรือการประกอบสินค้านั้น

ทำให้ไม่อาจจะใช้งานได้ ก็ถือว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องด้วย รวมถึงกรณีที่ผู้ซื้อติดตั้งเอง แต่เกิดความผิดพลาด อันเนื่องมาจากคู่มือการติดตั้งผิดพลาด (Ikea-clause) ก็ถือได้ว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องด้วย

- กำหนดให้การส่งมอบสินค้าผิดประเภท หรือจำนวนน้อยกว่าที่ตกลงเป็นสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง เนื่องจากความไม่ชัดเจนในการแบ่งแยกระหว่างความชำรุดบกพร่องกับการผิดสัญญาในกรณีการส่งสินค้าผิดประเภท หรือจำนวนที่น้อยกว่าตามที่ตกลงกันไว้จึงสมควรกำหนดการแบ่งแยกให้ชัดเจนมากขึ้น โดยการที่ส่งสินค้าผิดประเภทหรือจำนวนที่น้อยกว่า คือการชำระหนี้บกพร่อง กล่าวคือผู้ขายยังมีความประสงค์ที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาอยู่ แต่ด้วยความบกพร่องจึงได้ส่งสินค้าไปผิดประเภทหรือจำนวนน้อยกว่าที่ตกลงกันไว้ ดังนั้น กรณีดังกล่าวจึงสมควรจัดให้อยู่ในหมวดหมู่ของความชำรุดบกพร่องด้วย

(๒) ความเสื่อมราคา

เมื่อพิจารณาแนวทางการตีความของไทยและสภาพปัญหาเกี่ยวกับ “ความชำรุดบกพร่องเล็กน้อย” แล้วจะพบว่า การจัดการกับปัญหาดังกล่าวไม่สมควรจัดไว้ในเรื่องขององค์ประกอบของความชำรุดบกพร่อง อีกทั้ง เมื่อพิจารณาจากกฎหมายเปรียบเทียบทั้งของเยอรมนีและสิงคโปร์จะพบว่า มีวิธีการแก้ปัญหา “ความชำรุดบกพร่องเล็กน้อย” โดยจะไปจำกัดขอบเขตของการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้ซื้อแทน ดังนั้น ในส่วนขององค์ประกอบความชำรุดบกพร่องเล็กน้อยที่ไม่เป็นธรรมกับผู้ซื้อ (ผู้บริโภค) เห็นสมควรให้ไปกำหนดไว้ในระบบการใช้สิทธิเรียกร้องที่จะกำหนดไว้ในส่วนขององค์ประกอบ

๕.๑.๒ ข้อยกเว้นความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่อง

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของไทยซึ่งมีเนื้อหาคล้ายคลึงกับบทบัญญัติของเยอรมนีก่อนที่จะมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายในปีค.ศ. ๒๐๐๒ และเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองผู้บริโภค จึงสมควร พิจารณาแก้ไขปรับปรุงมาตรา ๔๗๓ ให้มีเนื้อหา ดังนี้

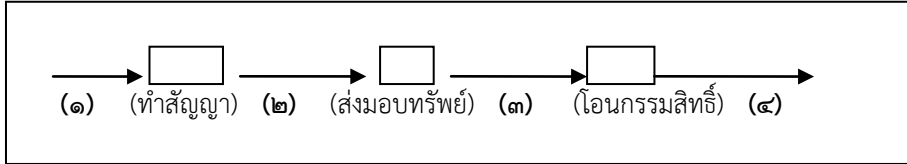
- ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ขายไม่ควรครอบคลุมถึงความประมาทของผู้ซื้อ เนื่องจากผู้ซื้อไม่จำเป็นต้องมีหน้าที่ในการตรวจสอบความชำรุดบกพร่องก่อน ดังนั้น ข้อยกเว้นความรับผิดควรมีเฉพาะการที่ผู้ซื้อทราบดีว่าสินค้าชำรุดบกพร่องอยู่แล้ว แต่ก็ยังทำสัญญาซื้อขายสินค้านั้นไว้ รวมถึงข้อยกเว้นในกรณีเกิดจากการที่ผู้ขายใช้กลฉ้อฉลและให้การรับประกันด้วย

- ข้อยกเว้นควรจะมีอยู่แต่เพียงในเวลาทำสัญญาเท่านั้น ต่อมาแม้ในเวลาส่งมอบจะได้ทราบถึงความชำรุดบกพร่องก็ไม่ควรทำให้ผู้ซื้อเสียสิทธิไป อันจะก่อภาระแก่ผู้ซื้อเกินจำเป็น กรณีดังกล่าวเห็นได้ชัดว่า ในเวลาส่งมอบนั้น ผู้ซื้อผูกพันตนตามสัญญาไปแล้ว ก็ต้องสามารถที่จะใช้สิทธิตามสัญญาได้ แม้ว่าในเวลาต่อมาสินค้านั้นจะปรากฏความชำรุดบกพร่องขึ้นมาก็ไม่เป็นเหตุให้สิทธิของผู้ซื้อเสียไปได้

๕.๑.๓ ช่วงเวลาการมีอยู่ของความชำรุดบกพร่องของสินค้าและภาระการพิสูจน์

บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้บัญญัติไว้ว่า ความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบนั้น ได้แก่ความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ในเวลาใด ประเด็นปัญหาเรื่องเวลาที่ความชำรุดบกพร่องมีอยู่จะเป็นจุดแบ่งว่าในขณะใดผู้ขายจำเป็นต้องรับผิดชอบกับความชำรุดบกพร่องอยู่ ซึ่งความชำรุดบกพร่องอาจจะเกิดขึ้นได้ในเวลาที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ (๑) ความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ก่อนทำสัญญา (๒) ความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่หลังจากทำสัญญาแล้วแต่ก่อนการส่งมอบ (๓) ความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นหลังจากที่มี

การส่งมอบแล้วแต่กรรมสิทธิ์ยังไม่โอนไปยังผู้ซื้อ (กรณีที่มีข้อตกลงเกี่ยวกับเงื่อนไขในการโอนกรรมสิทธิ์ของทรัพย์สิน) (๔) ความชำรุดบกพร่องที่มีขึ้นหลังจากที่กรรมสิทธิ์โอนไปแล้ว โดยสามารถกำหนดเป็นแผนภาพได้ดังนี้

การอธิบายว่าในเวลาใดที่ความชำรุดบกพร่องควรจะอยู่ในระบบกฎหมายของไทยนั้น รั้งกันโดยทั่วไปว่าต้องเป็นความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่แล้วในเวลาซื้อขายกัน^{๓๘} และตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เดินตามหลักที่ว่า ความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบนั้น ต้องเป็นความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ก่อนแล้ว หรือมีอยู่ในขณะทำสัญญาซื้อขายหรือในเวลาที่จะส่งมอบทรัพย์สินที่ขาย^{๓๙} (ตามแผนภาพคือ (๑) และ (๒)) โดยเหตุที่ต้องเป็นเช่นนั้น กิตติศักดิ์ ปรกติ^{๔๐} ได้อธิบายว่า เหตุที่ต้องถือเอาเวลาที่ทำสัญญาหรือส่งมอบนั้น เพราะพิจารณาจากการสันนิษฐานเจตนาของคู่สัญญาว่า ถ้าคู่สัญญาได้ตกลงกัน จะถือเอาเวลาใดเป็นเกณฑ์ที่จะรับรองว่าทรัพย์สินที่ขายนั้นปราศจากความชำรุดบกพร่อง ซึ่งต้องพิจารณาตามหลักสุจริตแล้วจะพบว่า ผู้ขายย่อมมีเจตนาสุจริตที่จะรับรองว่าทรัพย์สินที่ซื้อขายกันนั้นปราศจากความชำรุดบกพร่องก็เฉพาะเวลาที่ก่อนหรือขณะทำสัญญาเท่านั้น (สำหรับทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง) หรือความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ในขณะที่ส่งมอบ (กรณีทรัพย์สินที่มีได้กำหนดตัวแน่นอนในเวลาทำสัญญา) ซึ่งปัญหาที่ตามก็คือ ในปัจจุบันนี้สินค้ามีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อความซับซ้อนของความชำรุดบกพร่องด้วย โดยในบางกรณีทรัพย์สินนั้นอาจจะแสดงความชำรุดบกพร่องออกมาหลังจากใช้ได้ไปไม่นานเท่าใดนัก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๙/๒๕๑๔^{๔๑} ซึ่งศาลฎีกาอธิบายว่า “เครื่องปรับอากาศที่โจทก์ติดตั้งที่ภัตตาคารของจำเลยให้ความเย็นเรียบร้อยดีนับแต่เวลาติดตั้งตลอดมาไม่น้อยกว่า ๓ ถึง ๔ เดือน แสดงให้เห็นว่าเครื่องปรับอากาศดังกล่าวมิได้มีความชำรุดบกพร่องอยู่ก่อนหรือในขณะทำสัญญาซื้อขายหรือในเวลาส่งมอบเลย ฉะนั้นที่เครื่องปรับอากาศให้ความเย็นไม่พอในเวลาต่อมา จึงเป็นความชำรุดบกพร่องที่มีขึ้นภายหลังจากที่จำเลยได้รับมอบและใช้ประโยชน์มาไม่น้อยกว่า ๓ ถึง ๔ เดือน โจทก์หาต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องนี้ไม่”

เมื่อพิจารณาคำพิพากษาดังกล่าวจะพบว่าความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นหลังจากส่งมอบและโอนกรรมสิทธิ์ไปแล้ว (ช่วงเวลาตามแผนภาพคือ (๓) กับ (๔)) ดังนั้น กรณีดังกล่าวผู้ขายจึงไม่ต้องรับผิดชอบ

^{๓๘} ประพนธ์ ศาตะมาน/ไพจิตร ปุญญพันธ์, ซื้อขาย, หน้า ๑๕๐; วิษณุ เครื่องงาม, ซื้อขาย, หน้า ๒๕๙ อ้างในกิตติศักดิ์ ปรกติ หน้า ๓๗

^{๓๙} ฎีกาที่ ๔๕๙/๒๕๑๔ อ้างใน กิตติศักดิ์ ปรกติ, ผลงานวิจัยเสริมหลักสูตร เรื่อง ความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย, หน้า ๓๘

^{๔๐} กิตติศักดิ์ ปรกติ, ผลงานวิจัยเสริมหลักสูตร เรื่อง ความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย, หน้า ๓๘

^{๔๑} ปัญญา ด้านพัฒนามงคล, ความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย, หน้า ๗๒

ชำระคบกพร่อง ซึ่งในกรณีนี้จะสัมพันธ์กับภาระการพิสูจน์ ซึ่งหากปรากฏว่า ผู้ซื้อสามารถพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นชำระมาตั้งแต่ต้นแต่เพิ่งมาแสดงอาการในภายหลัง กรณีดังกล่าวนี้ ผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบเพื่อชำระคบกพร่อง แต่เนื่องจากสภาพปัจจุบันนี้ที่สินค้ามีมากมายและมีความซับซ้อนในกระบวนการผลิตมากขึ้น ดังนั้น การที่กำหนดให้เวลาที่ความชำระคบกพร่องมีอยู่และภาระการพิสูจน์ก็ไม่ควรจะตกเป็นภาระแก่ผู้ซื้อ (ผู้บริโภค) มากนัก ซึ่งในระบบกฎหมายไทยนั้นได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑^{๔๒} กำหนดให้ภาระการพิสูจน์เป็นของผู้ประกอบธุรกิจในการนี้เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใดๆ ซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจ ให้ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งในส่วนนี้ก็ยังคงดุลพินิจไว้ในศาลว่า การใดที่ศาลเห็นควรผลักภาระการพิสูจน์ไปให้ผู้ประกอบธุรกิจ ศาลจะกำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกเป็นของผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งรวมถึงกรณีเกี่ยวกับความชำระคบกพร่องด้วย แต่อย่างไรก็ดี กรณีดังกล่าวก็ยังไม่ชัดเจนมากนักที่จะปลดเปลื้องภาระของ ๒ ประการของผู้บริโภคได้ กล่าวคือ การกำหนดเวลาที่ความชำระคบกพร่องมีอยู่และภาระการพิสูจน์ก็ไม่ควรจะตกเป็นภาระแก่ผู้ซื้อ (ผู้บริโภค) มากนัก

เมื่อพิจารณาจากสภาพปัญหาของประเทศไทยแล้วจะพบว่า บทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับเวลาที่ความชำระคบกพร่องมีอยู่และภาระการพิสูจน์จะพบว่ายังมีความไม่ชัดเจนอยู่ในการที่จะมุ่งคุ้มครองผู้บริโภค ดังนั้น ควรจะกำหนดให้ชัดเจนเกี่ยวกับเวลาที่ความชำระคบกพร่องควรจะมียู่ คือ ภายในเวลา ๖ เดือน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนได้เลยว่า ทรัพย์สินที่ขายนั้นชำระคบกพร่องมาตั้งแต่วันส่งมอบ โดยภาระการพิสูจน์เพื่อปลดเปลื้องบทสันนิษฐานดังกล่าวจะตกอยู่กับผู้ประกอบธุรกิจ ตามที่ปรากฏในระบบเยอรมันและสิงคโปร์

^{๔๒} มาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑

ประเด็นข้อพิพาทข้อใดจำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใดๆ ซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจ ให้ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจนั้น

๕.๑.๔ ตารางสรุปสภาพปัญหาและบทวิเคราะห์

สภาพปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบของ ความชำรุดบกพร่อง	บทวิเคราะห์
<p>๑. นิยามความชำรุดบกพร่องมีความไม่ชัดเจน ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดการตีความที่เป็นผลเสียแก่ผู้บริโภคได้</p>	<p>๑.๑ กำหนดบทนิยามให้ชัดเจนโดยเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - พิจารณาจากข้อตกลงที่เห็นเป็นประจักษ์ชัดแจ้งในสัญญา - พิจารณาจากความมุ่งหมายที่จะใช้ประโยชน์จากสินค้าที่ปรากฏในสัญญา - พิจารณาจากการใช้ประโยชน์จากสินค้าตามปกติวิสัย โดยให้พิจารณาจากการให้ข้อมูลของผู้ขายเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการประกาศแก่สาธารณชน หรือจากคำโฆษณา หรือการกำหนดคุณสมบัติของทรัพย์สินนั้นไว้ อันสามารถถือเอาได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา <p>๑.๒ การขยายขอบเขตของความชำรุดบกพร่อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไปยังการติดตั้งและคู่มือการติดตั้ง - การส่งมอบทรัพย์สินผิดประเภทหรือน้อยกว่าจำนวนที่ตกลงกันได้
<p>๒. ความเสื่อมราคาหรือความเหมาะสม ในกรณีที่ “ชำรุดบกพร่องเล็กน้อย” ไม่ถือเป็นความชำรุดบกพร่อง</p>	<p>๒. กำหนดให้ความชำรุดบกพร่องเล็กน้อยยังคงอยู่ภายใต้ นิยามของความชำรุดบกพร่องอยู่ แต่การใช้สิทธิเรียกร้องในส่วนนี้ต้องเป็นไปอย่างจำกัด</p>
<p>๓.- ช้อยกเว้นความรับผิดของผู้ขายครอบคลุมถึงความประมาทของผู้ซื้อในเวลาซื้อขาย</p> <p>- ในเวลาส่งมอบ หากผู้ซื้อรับสินค้าเอาไว้ แม้จะทราบถึงความชำรุดบกพร่อง ก็ไม่อาจใช้สิทธิได้อีก</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ช้อยกเว้นความรับผิดของผู้ขายไม่ควรครอบคลุมถึงความประมาทของผู้ซื้อ เนื่องจากผู้ซื้อไม่จำเป็นต้องมีหน้าที่ในการตรวจสอบความชำรุดบกพร่องก่อน ดังนั้น ช้อยกเว้นความรับผิดควรมีเฉพาะการที่ผู้ซื้อทราบดีว่าสินค้าชำรุดบกพร่องอยู่แล้ว แต่ก็ยังทำสัญญาซื้อขายสินค้านั้นไว้ รวมถึงช้อยกเว้นในกรณีเกิดจากการที่ผู้ขายใช้กลฉ้อฉลและให้การรับประกันด้วย - ช้อยกเว้นควรจะมียู่แต่เพียงในเวลาทำสัญญาเท่านั้น ต่อมาแม้ในเวลาส่งมอบจะได้ทราบถึงความชำรุดบกพร่องก็ไม่ควรทำให้ผู้ซื้อเสียสิทธิไป อันจะก่อภาระแก่ผู้ซื้อเกินจำเป็น

สภาพปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบของ ความชำรุดบกพร่อง	บทวิเคราะห์
๔. เวลาที่ความชำรุดบกพร่องมีอยู่และภาระ การพิสูจน์ ยังไม่ชัดเจนว่าจะสามารถ คุ้มครองผู้บริโภคได้จริง	๔. ให้นำข้อความคิดเกี่ยวกับบทสันนิษฐานว่าภายใน ระยะเวลา ๖ เดือน หากปรากฏความชำรุดบกพร่องก็ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าทรัพย์สินชำรุดบกพร่องมาก่อน วันส่งมอบ และให้ผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้นำสืบ

๕.๑.๕ สิทธิต่าง ๆ ของผู้บริโภค

เมื่อพิจารณาจากระบบของไทยแล้วจะพบปัญหาใหญ่สองประการคือ (๑) ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับการใช้สิทธิเรียกร้องไว้อย่างชัดเจน ต้องกลับไปใช้เรื่องการชำระหนี้บกพร่องและการผิดสัญญาเข้ามาประกอบกัน ซึ่งเมื่อบทบัญญัติไม่ชัดเจนก็ไม่อาจจะกำหนดทิศทางของการใช้สิทธิเรียกร้องให้เป็นระบบได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบที่ปรากฏในเยอรมนีและสิงคโปร์ที่กำหนดอยู่บนพื้นฐานของหลักกฎหมาย “สัญญาต้องเป็นสัญญา” โดยกำหนดให้การซ่อมแซมและเปลี่ยนสินค้าเป็นสิทธิปฐมภูมิ ซึ่งจะต้องดำเนินการก่อนที่จะใช้สิทธิเรียกร้องทุติยภูมิ เช่น เลิกสัญญา ลดราคาตามสภาพ เรียกค่าเสียหาย หรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้ และ (๒) บทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่มีความละเอียดเพียงพอที่จะทำให้เห็นโครงสร้างของสิทธิและหน้าที่ของความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องได้ ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขเพื่อก่อให้เกิดการคุ้มครองผู้บริโภคมากยิ่งขึ้นได้ ซึ่งมาตรการที่บัญญัติให้อำนาจศาลไว้ในมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคไม่เพียงพอในการก่อตั้งสิทธิเรียกร้องของผู้บริโภคได้

สรุปสภาพปัญหาและบทวิเคราะห์

สภาพปัญหาของไทยของสิทธิของผู้ซื้อ	เยอรมนี	สิงคโปร์
๑. บทบัญญัติไม่ชัดเจน และไม่มี ความละเอียดเพียงพอ จึงทำให้ไม่อาจจะเห็นภาพของการคุ้มครองผู้บริโภคได้	๑. บทบัญญัติมีความชัดเจนและมีโครงสร้างละเอียดเพียงพอในการคุ้มครองผู้บริโภค	๑. บทบัญญัติมีความชัดเจนและมีโครงสร้างละเอียดเพียงพอในการคุ้มครองผู้บริโภค
๒. สิทธิเรียกให้ซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าปรากฏอยู่ไม่ชัดเจนนักในเรื่องของการชำระหนี้บกพร่อง และการเรียกให้ชำระหนี้ใหม่อีกครั้งให้ปราศจากความชำรุดบกพร่อง อีกทั้งไม่มีความละเอียดเพียงพอ	๒. สิทธิเรียกให้ซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้ามีความชัดเจนและละเอียดเพียงพอ โดยถูกกำหนดให้เป็นสิทธิเรียกร้องปฐมภูมิ	๒. สิทธิเรียกให้ซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้ามีความชัดเจนและละเอียดเพียงพอ โดยถูกกำหนดให้เป็นสิทธิเรียกร้องปฐมภูมิ
๓. บอกลีกสัญญา เป็นไปตามเงื่อนไขปกติ	๓. บอกลีกสัญญา เป็นไปตามเงื่อนไขปกติ โดยให้ใช้เชื่อมโยงกับสิทธิปฐมภูมิอย่างเป็นระบบมาก	๓. บอกลีกสัญญา เป็นไปตามเงื่อนไขปกติ โดยให้ใช้เชื่อมโยงกับสิทธิปฐมภูมิอย่างเป็นระบบมาก
๔. การขอลดราคาตามสภาพ มีปัญหามากในการกำหนดฐานทางกฎหมาย ซึ่งไม่ปรากฏฐานทางกฎหมายที่ชัดเจน	๔. การขอลดราคาตามสภาพเป็นสิทธิเฉพาะที่ปรากฏในสัญญาซื้อขาย มีฐานทางกฎหมายชัดเจนและมีความละเอียดเพียงพอ	๔. การขอลดราคาตามสภาพเป็นสิทธิเฉพาะที่ปรากฏในสัญญาซื้อขาย มีฐานทางกฎหมายชัดเจนและมีความละเอียด
๕. การเรียกค่าเสียหายและค่าใช้จ่ายอื่นๆ เป็นไปตามระบบปกติของการชำระหนี้บกพร่อง	๕. การเรียกค่าเสียหายและค่าใช้จ่ายอื่นๆ เป็นไปตามระบบปกติของการชำระหนี้บกพร่อง	๕. การเรียกค่าเสียหายและค่าใช้จ่ายอื่นๆ เป็นไปตามระบบปกติของการชำระหนี้บกพร่อง

(๑) ความจำเป็นในการเพิ่มเติมสิทธิเรียกร้องปฐมภูมิ: การซ่อมแซมหรือการเปลี่ยนสินค้า

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศคือเยอรมนีและสิงคโปร์จะพบว่า ความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องของทั้งสองประเทศ ต่างก็มีการสร้างระบบสิทธิเรียกร้องปฐมภูมิขึ้นแทรกเข้ามา โดยในเบื้องต้น หากพิจารณาอย่างผิวเผินอาจจะเข้าใจไปได้ว่า สิทธิปฐมภูมิถูกสร้างขึ้นมาเพื่อสร้างภาระให้แก่ผู้ซื้อ โดยตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า แต่เดิมหากผู้ซื้อพบว่าสินค้าที่ตนได้รับมอบมานั้นชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อสามารถใช้สิทธิเลิกสัญญาโดยคืนของที่ชำรุดบกพร่องไป และรับเงินที่ชำระคืนมา เพื่อที่จะได้นำเงินดังกล่าวไปซื้อสินค้าใหม่ได้ แต่การเพิ่มเติมสิทธิเรียกร้องปฐมภูมิเข้ามาทำให้การใช้สิทธิเรียกร้องในการเลิกสัญญามีความลำบากมากยิ่งขึ้น เพราะผู้ซื้อไม่อาจบอกเลิกสัญญาได้โดยง่าย โดยต้องดำเนินการเรียกให้ผู้ขายแก้ไขซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าเสียก่อน อันเป็นการสร้างภาระเพิ่มเติมให้มากขึ้นแต่กว่าเดิม ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวนี้ เป็นเพียงความเข้าใจที่ผิวเผินเท่านั้น เพราะหากพิจารณาสิทธิเรียกร้องปฐมภูมิให้ละเอียดมากขึ้น^{๔๓} จะพบว่าระบบการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้ามีประโยชน์กับทั้งผู้ขายและผู้ซื้อทั้งสองฝ่าย ดังนี้

(๑.๑) ประโยชน์ต่อผู้ขาย

โครงสร้างของระบบการซ่อมแซมและเปลี่ยนสินค้าเป็นโครงสร้างที่เป็นไปตามหลักกฎหมายในภาคพื้นยุโรปที่เรียกว่า specific performance ที่อธิบายว่าสิทธิเรียกร้องปฐมภูมิต้องมาก่อนสิทธิยุติภูมิ และเมื่อพิจารณาในมุมมองประโยชน์ต่อผู้ขายแล้วจะพบว่า การซ่อมแซมและเปลี่ยนสินค้านั้นยึดถือตามหลักกฎหมาย “สัญญาต้องเป็นสัญญา” นั้น จะทำให้ผู้ขายได้รับประโยชน์ ดังนี้

- ผู้ขายมีสิทธิแก้ตัวอีกครั้งในการส่งมอบทรัพย์สินที่ปราศจากความชำรุดบกพร่อง
- ผู้ขายยังรักษาประโยชน์ที่ได้จากเงินที่ได้รับจากผู้ซื้ออยู่
- ผู้ซื้อยังคงผูกพันอยู่กับสิทธิและหน้าที่ตามสัญญา เพราะไม่อาจจะอ้างเหตุ

ความชำรุดบกพร่องเพื่อเลิกสัญญาได้

(๑.๒) ประโยชน์ต่อผู้บริโภคในฐานะผู้ซื้อ

- เมื่อผู้ซื้อและผู้ขายยังคงผูกพันอยู่กับสัญญาอยู่ ประโยชน์ต่างๆ ที่ผู้ซื้อได้จากการทำสัญญาซื้อขาย ไม่ว่าจะเป็นราคา หรือสินค้า นั้นก็ยังคงยังมีอยู่กับผู้ซื้อ

- ผู้ซื้อมีโอกาสมากขึ้นในการดำเนินการกับผู้ขายกรณีสินค้าชำรุดบกพร่อง

- หน้าที่ในการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าก่อให้เกิดหน้าที่ใหม่ ซึ่งหากว่าผู้ขายไม่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้สมบูรณ์ ผู้ซื้อสามารถเรียกค่าเสียหายหรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้จากผู้ขาย เช่น ในกรณีที่ผู้ขายขาดรายได้ อันเนื่องมาจากสินค้าที่ซื้อมาชำรุดบกพร่อง ในกรณีนี้สามารถพิจารณาผลทางกฎหมายที่เปรียบเทียบระหว่างกรณีที่เพิ่มเติมระบบการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าเข้าไปในความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่อง

- กรณีที่ไม่มีการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้า : ผู้ขายก็มีหน้าที่เพียงส่งมอบสินค้าที่ปราศจากความชำรุดบกพร่อง ในกรณีค่าเสียหายหรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้จากผู้ขาย เช่น ในกรณีที่ผู้ขายขาด

^{๔๓} Stephan Lorenz, Nacherfüllungsanspruch und Obliegenheit des Käufers: Zur Reichweite des “Rechts zur zweiten Andienung”, NJW 17/2006, S.1175-1179.

รายได้ จะใช้ฐานของหน้าที่ในการส่งมอบสินค้าที่ปราศจากความชำรุดบกพร่องมาอย่างนั้น ก็คงจะลำบาก เนื่องจากผู้ขายไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบค่าเสียหายที่เกิดขึ้นนอกเหนือไปจากการส่งมอบสินค้า

- กรณีมีการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้า : ผู้ขายมีหน้าที่ที่ชัดเจนว่าจะต้องซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้า ซึ่งถือเป็นหน้าที่เฉพาะที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่อง และหากว่าผู้ขายปฏิบัติหน้าที่ซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าไม่สมบูรณ์ ก็จะเป็นฐานให้เรียกค่าเสียหายหรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้จากผู้ขาย เช่น ในกรณีที่ผู้ขายขาดรายได้

- เนื่องจากระบบการซ่อมแซมและการเปลี่ยนสินค้าจะเอื้อประโยชน์ต่อผู้ขาย เป็นสำคัญ ดังนั้น จึงสมควรเพิ่มเติมโครงสร้างที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ซื้อแทรกเข้าไป เช่น ผู้ขายมีสิทธิที่จะเลือกกำหนดว่าให้ซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้า และหากว่าผู้ขายจะปฏิเสธก็ต้องมีเหตุอันสมควร เช่น ราคาการซ่อมแซมไม่สมเหตุผล ควรจะเปลี่ยนสินค้าให้ใหม่ เป็นต้น

(๒) ความจำเป็นในการเพิ่มเติมเรื่องสิทธิขอลดราคาตามสภาพ

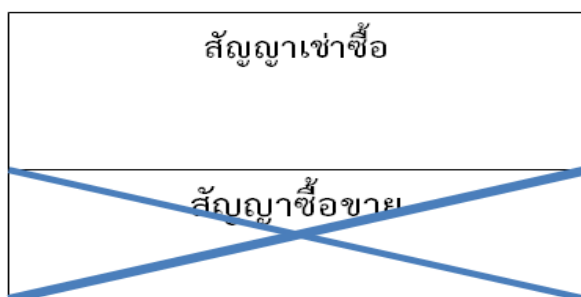
เมื่อพิจารณาจากสภาพการณ์ในระบบความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องของไทยจะพบว่า ยังขาดฐานทางกฎหมายเกี่ยวกับการขอลดราคาตามสภาพอยู่ ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างความชัดเจนและกำหนดรายละเอียดในการคิดคำนวณการลดราคาตามสภาพเข้าไปด้วย และเพื่อความสะดวกของผู้สัญญา

๕.๑.๖ สิทธิของผู้บริโภคกรณีที่ทำสัญญาเช่าซื้อ

(๑) ให้สถาบันทางการเงินหรือธนาคารในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสินค้า โอนสิทธิเรียกร้องให้แก่ผู้บริโภค

สถาบันทางการเงิน (ผู้ให้เช่าซื้อ) ต้องให้สิทธิผู้บริโภค (ผู้เช่าซื้อ) ไปดำเนินการเรียกให้ผู้ขายซ่อมแซม เปลี่ยน ลดราคา บอกลีกสัญญา หรือเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องได้โดยตรง หากสินค้าที่เช่าซื้อชำรุดบกพร่อง อันจะทำให้ผู้บริโภคได้รับการซ่อมแซมหรือดูแลสินค้าที่ชำรุดบกพร่องจากผู้เชี่ยวชาญกว่าธนาคาร

เมื่อผู้บริโภคบอกลีกสัญญาซื้อขายไปแล้ว ในฐานะที่สัญญาซื้อขายเป็นฐานของสัญญาเช่าซื้อ ก็จะทำให้สัญญาเช่าซื้อสิ้นสุดไปด้วย

และหากสถาบันทางการเงิน (ผู้ให้เช่าซื้อ) ไม่ให้สิทธิผู้บริโภคดำเนินการใช้สิทธิเรียกร้องกับผู้ขายโดยตรงแล้ว สถาบันทางการเงินต้องรับผิดชอบเช่นดังผู้ขาย โดยไม่อาจจะปฏิเสธความรับผิดชอบได้ว่า ตนไม่ใช่ผู้ผลิตหรือขายสินค้า

(๒) การบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อที่มีผลเป็นการบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อไปในตัวด้วย

เมื่อผู้บริโภค (ผู้เช่าซื้อ) บอกเลิกสัญญาซื้อขายโดยตรงกับผู้ขายแล้ว ก็ให้สัญญาเช่าซื้อที่ทำกับสถาบันทางการเงิน (ผู้ให้เช่าซื้อ) สิ้นผลไปด้วยทันที ทำให้ผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องชำระค่างวดต่อไป เพราะหากไม่มีความจำเป็นที่จะต้องซื้อสินค้า ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องขอความช่วยเหลือทางการเงินจากสถาบันทางการเงินหรือธนาคารผ่านสัญญาเช่าซื้ออีกต่อไป

๕.๒ วิธีการแก้ไขกฎหมาย

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาค่าความรับผิดชอบเพื่อชำระคูปองพร้อมกับการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย

เมื่อพิจารณาจากระบบความรับผิดชอบเพื่อชำระคูปองของไทยที่ปรากฏในมาตรา ๔๗๒ ถึง ๔๗๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วจะพบว่า บทบัญญัติความรับผิดชอบเพื่อชำระคูปองกว้างและไม่ค่อยชัดเจน ก่อให้เกิดความยุ่งยากในการตีความ อันส่งผลต่อการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างชัดเจน และแม้ว่าพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคจะแสดงให้เห็นถึงมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคที่หลากหลายก็ตาม แต่นั่นก็เป็นเพียงการบัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณาหรือรอบการใช้อำนาจของศาลเท่านั้นเอง ที่พอจะเกี่ยวข้องก็คือ ภาระการพิสูจน์ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ ก็มีขอบเขตที่กว้างเกินไป อีกทั้งเมื่อเปรียบเทียบกับระบบความรับผิดชอบเพื่อชำระคูปองของเยอรมนีและ Lemon law ของสิงคโปร์จะพบว่า ทั้งสองระบบไม่ได้ได้มุ่งที่ลดภาระเฉพาะการนำสืบเท่านั้น แต่ยังลดภาระของผู้บริโภคทั้ง ๒ ด้าน ก็คือ บทสันนิษฐานว่าสินค้าชำระคูปองนับแต่วันส่งมอบ และหากผู้ประกอบการธุรกิจต้องการจะโต้แย้งก็ต้องนำสืบให้ศาลเชื่อให้ได้ ดังนั้น ก็สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่าความรับผิดชอบเพื่อชำระคูปองและการคุ้มครองผู้บริโภคนั้นยังขาดคูปองอยู่มาก อีกทั้งโครงสร้างการคุ้มครองผู้บริโภคกรณีความรับผิดชอบเพื่อชำระคูปองที่ปรากฏในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังเป็นการบัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภคที่เรียกได้ว่า “กล้า ๆ กลัว ๆ” เมื่อเปรียบเทียบกับของเยอรมนีและสิงคโปร์ ดังจะเห็นได้จากการการบัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภคกรณีสินค้าชำระคูปองเอาไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความ ซึ่งก็เป็น การคุ้มครองผู้บริโภคกรณีสินค้าชำระคูปองที่ “ผิดฝา ผิดตัว” ดังนั้น การคุ้มครองผู้บริโภคกรณีสินค้าชำระคูปองที่ปรากฏในระบบกฎหมายไทยควรจะมีการจัดระบบเสียใหม่ เพื่อลดภาพ “กล้า ๆ กลัว ๆ และผิดฝา ผิดตัว” ออกไปให้ได้ โดยเห็นสมควรให้มีการปรับปรุงกฎหมาย ดังนี้

เมื่อพิจารณาถึงแนวทางการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อชำระคูปองที่ปรากฏในระบบกฎหมายของต่างประเทศแล้วจะพบว่า มีแนวทางที่น่าสนใจอยู่สองแนวทาง กล่าวคือ

แนวทางที่ ๑ แบบเยอรมัน : แก้ไขในประมวลกฎหมายแพ่งเพื่อใช้สำหรับบุคคลทั่วไปด้วย และเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องเฉพาะที่เกี่ยวกับผู้บริโภคไว้ต่างหาก

เหตุผล : ในระบบเยอรมันก่อน ค.ศ. ๒๐๐๒ มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค กระจายกระจายมากมาย เช่น พระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พระราชบัญญัติขายตรง เป็นต้น ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดอุปสรรคไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งระบบ ใน ค.ศ. ๒๐๐๒ เมื่อเยอรมนีมีโอกาสในการปฏิรูปใหญ่ประมวลกฎหมายแพ่ง จึงได้มีการนำกฎหมายที่กระจายกระจายทั้งหลายมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งทั้งหมด รวมทั้งความรับผิดชอบเพื่อชำระคบกพร่องด้วย

ข้อดี : ระบบกฎหมายมีความชัดเจน ทำให้เข้าใจได้ง่าย และบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการแก้ไขปัญหาที่สาเหตุโดยตรง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคยังสามารถแยกไว้เฉพาะ เป็นการสมประโยชน์ทั้งระบบกฎหมายเป็นการทั่วไปและประโยชน์เฉพาะเรื่องสำหรับผู้บริโภค

ข้อเสีย : เมื่อพิจารณากาลเวลาที่ผ่านไปปรากฏว่าเป็นเวลากว่า ๘๗ ปีที่มีได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบเพื่อชำระคบกพร่องเลย ซึ่งอาจมีแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาส่งสร้างบรรทัดฐานไว้มาก การแก้ไขจึงน่าจะทำได้ลำบาก

ผลลัพธ์ : แนวทางที่ ๑ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใช้บังคับสำหรับบุคคลทั่วไป และแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคเป็นการเฉพาะ

แนวทางที่ ๒ แบบสิงคโปร์ : แก้ไขในกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค

เหตุผล : ต้องการที่จะคุ้มครองเฉพาะผู้ซื้อที่เป็นผู้บริโภคเท่านั้น บุคคลทั่วไปที่มีได้มีวัตถุประสงค์ในการซื้อเพื่อใช้ส่วนตัวจะไม่ได้รับการคุ้มครอง

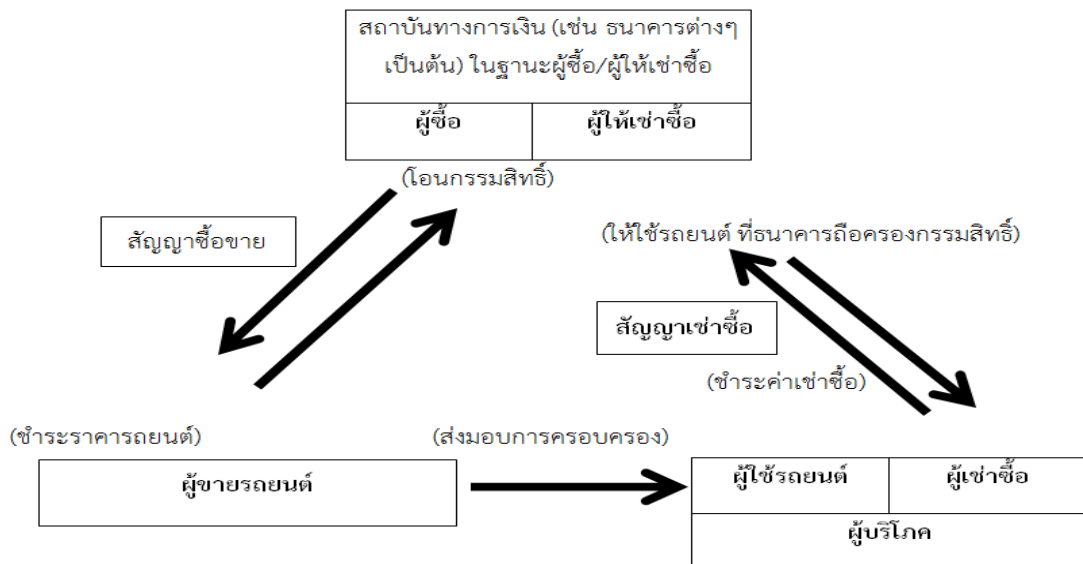
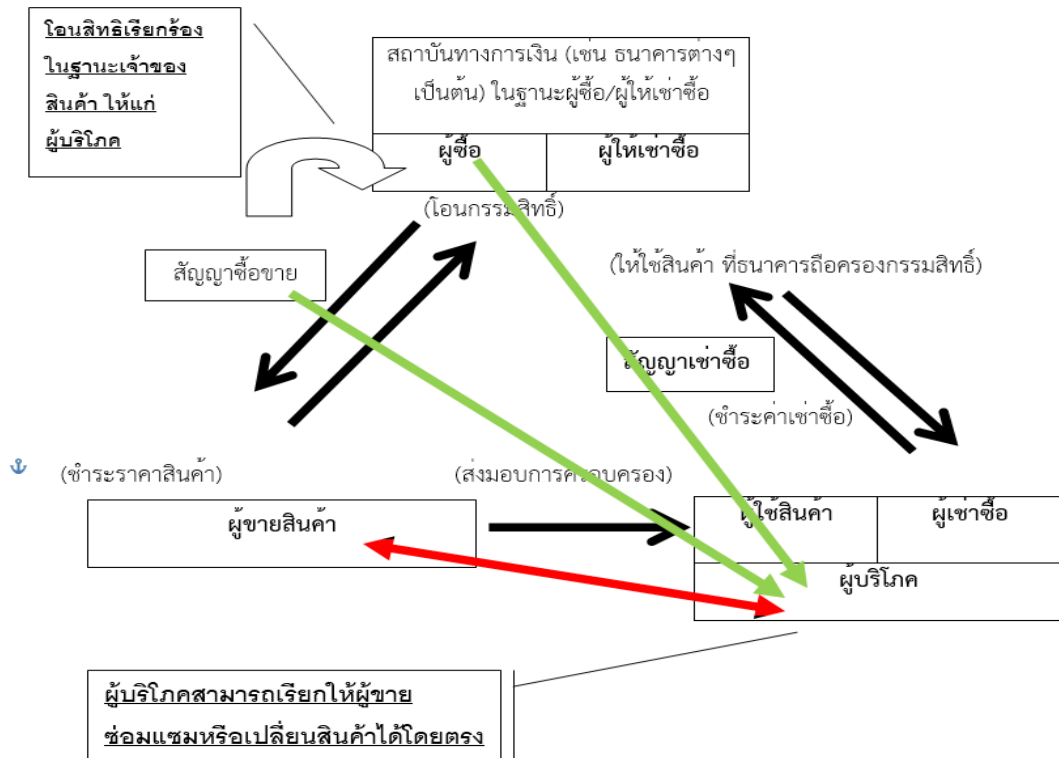
ข้อดี : มีขอบเขตที่ชัดเจนในการคุ้มครองผู้บริโภค เน้นเฉพาะการคุ้มครองผู้บริโภคโดยไม่ต้องการแก้ไขปัญหาให้บุคคลทั่วไป

ข้อเสีย : เกิดความสับสนเกี่ยวกับการตีความระหว่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นทันที ไม่ได้แก้ไขปัญหาที่สาเหตุ

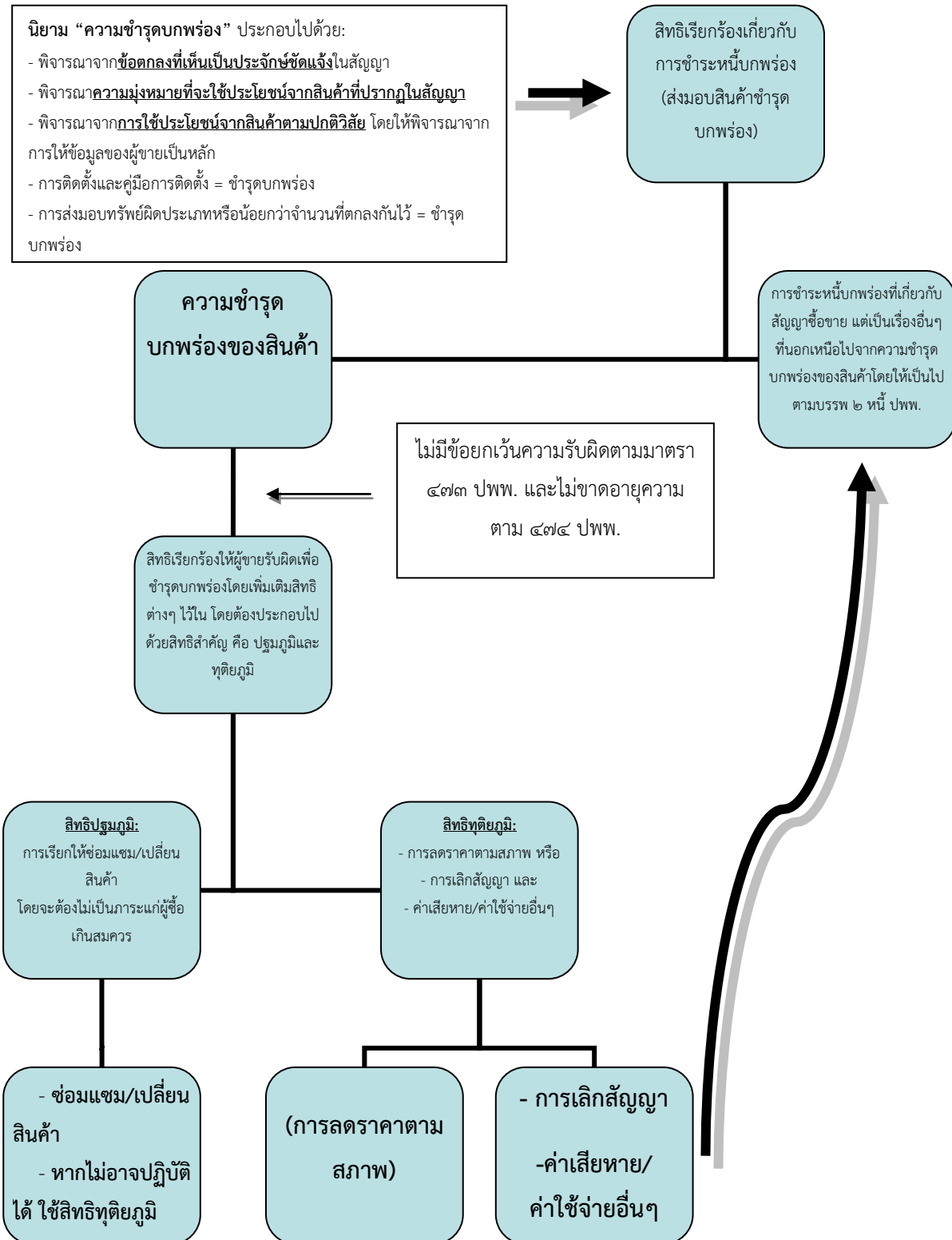
ผลลัพธ์ : แนวทางที่ ๒ ไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่จำเป็นต้องแก้ไขสำหรับบุคคลทั่วไป แต่ให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคอย่างเดียว

จากการพิจารณาศึกษาทั้ง ๒ แนวทาง เห็นว่าควรตราขึ้นเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย โดยใช้ชื่อว่าพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความชำระคบกพร่องของสินค้า ซึ่งจะส่งผลให้การร่างกฎหมายดังกล่าวไม่ถูกผูกเข้ากับระบบกฎหมายอื่น และมีโครงสร้างอย่างเป็นอิสระ อีกทั้ง สามารถกำหนดขอบเขตการคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างชัดเจน

๕.๒.๒ แผนภาพแสดงเนื้อหาสาระโดยสรุปของกฎหมาย

แผนภาพแสดงสิทธิเพิ่มเติมที่ผู้บริโภครควรจะได้รับ หากได้มีการทำสัญญาเข้าซื้อกับสถาบันทางการเงินหรือธนาคาร ซึ่งสิทธิดังกล่าวคือ การใช้สิทธิโดยตรงเรียกให้ผู้ขายซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าให้

บรรณานุกรม

หนังสือ – วิทยานิพนธ์ – บทความภาษาไทย

กิตติศักดิ์ ปรกติ, ผลงานวิจัยเสริมหลักสูตร เรื่อง ความรับผิดชอบเพื่อชำระคบกพร่องในสัญญาซื้อขาย,
กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๒

ปัญญา ด้านพัฒนามงคล, ความรับผิดชอบเพื่อชำระคบกพร่องในสัญญาซื้อขาย, วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์
มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๗

ประพนธ์ ศาตะมาน และไพจิตร ปุญญพันธ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย,
แก้ไขเพิ่มเติม พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, พ.ศ. ๒๕๓๖, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญสุนิหวงค์

ปรีชา สุมาวงศ์, คำบรรยายลักษณะวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, แก้ไข
เพิ่มเติม พิมพ์ครั้งที่ ๖, พ.ศ. ๒๕๓๒, กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์

ปรีดี พนมยงค์ (หลวงประดิษฐมนูธรรม), “คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓” นิติ
สาร ๔ (ไม่ปรากฏเดือนที่พิมพ์, ๒๔๗๔)

รำไพ วงสุชาติ, ความชำระคบกพร่องในทรัพย์ที่ซื้อขาย, วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐

วิชญ์ เครื่องงาม, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วย ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, แก้ไขเพิ่มเติม พิมพ์ครั้งที่ ๔, พ.ศ.
๒๕๓๗, กรุงเทพฯ : โฆสิตการพิมพ์

อนันต์ จัทร์โอภากร, ความพยายามในการแก้ปัญหาความไม่สมบูรณ์ของกฎหมายสารบัญญัติในการ
คุ้มครองผู้บริโภคโดยนำกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคมาใช้, ใน รวมบทความวิชาการ เนื่องใน
โอกาส ๖๐ ปี รองศาสตราจารย์ ดร. ดาราพร ธีระวัฒน์ พ.ศ. ๒๕๕๕ โรงพิมพ์เดือนตุลา

หนังสือ – วิทยานิพนธ์ – บทความภาษาต่างประเทศ

Daniela Dylakiewicz, **Kaufrechtliche Sachmängelgewährleistung und allgemeine Prinzipien des Vertragsrechts**, Halle 2003.

Dieter Medicus, **Schuldrecht II, BT**, 10. Auflage, München 2000.

Fritz Fabricius, **Schlechtlieferung und Falschlieferung beim Kauf** JuS 1964, S.1 und S. 46.

Kircher, **Die Voraussetzungen der Sachmängelhaftung beim Warenkauf**, Tübingen 1998.

Martin Heinrich, **Die Schuldrechtsreform: Eine Einführung in das kommende Recht**, S. 1ff.

ดาวน์โหลดจาก (ล่าสุดวันที่ 23.04.2014)

<http://www.jurawelt.com/sunrise/media/mediafiles/13970/schuldrechteinfuehrung.pdf>

Wolfgang Fikentscher, **SchuldR**, Berlin New York 1997.

Robert Knöpfle, **Der Fehler beim Kauf**, München 1989.

Rudolf Schmidt, **die Falschlieferung beim Kauf**, NJW 1962, 710 ff.

Stephan Lorenz, **Nacherfüllungsanspruch und Obliegenheit des Käufers: Zur Reichweite des “Rechts zur zweiten Andienung”**, NJW 17/2006, S.1175-1179.

Thomas Meiers, **Die Entwicklung und Reform der Sachmängelhaftung des Verkäufers beim Stückkauf im deutschen Recht zwischen 1992 und 2008 unter vergleichender Berücksichtigung des englischen Rechts**, Frankfurt 2010.

ภาคผนวก ข

- บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ.
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ.
- ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ.

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยความรับผิดต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า

เหตุผล

โดยที่หลักกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องของสินค้าที่ใช้บังคับอยู่มีพื้นฐานมาจากเสรีภาพของบุคคล ตามหลักของความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา รัฐจะไม่เข้าแทรกแซง แม้ว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่จะเป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่ในปัจจุบัน สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเหนือกว่าถือโอกาสอาศัยหลักดังกล่าวเอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจด้อยกว่าอย่างมาก อันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สงบสุขในสังคม สมควรที่รัฐจะกำหนดกรอบของความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่อง เพื่อแก้ไขความไม่เป็นธรรมและความไม่สงบสุข ในสังคมดังกล่าว อีกทั้งเมื่อยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงไป การซื้อขายระหว่างกันที่แต่เดิมมีสินค้าที่ทำการซื้อขายกันมีไม่มากนัก กลับปรากฏจำนวนสินค้าที่อยู่ในตลาดมากยิ่งขึ้น และสินค้าเหล่านั้นถูกผลิตขึ้นโดยเทคโนโลยีขั้นสูงที่วิญญูชนทั่วไปไม่อาจจะทราบถึงความชำรุดบกพร่องได้โดยง่าย ตลอดจนมีวิธีการซื้อขายหลากหลายรูปแบบ ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อที่เป็นผู้บริโภคและผู้ขายที่เป็นผู้ประกอบการซึ่งตามปกติแล้วก็เป็นความสัมพันธ์ที่ผู้ประกอบการอยู่เหนือกว่าผู้บริโภคอยู่แล้ว และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องของสินค้า ยิ่งทำให้ภาพความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคชัดเจนยิ่งขึ้น อันก่อให้เกิดความจำเป็นในการเข้าไปคุ้มครองผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง เมื่อพิจารณามาตรา ๔๗๒ ถึง ๔๗๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมถึงการใช้และการตีความกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องของไทยจะพบว่า มีประเด็นที่ต้องมีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้ชัดเจนและทันสมัยอยู่พอสมควร และเพื่อให้บทบัญญัติของกฎหมายมีความชัดเจนเพียงพอในการคุ้มครองความสุจริตในสัญญาซื้อขาย โดยเฉพาะกรณีที่สินค้าที่ทำการซื้อขายกันนั้นชำรุดบกพร่อง อีกทั้งเพื่อให้คู่สัญญาแต่ละฝ่ายทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้คู่สัญญาสามารถปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาได้โดยสะดวก

**บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของ
ร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า พ.ศ.**

๑. วันที่บังคับใช้

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป (ร่างมาตรา ๒)

๒. บทนิยาม

กำหนดบทนิยามไว้ดังนี้

“ซื้อ” หมายความว่ารวมถึง เช่าซื้อ หรือได้มาไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น

“ขาย” หมายความว่ารวมถึง ให้เช่าซื้อ หรือจัดทำให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น

“สินค้า” หมายความว่า สิ่งของที่มิใช่เพื่อขาย

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อสินค้าจากผู้ประกอบธุรกิจ

“ผู้ประกอบการธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย หรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า (ร่างมาตรา ๓)

๓. รัฐมนตรีรักษาการ

ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๑๖)

๔. บทกำหนดเฉพาะของสัญญาเช่าซื้อ

๑. แม้ว่าในบทนิยามจะกำหนดให้ซื้อ หมายความว่ารวมถึงเช่าซื้อด้วยก็ตาม แต่ในบางประเด็นสัญญาเช่าซื้อที่มีความพิเศษเฉพาะตัวมากกว่าสัญญาซื้อขาย เพราะมีสถาบันทางการเงินมาเป็นคู่สัญญาฝ่ายที่สามารถเพิ่มเติม โดยที่ผู้บริโภคจะเป็นผู้เลือกสินค้าจากผู้ขาย และในบางกรณีอาจจะมีการชำระค่าซื้อบางส่วนให้แก่ผู้ขาย และสถาบันทางการเงินจะเข้ามาเป็นผู้ชำระราคาสินค้าที่เหลือให้จึงถือเป็นผู้ซื้อ อีกทั้ง ยังจะถือครองกรรมสิทธิ์ในสินค้านั้น จนกว่าผู้บริโภคจะชำระเงินรายงวดจนหมด แต่สถาบันทางการเงิน (ผู้ให้เช่าซื้อ) จะปล่อยให้ผู้บริโภคใช้สินค้านั้น ดังนั้น ผู้บริโภคจึงเป็นเพียงผู้ใช้ (ผู้เช่าซื้อ) สินค้า และมีหน้าที่ชำระเงินรายงวดให้แก่สถาบันทางการเงิน ดังนั้น หากสินค้าชำรุดบกพร่อง ผู้ที่จะใช้สิทธิเรียกให้ผู้ขายซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าได้ คือ ผู้ซื้อหรือเจ้าของกรรมสิทธิ์ ซึ่งก็คือ สถาบันทางการเงิน หากผู้บริโภคจะใช้สิทธิเรียกให้มีการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้า หรือใช้สิทธิใดๆ ก็ต้องใช้สิทธิกับสถาบันทางการเงินเท่านั้น โดยส่วนใหญ่แล้วสถาบันทางการเงินก็ไม่ได้เชี่ยวชาญและมีความสามารถที่จะซ่อมหรือเปลี่ยนสินค้าได้ ดังนั้น สิทธิและหน้าที่

ตามที่ปรากฏในระบบการซื้อขายระหว่างคู่สัญญาเพียงสองฝ่ายคือผู้ซื้อและผู้ขาย จึงไม่เพียงพอที่จะนำมาบังคับใช้เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีของสัญญาเช่าซื้อ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดบทเฉพาะสำหรับการเช่าซื้อขึ้นมา (ร่างมาตรา ๔)

๒. บทกำหนดเฉพาะของสัญญาเช่าซื้อ มี ดังนี้

(๑) เนื่องจากผู้มีความรู้เกี่ยวกับสินค้าดีที่สุด คือ ผู้ขาย ดังนั้น ผู้ขายจึงเป็นผู้ที่สามารถจะจัดการกับสินค้าที่ชำระครบพร้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด แต่อุปสรรคสำคัญ ก็คือ ผู้บริโภคมิได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสินค้านั้น จึงไม่อาจจะใช้สิทธิโดยตรงเรียกให้ผู้ขายจัดการกับสินค้าที่ชำระครบพร้อมได้ ดังนั้น เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถใช้สิทธิโดยตรงกับผู้ขาย จึงมีบทบัญญัติกำหนดให้สถาบันทางการเงินในฐานะผู้ซื้อและเจ้าของกรรมสิทธิ์มอบโอนสิทธิทั้งหลายทั้งสิ้นให้แก่ผู้บริโภค โดยปราศจากเงื่อนไข ดังนั้น ผู้บริโภคในสัญญาเช่าซื้อจะสามารถเรียกให้ผู้ขายดำเนินการจัดการกับสินค้าที่ชำระครบพร้อมได้โดยตรง และการกำหนดเช่นว่านี้ ก็จะทำให้สถาบันทางการเงินที่ไม่มีความเชี่ยวชาญกับสินค้าหลุดพ้นจากความรับผิดชอบกรณีสินค้าชำระครบพร้อม หากปรากฏว่าไม่มีการมอบโอนสิทธิเรียกร้องระหว่างสถาบันทางการเงินกับผู้บริโภค หรือสถาบันทางการเงินมอบโอนแล้วแต่มีเงื่อนไขบางประการ ก็ต้องถือว่า สถาบันทางการเงินพร้อมที่จะรับผิดชอบในการจัดการกับสินค้าที่ชำระครบพร้อมนั้น (ร่างมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง)

(๒) เมื่อผู้บริโภคได้ใช้สิทธิในการเรียกให้ผู้ขายจัดการกับสินค้าที่ชำระครบพร้อมแล้ว บางกรณีผู้บริโภคไม่มีสินค้าที่จะใช้สอย เพราะต้องส่งซ่อมแซมหรือรอเปลี่ยนสินค้า ดังนั้น ในระหว่างที่ซ่อมหรือเปลี่ยนสินค้า ผู้บริโภคก็ยังมิได้หลุดพ้นจากสัญญาที่ทำไว้กับสถาบันทางการเงิน จึงเกิดปัญหาขึ้นว่า ผู้บริโภคต้องชำระค่างวดหรือไม่ บทบัญญัติในวรรคนี้ จึงกำหนดให้ว่า ไม่ต้องชำระค่างวดระหว่างซ่อมหรือเปลี่ยนสินค้า (ร่างมาตรา ๔ วรรคสอง)

(๓) เมื่อผู้บริโภคได้ใช้สิทธิในการเรียกให้ผู้ขายจัดการกับสินค้าที่ชำระครบพร้อมแล้ว แต่การซ่อมหรือเปลี่ยนสินค้าก็ยังไม่ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นอีก หากผู้บริโภคเห็นว่าความชำระครบพร้อมนั้นยังพอรับได้ ก็มีสิทธิที่จะขอลดราคาสินค้ากับผู้ขายได้ เมื่อราคาสินค้าลดลงแล้ว จำนวนเงินรายงวดก็ต้องคำนวณใหม่ตามราคาที่ลดลง (ร่างมาตรา ๔ วรรคสาม ส่วนแรก)

(๔) เมื่อผู้บริโภคได้ใช้สิทธิในการเรียกให้ผู้ขายจัดการกับสินค้าที่ชำระครบพร้อมแล้ว แต่การซ่อมหรือเปลี่ยนสินค้าก็ยังไม่ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นอีก หากผู้บริโภคเห็นว่าความชำระครบพร้อมนั้นไม่อาจที่จะรับได้ก็สามารถใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาซื้อขายสินค้าได้ เมื่อไม่มีการซื้อขายสินค้า ก็ไม่ต้องมีสัญญาเช่าซื้อ แต่เนื่องจากสถาบันทางการเงินอาจจะไม่ทราบว่ามีการบอกเลิกสัญญาดังกล่าว จึงกำหนดให้สัญญาเช่าซื้อสิ้นสุดตามลงไปด้วย หากผู้บริโภคแจ้งให้สถาบันทางการเงินทราบ โดยต้องทำเป็นหนังสือ และเมื่อครบ ๗ วันจึงจะถือว่าหนังสือนั้นไปถึง อันเป็นการสันนิษฐานได้ว่า สถาบันทางการเงินทราบเรื่องดังกล่าวแล้ว จึงจะถือว่าสัญญาเช่าซื้อสิ้นสุดสภาพลงไป ไม่ต้องชำระเงินกันต่อไป ต้องส่งเงินและส่งสินค้ากลับคืนกันไป แต่หากผู้บริโภคไม่แจ้ง หรือแจ้งไม่สมบูรณ์ก็สามารถแก้ไขได้ (ร่างมาตรา ๔ ส่วนท้าย)

๕. นิยามของความชำรุดบกพร่อง

๑. เนื่องจากตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา ๔๗๒) ไม่มีการกำหนดบทนิยามที่ชัดเจนว่า กรณีใดที่จะเรียกได้ว่า สินค้าชำรุดบกพร่อง ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนขึ้นมาว่า จะพิจารณาอย่างไรว่าสินค้าชำรุดบกพร่อง จึงได้มีการกำหนดวิธีการพิจารณา ดังนี้

(๑) พิจารณาเป็นขั้นตอน ๓ ขั้นตอน (ร่างมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง (๑))

(ก) ลำดับแรก ให้พิจารณาว่า คู่สัญญาตกลงกันอย่างชัดเจนว่าอย่างไร หากไม่เป็นไปตามข้อตกลงก็ต้องถือว่า ชำรุดบกพร่อง

(ข) ลำดับที่สอง หากไม่ปรากฏการตกลงกันอย่างชัดเจนระหว่างคู่สัญญาแล้ว ก็ให้พิจารณาว่า สัญญาที่คู่สัญญาตกลงกันไว้มีวัตถุประสงค์อย่างไร เช่น ต้องการซื้อขายรถกระบะเพื่อนำมาขนส่งวัสดุก่อสร้างที่มีน้ำหนักมาก ดังนั้น หากไม่กำหนดไว้ในข้อสัญญาซื้อขายรถยนต์ ก็ต้องถือเอาวัตถุประสงค์ของคู่สัญญาพิจารณาแทน หากปรากฏว่ารถยนต์รับน้ำหนักวัสดุก่อสร้างไม่ไหว ก็ต้องถือว่ารถยนต์ชำรุดบกพร่อง

(ค) ลำดับสุดท้าย หากไม่อาจจะพิจารณาจากสัญญาได้ไม่ว่าจะเป็นข้อสัญญาที่ชัดเจนก็ไม่ปรากฏ อีกทั้งไม่อาจจะทราบวัตถุประสงค์ของคู่สัญญาได้ ก็ต้องถือเอาคุณสมบัติปกติของสินค้าที่ปรากฏในท้องตลาดเป็นเกณฑ์ เช่น รถยนต์กระบะ ต้องวิ่งไปข้างหน้าได้ และต้องบรรทุกของพอประมาณตามสมควรได้ หากปรากฏว่ารถยนต์ดับบ่อย หรือบรรทุกของไม่ได้ ก็ต้องถือว่า ชำรุดบกพร่อง

โดยคุณสมบัติของสินค้า ให้พิจารณาได้จาก คุณสมบัติที่ผู้ประกอบการสามารถคาดหมายได้อันเนื่องมาจากการได้รับข้อมูลที่เผยแพร่ให้สาธารณชนทราบ เช่น โฆษณาทางโทรทัศน์ หรือแผ่นพับ หรือจากสื่อต่างๆ เป็นต้น ไม่ว่าข้อมูลนั้นผู้ขายจะทำเอง หรือผู้ผลิตเป็นผู้ทำ หรือบุคคลอื่นใดที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ขาย เช่น นักจัดรายการวิทยุ หรือบริษัทสื่อสารต่างๆ ก็ต้องให้ถือว่าเป็นคุณสมบัติที่น่าเชื่อว่าจะมีในสินค้านั้น แต่ในกรณีที่มีการแก้ไขข้อมูลดังกล่าวแล้ว โดยการแก้ไขนั้นต้องสื่อสารให้ได้ผลเช่นเดียวกันกับการโฆษณา หรือแม้ว่าจะไม่มีการแก้ไขข้อมูลการโฆษณาต่างๆ ก็ตาม แต่ผู้ซื้อตัดสินใจซื้อด้วยเหตุผลอื่น โดยที่ข้อมูลโฆษณาไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการซื้อสินค้านั้นดังกล่าว

(๒) ในปัจจุบันนี้ มีการซื้อขายสินค้าที่เรียกว่าติดตั้งเอง หรือ D.I.Y (Do It by Yourself) เช่น ซื้อตุ้มมาต่อเอง เป็นต้น ซึ่งไม่ได้อยู่ในตู้ไม่ปรากฏว่าชำรุดบกพร่องแต่อย่างใด แต่คู่มือการติดตั้งบอกผิด ทำให้ตู้ชำรุดบกพร่อง เช่นนี้ก็ต้องถือว่า สินค้าทั้งหมดชำรุดบกพร่อง (ร่างมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง (๒) ส่วนแรก)

(๓) การส่งมอบสินค้าน้อยกว่าที่ตกลงกันไว้ เช่น ตกลงกันไว้ว่าส่งมอบข้าวสารสิบกระสอบ ต่อมาปรากฏว่าหลงลืม ส่งมอบไปเพียง ๙ กระสอบ เช่นนี้ ก็ถือว่าชำรุดบกพร่อง โดยที่ผู้ขายต้องแก้ไขความชำรุดนั้น หรือกรณีตกลงส่งมอบข้าวเหนียว แต่หลงลืม ส่งมอบข้าวเจ้า เช่นนี้ถือว่า ชำรุดบกพร่องเช่นเดียวกัน (ร่างมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง (๒) ส่วนท้าย)

๒. นิยามเกี่ยวกับชำรุดบกพร่องให้ใช้บังคับได้ โดยที่ผู้ขายจะอ้างว่าไม่รู้ ไม่ผูกพันกับความชำรุดบกพร่องนั้น ไม่ได้ (ร่างมาตรา ๕ วรรคสอง)

๖. สิทธิต่างๆ ของผู้บริโภค

๑. เมื่อสินค้าที่ซื้อมาชำรุดบกพร่องแล้ว ผู้บริโภคมีสิทธิเรียกให้ผู้ขายจัดการกับความชำรุดบกพร่อง ดังนี้

- (๑) ผู้ประกอบธุรกิจแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือเปลี่ยนสินค้า
 - (๒) เลิกสัญญาหรือชดเชยราคา
 - (๓) เรียกค่าเสียหายหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น
- (ร่างมาตรา ๖)

๒. หากจะให้ผู้บริโภคบอกเลิกสัญญา ชดเชยราคา เรียกค่าเสียหาย หรือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้ขายแก้ไขความชำรุดบกพร่องเสียก่อน ย่อมเป็นการไม่เหมาะสม ดังนั้น จึงเปิดโอกาสให้ผู้ขายซ่อมหรือเปลี่ยนสินค้านั้นเสียก่อน หากไม่ประสบความสำเร็จ หรือซ่อมแซมแล้วมีความเสียหายเพิ่มเติม กำหนดไว้ว่าให้ซ่อมได้เพียง ๒ ครั้งเท่านั้น ดังนั้น หากพ้น ๒ ครั้งไปแล้ว สินค้านั้นยังชำรุดบกพร่องอยู่ไม่ว่าประการใดๆ ก็ให้ผู้ซื้อบอกเลิกสัญญา ชดเชยราคา เรียกค่าเสียหาย หรือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้ (ร่างมาตรา ๖ (๔) ส่วนท้าย)

๗. รายละเอียดเกี่ยวกับการใช้สิทธิซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้า

๑. ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะเลือกว่าจะซ่อมแซมหรือจะเปลี่ยนสินค้า อย่่างใดก็ย่อมได้ (ร่างมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง)

๒. การซ่อมแซม หรือเปลี่ยนสินค้า ต้องไม่นานเกินไป และไม่ทำให้ผู้บริโภคเดือดร้อนเกินกว่าปกติ และค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นผู้ขายต้องรับผิดชอบ เพราะความชำรุดบกพร่องเกิดที่สินค้าที่ผู้ขายได้ขายให้แก่ผู้บริโภค (มาตรา ๗ วรรคสอง)

๓. หากจะให้ผู้บริโภคใช้ดุลพินิจว่าจะซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้า ตามอำเภอใจได้ ก็จะเป็นการเอาเปรียบผู้ประกอบการจนเกินไป ดังนั้น หากผู้ประกอบการเห็นว่าการซ่อมแซม มีค่าใช้จ่ายที่สูงเกินกว่าการเปลี่ยนสินค้ามาก เช่น เครื่องเป่าผมราคา ๑,๐๐๐ บาท ค่าซ่อมแซมใช้ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ๕,๐๐๐ บาท เช่นนี้จะบังคับให้ผู้ประกอบการซ่อมแซมคงไม่เป็นธรรม หรือกรณีที่ นาฬิกาเรือนละ ๕,๐๐๐ บาท แต่ซ่อมแซมใช้ค่าใช้จ่ายเพียง ๑,๐๐๐ บาท การที่จะกำหนดให้ต้องเปลี่ยนสินค้าอย่างเดียวก็น่าไม่เป็นธรรมกับผู้ขาย (มาตรา ๗ วรรคสาม)

๔. ระยะเวลาอันเหมาะสมหรือภาระที่เกินสมควรให้พิจารณาจากลักษณะสินค้า สภาพร้ายแรงของความชำรุดบกพร่อง เปรียบเทียบกับสินค้าที่ไม่ชำรุด ว่าใช้เวลานานมากเพียงใดที่จะซ่อมแซมหรือเปลี่ยน (มาตรา ๗ วรรคสี่)

๘. รายละเอียดเกี่ยวกับการเลิกสัญญาหรือชดเชยราคาตามสภาพ

๑. เมื่อให้โอกาสผู้ขายแก้ตัว โดยการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าไปแล้ว ก็ไม่ทำให้สินค้านั้นดีขึ้นมาได้ ดังนั้น จึงเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคเลือกว่าจะยังต้องการผูกพันตนกับสัญญาหรือไม่ หากไม่

ต้องการก็ให้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา แต่หากเป็นเพียงชำรุดบกพร่องเล็กน้อยก็ไม่อาจจะเลิกสัญญาได้ แต่หากยังต้องการผูกพันตนกับสัญญาอยู่ก็สามารถขอลดราคาตามสภาพได้ อันเป็นดุลพินิจของผู้บริโภคที่จะเลือกได้ (มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง)

๒. กรณีที่ลดราคาก็ต้องแจ้งให้ผู้ขายทราบก่อนล่วงหน้า ๗ วัน โดยจะทำเป็นหนังสือหรือไม่ก็ได้ (มาตรา ๘ วรรคสอง) การคิดคำนวณราคาให้เทียบเคียงราคาจากราคาท้องตลาด กับราคาที่ซื้อมา หรืออาจจะต่อรองเอาที่ย่อมได้ (มาตรา ๘ วรรคสาม)

๓. เมื่อเลิกสัญญากันแล้วก็ให้ กลับคืนสู่สถานะเดิม เสมือนหนึ่งไม่ได้ทำสัญญาต่อกัน โดยให้ผู้บริโภคคืนสินค้า และผู้ขายคืนเงิน แต่โดยทั่วไปสินค้าย่อมเสื่อมราคาตามสภาพการใช้สอย ก็ให้หักส่วนออกไป โดยพิจารณาว่าผู้บริโภคใช้สินค้าเกินกว่าปกติไปหรือไม่ และความชำรุดบกพร่องร้ายแรงประการใดประกอบด้วย (มาตรา ๘ วรรคสี่)

๙. รายละเอียดเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายหรือค่าใช้จ่าย

หากการใช้สิทธิต่างๆ เรียกให้ผู้ประกอบกิจการจัดการกับความชำรุดบกพร่อง แล้วเกิดความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายต่างๆ ขึ้น กำหนดให้ผู้บริโภคมีสิทธิเรียกค่าเสียหายหรือค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้ (ร่างมาตรา ๙)

๑๐. บทยกเว้นความรับผิด

การที่จะให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องในทุก ๆ กรณีย่อมไม่เป็นธรรม จึงกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดเอาไว้ ดังนี้

(๑) ถ้าผู้บริโภคได้รู้อยู่แล้ว ตั้งแต่ต้นว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่อง เช่นนี้ก็ถือว่ารู้อยู่แล้วแต่สมัครใจซื้อเอง เว้นแต่ว่า แม้จะรู้แต่ก็ถูกหลอก หรือผู้ประกอบธุรกิจได้ให้การรับประกันเกี่ยวกับคุณสมบัติของสินค้าที่ขายเอาไว้แล้ว (ร่างมาตรา ๑๐ (๑))

(๒) การขายทอดตลาดเป็นกระบวนการเฉพาะของการบังคับคดีตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล สภาพสินค้ามิใช่วัตถุประสงค์หลักของการซื้อขาย แต่เป็นการขายให้ได้เงินมาชำระหนี้ให้เพียงพอ ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องคุ้มครองผู้บริโภค (ร่างมาตรา ๑๐ (๒))

๑๑. การประกันสิทธิขั้นต่ำตามกฎหมาย

สิทธิต่างๆ ของผู้บริโภคตามกฎหมายนี้ ถือเป็นสิทธิขั้นต่ำ ไม่อาจจะตกลงกันให้เป็นอย่างอื่นไปได้ เว้นแต่จะตกลงเพิ่มสิทธิให้ผู้บริโภคเท่านั้น (ร่างมาตรา ๑๑)

๑๒. การรับประกันสินค้า

๑. การรับประกันเป็นการส่งเสริมการขายประการหนึ่ง ไม่เกี่ยวข้องกับการรับประกันสิทธิตามกฎหมายในการเรียกให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดการกับความชำรุดบกพร่องต่างๆ ข้างต้น แต่เป็นสัญญาประเภทหนึ่งที่ผู้ประกอบธุรกิจจัดทำขึ้นเพื่อดึงดูดความสนใจในสินค้า กรณีที่สินค้าเสียหายไม่ว่าจะเกิดจากการใด ผู้ประกอบธุรกิจก็จะ

รับไปดำเนินการให้ การรับประกันแก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับความรับผิดชอบพร้อมให้ทำเป็นหนังสือ และต้องระบุถึงสิทธิตามกฎหมายของผู้บริโภคเอาไว้ด้วย ซึ่งการรับประกันดังกล่าวไม่อาจจะไปเปลี่ยนแปลง สิทธิต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ให้มีผลเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ (ร่างมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง)

๒. การรับประกันต้องมีรายละเอียดชัดเจน เข้าใจได้ง่าย และประกอบด้วยรายละเอียดที่สำคัญ เช่น ระยะเวลา ขอบเขตการบังคับใช้ ถ้าการรับประกันทำเป็นภาษาต่างประเทศต้องมีคำแปลภาษาไทยกำกับไว้ ด้วย (ร่างมาตรา ๑๒ วรรคสอง)

๓. หากต้องตีความว่า ผู้ขายรับประกันเช่นใดไว้ ก็ให้พิจารณาตีความจาก ประการแรก ข้อสัญญา ประการที่สอง วัตถุประสงค์ของสัญญา และ ประการที่สาม การรับประกันที่ปรากฏในท้องตลาดเกี่ยวกับสินค้า นั้นๆ (ร่างมาตรา ๑๒ วรรคสาม)

๑๓. บทสันนิษฐานความชำรุดบกพร่อง

บทสันนิษฐานว่า หากสินค้าเสียหายในหกเดือน นับแต่วันส่งมอบ ก็ให้สันนิษฐานเอาไว้ก่อนเลยว่า ชำรุดมาตั้งแต่ต้นแล้ว โดยจะให้ผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้พิสูจน์ว่าสินค้าไม่ได้ชำรุด เพราะเป็นผู้ที่เข้าใจและเชี่ยวชาญในสินค้าที่ขายอยู่แล้ว (ร่างมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง)

๑๔. อายุความ

๑. อายุความการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภคให้ยาวกว่าผู้ซื้อปกติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยกำหนดให้มีอายุความ ๒ ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความชำรุดบกพร่อง หรือกรณีที่เรียกให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการจัดการเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่อง แต่ผู้ประกอบธุรกิจปฏิเสธที่จะดำเนินการให้ (ร่างมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง)

๒. ในระหว่างที่ผู้ประกอบธุรกิจได้ดำเนินการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือเปลี่ยนสินค้าไม่ให้นับ อายุความ แต่ให้อายุความเริ่มนับต่อ หากเหตุนั้นหมดไป (ร่างมาตรา ๑๔ วรรคสอง)

๑๕. การใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายอื่นๆ

การใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายอื่นๆ ไม่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ กรณีที่เป็นสินค้าที่เช่าซื้อ ให้ผู้บริโภครู้เป็นผู้เช่าซื้อที่มีสิทธิเช่นเดียวกับผู้บริโภครู้เป็นผู้ซื้อ เพื่อเรียกร้องให้ผู้ให้เช่าซื้อที่เป็นผู้ประกอบการจรรยาบรรณรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องนั้น เว้นแต่ผู้ให้เช่าซื้อที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจในฐานะที่เป็นเจ้าของสินค้าได้มีการโอนสิทธิเรียกร้องต่าง ๆ เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขายที่ตนมี ให้แก่ผู้บริโภครู้เป็นผู้เช่าซื้อไปทั้งหมดโดยปราศจากเงื่อนไข กรณีดังกล่าวให้ผู้บริโภครู้เป็นผู้เช่าซื้อสามารถใช้สิทธิเรียกร้องต่าง ๆ เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขายเอากับผู้ประกอบการธุรกิจที่เป็นผู้ขายได้โดยตรง

ภายใต้บังคับมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง (๑) และมาตรา ๗ กรณีที่ผู้บริโภครู้เป็นผู้เช่าซื้อได้ใช้สิทธิเรียกร้องให้มีการซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าอย่างหนึ่งอย่างใด ให้ผู้บริโภครู้เป็นผู้เช่าซื้อที่มีสิทธิในการยึดหน่วงค่าเช่าตามสัญญาเช่าซื้อ จนกว่าผู้ให้เช่าซื้อ หรือผู้ขายที่เป็นผู้ประกอบการจะได้ออกซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าอย่างหนึ่งอย่างใดที่ปราศจากความชำรุดบกพร่องแก่ผู้บริโภครู้เป็นผู้เช่าซื้อ

ภายใต้มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง (๒) และมาตรา ๘ กรณีที่ผู้บริโภครู้เป็นผู้เช่าซื้อขอลดราคาตามสภาพก็ให้คำนวณการผ่อนชำระเสียใหม่ตามราคาที่ลดลง และในกรณีที่ผู้บริโภครู้เป็นผู้เช่าซื้อใช้สิทธิยกเลิกสัญญาซื้อขายซึ่งเป็นฐานแห่งสัญญาเช่าซื้อ ก็ให้ถือเป็นกรณียกเลิกสัญญาเช่าซื้อไปด้วยในคราวเดียวกัน โดยให้ผู้บริโภครู้เป็นผู้เช่าซื้อแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ให้เช่าซื้อทราบก่อนล่วงหน้า ๗ วัน กรณีที่ไม่มีการแจ้งหรือการแจ้งไม่สมบูรณ์นั้น ให้ผู้บริโภครู้เป็นผู้เช่าซื้อยังคงต้องชำระค่าเช่าต่อไป จนกว่าจะมีการแจ้งใหม่หรือมีการแก้ไขการแจ้งให้สมบูรณ์

มาตรา ๕ ในกรณีที่สินค้าซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่อง ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้นในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) สินค้านั้นแตกต่างออกไปจากข้อตกลงที่เห็นเป็นประจักษ์ชัดแจ้งในสัญญาหรือความมุ่งหมายที่จะใช้ประโยชน์จากสินค้าที่ปรากฏในสัญญา แตกต่างจากสภาพปกติธรรมดาของสินค้า หรือแตกต่างจากการใช้ประโยชน์จากสินค้าตามปกติ โดยคุณสมบัติของสินค้าตามสัญญาหรือตามปกติวิสัยข้างต้นให้รวมถึงคุณสมบัติที่ผู้บริโภครู้สามารถคาดหมายได้อันเนื่องมาจากการได้รับข้อมูลที่เผยแพร่ให้สาธารณชนทราบจากผู้ขาย ผู้ผลิต หรือบุคคลอื่นใดที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ข้อมูลที่ปรากฏในคำโฆษณา หรือจากการกำหนดคุณสมบัติที่เฉพาะเจาะจงของสินค้า เว้นแต่ผู้ขายจะไม่รู้หรือไม่ควรรู้เกี่ยวกับข้อมูลดังกล่าวว่าในขณะที่มีการตกลงทำสัญญาต่อกันนั้นได้มีการแก้ไขข้อมูลเช่นว่านั้นในรูปแบบที่ใกล้เคียงกับการที่ได้เผยแพร่ให้สาธารณชนทราบแล้ว หรือข้อมูลนั้นไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการซื้อสินค้าดังกล่าว

(๒) ความชำรุดบกพร่องจากการติดตั้งหรือประกอบสินค้าของผู้ประกอบการ หรือเกิดจากการติดตั้งหรือประกอบสินค้าตามคู่มือการติดตั้งหรือประกอบสินค้า หรือการส่งมอบสินค้าผิดประเภทหรือน้อยกว่าจำนวนที่ตกลงกันได้

ความที่กล่าวมาในมาตรานี้ย่อมใช้ได้ทั้งที่ผู้ประกอบการรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่าคุณชำรุดบกพร่องมีอยู่

มาตรา ๖ กรณีที่ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่อง ให้ผู้บริโภครู้มีสิทธิ ดังต่อไปนี้

(๑) เรียกให้ผู้ประกอบธุรกิจแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือเปลี่ยนสินค้าได้ตามมาตรา ๗

(๒) เลิกสัญญาหรือขอลดราคาตามมาตรา ๘

(๓) เรียกค่าเสียหายหรือค่าใช้จ่ายตามมาตรา ๙

(๔) ผู้บริโภคสามารถใช้สิทธิตาม (๒) และ (๓) ได้ก็ต่อเมื่อได้ใช้สิทธิเรียกร้องให้แก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือเปลี่ยนสินค้าไปก่อนแล้ว เว้นแต่ผู้ประกอบธุรกิจได้ปฏิเสธที่จะซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าอย่างชัดเจน หรือกรณีที่การซ่อมแซมหรือเปลี่ยนสินค้าไม่อาจจะลบล้างความชำรุดบกพร่องได้ กรณีที่มีการซ่อมแซม หากปรากฏว่าได้มีการซ่อมแซมไปแล้วถึงสองครั้ง หรือกรณีที่มีการซ่อมแซมแล้วก่อให้เกิดความเสียหายหรือชำรุดบกพร่องเพิ่มเติม ก็ให้ถือว่าไม่อาจลบล้างความชำรุดบกพร่องได้ เว้นแต่ว่าโดยสภาพแห่งสินค้านั้นสามารถพิจารณาเป็นอย่างอื่นไปได้

มาตรา ๗ ผู้บริโภคมีสิทธิเรียกให้ผู้ประกอบธุรกิจแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือเปลี่ยนสินค้าอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ ตามที่ผู้บริโภคต้องการ

กรณีที่ผู้บริโภคเรียกให้ผู้ประกอบธุรกิจแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือเปลี่ยนสินค้า ให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการภายในระยะเวลาอันเหมาะสม โดยจะต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้บริโภคเกินจำเป็น และต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นแก่การนั้น รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ค่าจ้างแรงงาน ค่าวัสดุ หรือค่าส่งของทางไปรษณีย์ เป็นต้น

กรณีที่ผู้บริโภคเลือกใช้สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือการเปลี่ยนสินค้า ผู้ประกอบธุรกิจมีสิทธิที่จะปฏิเสธการเลือกดังกล่าว และใช้สิทธิเลือกที่จะแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือเปลี่ยนสินค้าได้แทนผู้บริโภค หากปรากฏว่าการกำหนดเลือกใช้สิทธิโดยผู้บริโภคก่อให้เกิดภาระเกินสมควรแก่ผู้ประกอบธุรกิจ

ระยะเวลาอันเหมาะสมหรือภาระที่เกินสมควรให้พิจารณาจากลักษณะตามปกติธรรมดาและวัตถุประสงค์ที่จะใช้สอยสินค้า โดยให้คำนึงถึงมูลค่าของสินค้าที่ปราศจากความชำรุดบกพร่องหลังจากที่แก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือเปลี่ยนให้แล้ว หรือสภาพร้ายแรงของความชำรุดบกพร่อง

มาตรา ๘ ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะเลิกสัญญาหรือขอลดราคาตามสภาพอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ ตามที่ผู้บริโภคต้องการ โดยจะต้องแจ้งให้ผู้ประกอบธุรกิจทราบก่อนล่วงหน้าเจ็ดวัน แต่ผู้บริโภคไม่อาจจะใช้สิทธิเลิกสัญญาหรือขอลดราคาตามสภาพอย่างหนึ่งอย่างใดได้หากปรากฏว่าความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นเป็นความชำรุดบกพร่องเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

กรณีที่ผู้บริโภคต้องการจะขอลดราคาตามสภาพ ผู้บริโภคต้องแจ้งให้ผู้ประกอบธุรกิจทราบก่อนล่วงหน้าเจ็ดวัน โดยจะทำเป็นหนังสือหรือไม่ก็ได้

การลดราคาสภาพให้พิจารณาจากสัดส่วนของราคาที่ปรากฏในขณะที่ทำสัญญาหรือส่งมอบสินค้านั้นว่า สินค้านั้นมีสัดส่วนระหว่างมูลค่าตามท้องตลาดที่ปราศจากความชำรุดบกพร่องกับมูลค่าตามท้องตลาดที่ชำรุดบกพร่องเป็นเท่าใด ทั้งนี้ มูลค่าของสินค้าสามารถทำการประเมินหรือคาดคะเนเอาที่ย่อมได้

กรณีและผู้บริโภคต้องการจะขอเลิกสัญญา ผู้บริโภคต้องแจ้งให้ผู้ประกอบธุรกิจทราบก่อนล่วงหน้าเจ็ดวัน โดยจะทำเป็นหนังสือหรือไม่ก็ได้ ส่วนเงินอันจะต้องใช้คืนในกรณีดังกล่าวให้คำนวณรวมดอกเบี้ยเข้าด้วย โดยให้คิดตั้งแต่เวลาที่ได้รับไว้ และส่วนการคืนสินค้าให้คำนึงถึงสภาพของสินค้าที่ปรากฏในวันที่ส่งคืน ประกอบกับข้อเท็จจริงของความชำรุดบกพร่องที่เป็นเหตุของการเลิกสัญญาและความชำรุดบกพร่องที่มีได้เกิดจากการใช้สอยตามปกติ หากปรากฏว่ามีความเสียหายเกิดขึ้น ก็ให้ผู้ประกอบธุรกิจเรียกค่าเสียหายหรือยึดหน่วงเงินอันจะต้องใช้คืนตามความเหมาะสม

มาตรา ๙ ผู้บริโภคมีสิทธิเรียกค่าเสียหายหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามมาตรา ๗ และมาตรา ๘ ได้ตามความเหมาะสม โดยจะต้องแจ้งให้ผู้ประกอบธุรกิจทราบก่อนล่วงหน้าเจ็ดวัน โดยจะทำเป็นหนังสือหรือไม่ก็ได้

มาตรา ๑๐ ผู้ประกอบธุรกิจไม่ต้องรับผิดชอบในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าผู้บริโภคได้รู้อยู่แล้วแต่ในเวลาซื้อขายว่ามีความชำรุดบกพร่อง เว้นแต่กรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจปิดบังความชำรุดบกพร่องนั้นด้วยกลฉ้อฉล หรือผู้ประกอบธุรกิจได้ให้การรับประกันเกี่ยวกับคุณสมบัติของสินค้าที่ขายเอาไว้แล้ว ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องนั้น

(๒) สินค้าที่ผู้บริโภคเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการขายทอดตลาดตามคำบังคับของศาล

มาตรา ๑๑ ผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจไม่อาจทำข้อตกลงเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ของผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติฉบับนี้เพื่อให้เป็นผลเสียแก่ผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นการตกลงโดยตรงในสัญญาหรือโดยปริยาย

มาตรา ๑๒ กรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจให้การรับประกันแก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องให้ทำเป็นหนังสือ และต้องระบุถึงสิทธิตามกฎหมายของผู้บริโภคเอาไว้ด้วย ซึ่งการรับประกันดังกล่าวไม่อาจจะไปเปลี่ยนแปลงสิทธิต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ให้มีผลเสียแก่ผู้บริโภคได้

การรับประกันต้องมีรายละเอียดชัดเจน เข้าใจได้ง่าย และประกอบด้วยรายละเอียดที่สำคัญ เช่น ระยะเวลา ขอบเขตการบังคับใช้ ถ้าการรับประกันทำเป็นภาษาต่างประเทศต้องมีคำแปลภาษาไทยกำกับไว้ด้วย

กรณีเกิดความสงสัยว่าผู้ประกอบธุรกิจได้ตกลงรับประกันเช่นนั้นหรือไม่ ให้พิจารณาจากข้อตกลงที่เห็นเป็นประจักษ์ชัดแจ้งในสัญญา หรือความมุ่งหมายที่ปรากฏในสัญญา หรือการการรับประกันตามปกติวิสัย

มาตรา ๑๓ กรณีที่สินค้าชำรุดบกพร่องภายในระยะเวลาหกเดือนนับแต่วันส่งมอบ ให้สันนิษฐานเอาไว้ก่อนว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องนับแต่วันส่งมอบ เว้นแต่ผู้ประกอบธุรกิจจะสามารถพิสูจน์เป็นอย่างอื่นได้

มาตรา ๑๔ สิทธิของผู้บริโภคตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสองปีนับแต่เวลาที่ผู้บริโภคได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้าหรือเมื่อผู้ประกอบการธุรกิจได้ปฏิเสธที่จะดำเนินการตามที่ผู้บริโภคร้องขอ

ในระหว่างที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้ดำเนินการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือเปลี่ยนสินค้าให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้น

มาตรา ๑๕ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้บริโภคที่จะเรียกให้ผู้ประกอบการธุรกิจรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องโดยอาศัยสิทธิตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี